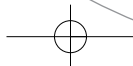
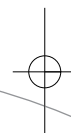
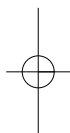
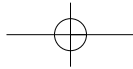


Aktuelle FN-spørsmål

FNs 64. generalforsamling
Høsten 2009





Forord

Dette informasjonsheftet er utgitt av Utenriksdepartementet og inneholder aktuelle problemstillinger knyttet til FNs rolle, betydning og utfordringer, samt en gjennomgang av de viktigste emnene som vil bli drøftet under FNs 64. generalforsamling høsten 2009. Emnene er valgt med tanke på spørsmål som spesielt opptar Norge, og alle dagsordenspunktene for 64. generalforsamling er derfor ikke omtalt i dette heftet.

Problemstillingene blir belyst gjennom tre hovedavsnitt; generell bakgrunnsinformasjon om temaet, beskrivelse av den aktuelle situasjon, og Norges holdning til saken. Bortsett fra saker som behandles direkte i plenum, er sakene omtalt under den komitéen i Generalforsamlingen hvor de behandles.

Den foreløpige dagsordenen for FNs 64. generalforsamling er gjengitt som vedlegg i dette heftet. Det er imidlertid vanlig at flere saker kommer til før den endelige dagsordenen vedtas av Generalforsamlingen. Dette vil kunne innvirke på den oppgitte rekkefølgen av dagsordenspunktene.

Ytterligere opplysninger om FNs tidligere behandling av de ulike emnene er gitt i Stortingsmelding nr. 32 (2008–2009), «Om Noregs deltaking i den 63. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av den 62. generalforsamlinga i FN».

Hefтет finnes i PDF-format på Internett:
www.regjeringen.no/nb/dep/ud
Hefтет er redigert av FN-seksjonen.

UTENRIKSDEPARTEMENTET
Oslo, 15. august 2009

Innhold

1 Innledning 7

- 1.1 De forente nasjoner 8
- 1.2 FN i krisenes tid 11
- 1.3 Norge og FN 13
- 1.4 FNs 63. generalforsamling 20

2 Saker som behandles direkte i plenum 26

- 2.1 Valgspørsmål 26
- 2.2 Medlemskapsspørsmål 26
- 2.3 Oppfølging av Tusenårserklæringen 27
- 2.4 Reform av FN-systemet 32
- 2.5 Reform av Sikkerhetsrådet 42
- 2.6 Forebygging av væpnet konflikt 46
- 2.7 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering 49
- 2.8 Bistand til minetiltak 50
- 2.9 Situasjonen i Midtøsten/Palestinaspørsmålet 52
- 2.10 NEPAD – New Partnership for Africa's Development 55
- 2.11 Årsaker til konflikt og fremme av fred og bærekraftig utvikling i Afrika 57
- 2.12 Havrettsspørsmål 63
 - 2.12.1 Havene og havretten 63
 - 2.12.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning herunder FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995 og andre relaterte instrumenter 66
- 2.13 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) 68
- 2.14 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR) 69
- 2.15 Den internasjonale straffedomstolen (ICC) 70
- 2.16 Afganistan-spørsmålet 72
- 2.17 USAs embargo mot Cuba 74
- 2.18 Hiv/aids 76

3 Saker som behandles i 1. komité 80

- 3.1 Arbeidet i 1. komité 80
- 3.2 Kjernevåpen 81
- 3.3 Biologiske og kjemiske våpen 83
- 3.4 Væpnet vold og håndvåpen 84
- 3.5 Traktat om internasjonal kontroll med omsetning av konvensjonelle våpen («Arms Trade Treaty» – ATT) 87

4 Saker som behandles i 2. komité 89

- 4.1 Finansiering for utvikling 89
- 4.2 Handel og utvikling 93
- 4.3 FNs tredje konferanse for de minst utviklede land (MUL) 94
- 4.4 Utviklingslandenes gjeldsproblemer 96
- 4.5 Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen 98
- 4.6 Konvensjonen om biologisk mangfold og Cartagena-protokollen 101
- 4.7 Bosettingsspørsmål 104
- 4.8 Oppfølgingen av Agenda 21 og FNs toppmøte om bærekraftig utvikling 105
- 4.9 FNs utviklingsaktiviteter 107

5 Saker som behandles i 3. komité 112

- 5.1 Menneskerettighetsspørsmål 112
- 5.2 FNs høykommissær for flyktninger 115
- 5.3 Narkotikaspørsmål 116
- 5.4 Spørsmål vedrørende kvinners stilling 118
- 5.5 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter 120

6 Saker som behandles i 4. komité 126

- 6.1 FNs fredsoperasjoner 126
- 6.2 Øst-Timor 128
- 6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA 130

7 Saker som behandles i 5. komité 133

- 7.1 FNs finansielle situasjon 133
- 7.2 Programbudsjettet 134
- 7.3 Bidragsskalaen 135
- 7.4 Finansiering av FNs fredsoperasjoner 137

8 Saker som behandles i 6. komité 139

- 8.1 FNs folkerettskommisjon 139
- 8.2 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme 140
- 8.3 Straffeansvar for FN-tjenestemenn som begår kriminelle handlinger under tjenestegjøring i fredsbevarende operasjoner 142
- 8.4 Rettstatsprinsipper på nasjonalt og internasjonalt nivå («Rule of Law») 143

9 Vedlegg 133

- 1. Foreløpig dagsorden (provisional agenda) 145
- 2. FNs medlemsland og bidragsskalaen 160
- 3. Programbudsjettet 2008–2009 165
- 4. FN-systemet 166
- 5. Forkortelser 167

1 Innledning

Hva er FN? Det spørsmålet får mange svar.

FN er de politiske arenaene for internasjonalt samarbeid: Sikkerhetsrådet, Generalforsamlingen, Det økonomiske og sosiale rådet, Menneskerettighetsrådet.

FN er internasjonale avtaler, som regulerer hva stater og individer kan og ikke kan gjøre.

FN setter dagsorden og leverer informasjon om viktige felles utfordringer, som utvikling, likestilling, barnedødelighet, klimautfordringene, globaliseringens fordeler og ulemper, for å nevne noe.

FN er det utøvende apparatet: sekretariatet i New York og Genève, nærværet i utviklingsland, fredsoperasjonene og nødhjelpen.

FN er 15 særorganisasjoner (bl.a. UNESCO, ILO, FAO, WHO, Verdenbankgruppen og det Internasjonale Valutafondet), 11 fond og programmer (bl.a. UNICEF, UNDP, UNHCR), 5 forskningsinstitusjoner, 7 menneskerettighets- og traktatororganer, 3 havrettsorganer og 10 miljøorganer.

Altså over 60 ulike organer, og en uendelighet av kommisjoner, komitéer, utvalg osv.

Alt dette gir et ganske komplisert bilde, og det er ikke alltid så lett å si hva FN er, hvor FN står og hvor FN går.

Men ingenting av dette er riktig svar på spørsmålet om hva FN er.

Det riktige svaret er at FN er oss.

FN er summen av alle verdens stater samlet til felles diskusjon, felles beslutninger og felles handling for å løse felles problemer og skape felles muligheter.

Hverken mer eller mindre.

FN er det verdenssamfunnet er i stand til å gjøre sammen.

1.1 De forente nasjoner

De forente nasjoners pakt ble underskrevet i San Francisco 26. juni 1945 av 51 nasjoner, deriblant Norge. FN trådte formelt i virksomhet 24. oktober 1945. I dag har FN 192 medlemsland, samt Vatikanstaten og Palestina som har permanent observatørstatus.

På Generalforsamlingen deltar alle på likeverdig grunnlag. Alle FNs 192 medlemsland er representert. Hvert land har én stemme og like rettigheter for øvrig. Generalforsamlingen er FNs politiske hovedorgan og uttrykker nettopp hva verdenssamfunnet er i stand til å samles om i en rekke saker og konfliktområder som settes på Generalforsamlingens dagsorden. Mens Sikkerhetsrådet kan vedta bindende pålegg, kan Generalforsamlingen bare vedta anbefalinger til medlemslandene. Generalforsamlingens rolle er således ikke minst å utgjøre en felles arena for drøfting av viktige spørsmål, angi retning i saken og derved bidra til bygging av større internasjonal konsensus som styrker rettssamfunnet. I tillegg behandler den valg- og medlemskapsspørsmål. Forsamlingen møter normalt til sesjon i perioden september–desember (hovedforsamlingen), men også ved behov ellers i året. I tillegg kan det innkalles til spesialsesjoner.

FNs 64. generalforsamling vil bli ledet av tidligere FN-ambassadør Ali Abdussalam Treki fra Libya.

Sikkerhetsrådet består av 15 medlemmer, derav fem faste: Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA. De ti øvrige medlemmene velges av Generalforsamlingen for en toårsperiode.

Sikkerhetsrådets hovedansvar er å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet og avgjøre hva som utgjør en trussel mot denne. Sikkerhetsrådet har vidtrekkende fullmakter og kan bl.a. autorisere medlemsland til å iverksette militæroperasjoner (slik det gjorde under Irak krigen i 1991). Sikkerhetsrådet kan iverksette sanksjoner (slik det bl.a. gjorde mot Irak som følge av invasjonen av Kuwait og mot Sør-Afrika under apartheidregimet) og det kan opprette internasjonale straffedomstoler (som f.eks. Rwanda-domstolen og Jugoslavia-domstolen). Sikkerhetsrådet kan opprette

fredsbevarende operasjoner (slik det har gjort i bl.a. Sudan, Kypros og Øst-Timor). I dag har FN mer enn 100 000 uniformert personell fra 118 land i til sammen 16 fredsoperasjoner.

De fem faste medlemmene i Sikkerhetsrådet har spesielle rettigheter og ansvar i kraft av deres vetorett. Norge oppfordrer de fem faste medlemmene til å utøve denne retten med stor tilbakeholdenhet, slik at Sikkerhetsrådet kan virke som et mest mulig effektivt organ. For gyldig vedtak kreves det ni positive stemmer, samt at ingen av de fem faste medlemmene stemmer mot vedtaket (nedlegger veto). Sikkerhetsrådet kan innkalles til enhver tid, og vedtakene Sikkerhetsrådet fatter, er bindende for alle FNs medlemsland. Sikkerhetsrådets dagsorden styres i stor grad av internasjonale begivenheter, og arbeidet med Sikkerhetsrådets løpende saker krever mye oppmerksomhet. Sikkerhetsrådet avholder også jevnlig åpne debatter om utvalgte tema eller landsituasjoner der alle FNs medlemsland kan delta. Norge deltar svært ofte i disse.

Norge var medlem av Sikkerhetsrådet i periodene 1949–1950, 1963–1964, 1979–1980 og 2001–2002. Sist Norge var medlem søkte vi å bidra til en helhetlig tilnærming til fredsbygging og krisehåndtering. Norge prioriterte å fokusere på de underliggende årsakene til konflikt og krig, å bidra til å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner og å fokusere på Afrikas utfordringer. Norge ledet også sanksjonskomiteén for Irak.

I forbindelse med valg til Sikkerhetsrådet har de nordiske landene blitt enige om en uformell rotasjonsordning for å sikre at kun én nordisk kandidat stiller til valg om gangen. I 2008 stilte Island for første gang som nordisk kandidat til valget av nye ikke-permanente medlemmer til Sikkerhetsrådet. Ved valget tapte Island mot Tyrkia og Østerrike og fikk kun 87 stemmer, til tross for at Island hadde mottatt stemmeløfter fra langt over hundre land. Det kan være en indikasjon på økt uforutsigbarhet i disse valgene, og dessuten at små land har dårligere utsikter til å bli valgt.

Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC) har 54 medlemmer som velges av Generalforsamlingen vanligvis for en treårsperiode basert på en fordelingsnøkkel mellom FNs fem geografiske grupperinger (Afrika, Asia,

Øst-Europa, Latin-Amerika og gruppen for Vest-Europa og andre vestlige stater (WEOG). Norge er medlem av ECOSOC i perioden 2009-2010. Forrige gang Norge var medlem var 1999–2001. ECOSOC er FNs fremste organ for behandling av økonomiske og sosiale spørsmål i videste forstand. ECOSOC trer sammen én gang i året. Sesjonen er delt inn i ulike segmenter, hvorav et høynivåsegment med deltakelse på ministernivå. ECOSOC behandler samarbeidet i en rekke kommisjoner og organisasjoner og søker å koordinere arbeidet som foregår i disse. Saker som er behandlet i ECOSOC, sendes til Generalforsamlingen for endelig vedtak.

Sekretariatet ledes av Generalsekretæren, som velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet for en periode på fem år. Trygve Lie var FNs første generalsekretær. Den nåværende generalsekretæren, Ban Ki-moon fra Sør-Korea, er FNs åttende generalsekretær og ble valgt på den 61. generalforsamlingen høsten 2006 for femårsperioden 2007-2011. Han etterfulgte Kofi Annan fra Ghana.

Den internasjonale domstolen, som har sitt sete i Haag, har femten medlemmer som er valgt av Generalforsamlingen og Sikkerhetsrådet for ni år. Jens Evensen var siste norske medlem av domstolen, i perioden 1986–1994. Domstolen ble etablert av FNs charter, og har som mandat å avgjøre tvister mellom stater i henhold til internasjonal rett. Domstolen gir også råd til FNs organer og særorganisasjoner.

Tilsynsrådet, som var et av FNs opprinnelige hovedorganer, ble vedtatt avskaffet på FN-toppmøtet i 2005, ved innledningen av 60. generalforsamling. Den formelle prosessen for gjennomføring av en slik charterendring tar tid, og Tilsynsrådet vil derfor fortsatt figurere på enkelte oversikter over FN-systemet, selv om det er under avvikling.

I tillegg har FN andre viktige politiske organer som ikke formelt sett er hovedorganer:

Menneskerettighetsrådet Menneskerettighetsrådet ble vedtatt opprettet under den 60. generalforsamling til erstatning for Menneskerettighetskommisjonen. Formålet var å oppgradere FNs menneskerettighetsarbeid. Menneskerettighetsrådet er direkte underlagt Generalforsamlingen. Mens

Kommisjonen bare hadde én årlig sesjon møtes Menneskerettighetsrådet minimum i 3 sesjoner på til sammen 10 uker i året for bedre å gi mulighet til å reagere på dagsaktuelle brudd på menneskerettighetene. Den største nyvinningen er den såkalte universelle periodiske gjennomgangen (Universal Periodic Review) som innebærer regelmessig behandling av menneskerettighetssituasjonen i alle FNs medlemsland.

Menneskerettighetsrådet har 47 medlemmer, basert på en regional fordelingsnøkkel. Norge ble i mai 2009 valgt inn som medlem i Menneskerettighetsrådet for 3-årsperioden 2009-2011. Se kap. 5.1 for nærmere omtale av Menneskerettighetsrådet.

I FNs særorganisasjoner foregår det også et utstrakt normgivende arbeid. Det ytes faglig bistand innenfor organisasjonenes kompetanseområder. Dette er av stor verdi både for de enkelte land og for verdenssamfunnet som helhet. Særorganisasjonene er frittstående med egne styrende organer, statutter og finansieringsordninger. Norge går inn for at særorganisasjonene bør konsentrere seg om sine faglige oppgaver innen sine respektive områder, og at politiske stridsspørsmål henvises til FNs politiske hovedorgan, Generalforsamlingen. For sterk politisering av særorganisasjonene vil kunne svekke det arbeidet de utfører, og undergrave tilliten til FN-systemet.

FNs mange fond og programmer er imidlertid underlagt Generalforsamlingen, Generalsekretæren og ECOSOC, selv om flere av dem har egne styrer. De arbeider med utviklingshjelp, humanitær bistand og miljøspørsmål og forvalter størstedelen av de frivillige bidragene til FNs utviklingsaktiviteter.

Se vedlegg 4 for en oversikt over FN-systemet i dag.

1.2 FN i krisenes tid

Det er store paradokser i den globale utvikling. Verdens befolkning er bedre utdannet, rikere, friskere og lever lenger enn noen gang før i verdenshistorien. Vi kommuniserer raskere, reiser mer, teknologien bryter nye barrierer. Det er også gjort store fremskritt i forhold til å oppfylle

Tusenårsmålene. Målet om halvering av verdens fattigdom er innenfor rekkevidde. Utdanning for alle er en realitet i de fleste regioner.

Dødeligheten fra smittsomme sykdommer som meslinger, hiv/aids, malaria og tuberkulose er på vei ned. Vaksinasjonsdekningen er på vei oppover og over 1,6 milliarder mennesker har fått tilgang på trygt drikkevann siden 1990. Afrikanske land sør for Sahara har hatt en grunnleggende positiv økonomisk utvikling, med god årlig vekst og mer stabil makroøkonomi. FN har bidratt til denne fremgangen.

Men fremgangen er verken jevnt fordelt eller stor nok i forhold til målene vi har satt oss. Motsetningene er enorme. Stor fattigdom består og mange konflikter er langvarige. Til tross for at verden aldri har hatt så mye kompetanse og så mange ressurser, har 2008 og 2009 vært krisenes år. En tilspisset matvarepris- og energikrise sendte mange ut i mer alvorlig fattigdom og sult, deretter slo finanskrisen til og har satt kampen mot fattigdom tilbake i sårbare regioner. Dødeligheten for kvinner i barsel og for nyfødte er igjen økt som en direkte konsekvens av disse krisene.

På et overordnet nivå er skjebnefellesskapet mellom klima og fattigdom den største globale utfordringen. Klimatrusselen tilsier at vi bør konsumere mindre og i hvert fall annerledes, mens bekjempelse av fattigdom handler om at mange må få konsumere mer. Verden sliter med å få dette regnestykket til å gå opp. Uten å løse klimatrusselen vil fattigdommen bli permanent. Uten å bekjempe fattigdom mer effektivt vil en klimaavtale ikke oppnå nødvendig støtte og vanskeliggjøre omlegging til mer miljøvennlig produksjon og forbruk.

Det er sterke og klare forbindelser mellom alle de ulike krisene. De må løses i sammenheng. Krisene bærer samtidig med seg store muligheter for varige forbedringer. Finanskrisen har for eksempel framtunget en revisjon av de globale mekanismene vi har. En slik reform må også inkludere bedre løsninger for utviklingslandene. En sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig utvikling ville forebygge nye slike kriser. Men hvordan skal vi håndtere alt dette? Det er tallrike byggestener som må på plass. Det er klart at FN i sine mange fasetter er en helt nødvendig del av løsningen.

Krisene har illustrert hvordan politikk som anlegger et for smalt perspektiv regionalt eller tematisk ofte bare skyver problemene over på andre regioner eller sektorer. Behovet for internasjonale kjøreregler og global styring er større enn noensinne. Globalisering og geopolitisk endring har dramatisk endret vilkårene for å nå alle typer politiske mål. Jo mer multipolær og spenningsfylt verdensorden, desto viktigere og vanskeligere blir det at FN samler alle land under én paraply for globalt samarbeid.

Sterkere regional utvikling i EU og andre deler av verden, tettere samarbeid mellom de ulike internasjonale og regionale nivåer, og inkludering av ikke-statlige aktører kan ses som tiltak for å befeste internasjonal orden. Finanskrisen øker trolig tempoet i endringen av globale styringsorganer slik at kartet raskere vil stemme med terrenget og nye stormakter, blant andre Kina og India, vil få en økende maktposisjon globalt.

Det finnes ikke alternativer til FN der alle land møtes, drøfter og forhandler frem felles løsninger på felles utfordringer. Vi tror på FN som koordinator og organisator av innsatsen for en bedre verden. Norge går inn for å styrke FNs evne til å fremme bærekraftig utvikling med vekt på fattigdomsreduksjon.

1.3 Norge og FN

I Soria Moria-erklæringen slår regjeringen fast at "det er i norsk interesse at vi har en FN-ledet verdensorden og ikke en situasjon der nasjoner tar seg til rette på egenhånd". Regjeringen legger på denne bakgrunn opp til at Norges sterke FN-engasjement og betydelige frivillige bidrag til FN-systemet styrkes og videreføres. Norge arbeider for et sterkt og handlekraftig FN som hovedgrunnlag for en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem.

I norsk offentlig debatt og politisk ordskilde framstår ofte Norges innsats for å ivareta og videreutvikle internasjonal rettsorden som en grunnleggende uegennyttig aktivitet, eller som et helt generelt mål. Mer enn hva vi ofte er oss bevisst, befinner det norske samfunnet seg i en særstilling internasjonalt med hensyn til avhengighet av en robust internasjonal rettsorden.

Mye av Norges rikdom er en direkte konsekvens av at det eksisterer en internasjonal rettsorden og internasjonale normer som de aller fleste land forholder seg til. For Norge er ikke minst FNs havrettskonvensjon av 1982 helt avgjørende. Den moderne havretten, som i stor grad ble utviklet gjennom multilaterale forhandlinger i løpet av 1970-årene, slår fast Norges rettigheter som kyststat, blant annet til å etablere 200-mils soner, og enerett til å undersøke og utnytte både levende og ikke-levende ressurser på kontinentalsokkelen.

Norske sikkerhetsinteresser er knyttet til utviklingen av en internasjonal rettsorden som sikrer fred, stabilitet, sikkerhet og rettsstatens prinsipper. De er knyttet til økonomisk trygghet, til livsmiljøet og til sentrale verdier som menneskerettigheter og demokrati, innenfor en regional og en global ramme. I tillegg er Norges bidrag til en multilateral verdensorden under FN med vekt på folkeretten og menneskerettigheter et uttrykk for internasjonal solidaritet.

Det er i små og mellomstore lands interesse å etablere internasjonale kjørereregler. Norge går derfor aktivt inn for å styrke FNs rolle i konfliktløsning og gjennom å øke våre bidrag til FN-ledede operasjoner. Hendelser som i utgangspunktet framstår som lite viktige for oss og som skjer langt unna, vil i langt større grad enn tidligere raskt kunne spre seg og få direkte konsekvenser for global og regional sikkerhet. Dette er med på å begrunne en klar norsk målsetning om å bidra til fred, kamp mot fattigdom, stabilitet og videre utvikling av en FN-ledet internasjonal rettsorden. Norsk sikkerhet vil her forutsette nasjonale sivile og militære ressurser, nasjonal kompetanse og internasjonal organisering for å håndtere et bredt spekter av global ustabilitet.

Vi må være varsomme med å ta den internasjonale orden for gitt. Svært mye av utenrikspolitikken vil i årene som kommer dreie seg om å bevare og videreutvikle den mellomstatlige orden som tross alt kjennetegner dagens verden, og unngå å falle tilbake til perioder med kaos og maktbruk som har kjennetegnet store deler av århundrene vi har bak oss. Internasjonal politisk stabilitet og organisering er en grunnforutsetning for å komme i nærheten av å løse de store globale utfordringene som ligger foran oss.

Norge er en av verdensorganisasjonens fremste støttespillere, vår støtte går i bredden av FNs engasjement, den er solid og troverdig. Norge er den tredje største frivillige bidragsyter til FNs humanitære innsats og utviklingsarbeid, og slik sett har vi en betydelig innflytelse på FNs innsats, særlig på landnivå. Mange av FNs viktigste humanitære programmer og utviklingsprogrammer er helt avhengige av frivillige bidrag fra land som Norge. Uten Norges støtte ville bl.a. FNs utviklingsprogram, miljøprogram, barnefondet, Høykommissæren for menneskerettigheter, befolkningsfondet, kvinnefondet, nødhjelpsfondet redusere ambisjonene betraktelig.

Vi bruker våre ressurser strategisk på områder som vi ser som aller viktigst ut fra norske interesser og verdier. Vi insisterer på at FNs organisasjoner skal arbeide for de mål som verdenssamfunnet har vedtatt – menneskerettigheter, demokratisering, likestilling, utvikling, klima, havretten, fredsbygging, nyfødte barns og mødres liv.

Derfor er Norge en betydelig bidragsyter til FNs fond og programmer som arbeider med utvikling, blant annet FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs barnefond (UNICEF), FNs befolkningsfond (UNFPA), kvinnefondet (UNIFEM), nødhjelpsfondet (CERF) og mange andre.

Norges pliktige bidrag til FN utgjør 0,782 prosent av FNs regulære budsjett og av budsjettene til FNs fredsbevarende styrker. Norges pliktige bidrag til FN er imidlertid svært lite sammenliknet med våre frivillige bidrag. Likevel, det er tankevekkende at et land med under fem millioner innbyggere er blitt så vidt viktig for FN, og at FNs innsats for en bedre verden i betydelig grad avhenger av bidragene fra en håndfull land.

Av konkrete saker som Norge arbeider med gjennom FN, er det grunn til å trekke frem enkelte. Norge har engasjert seg særlig i arbeidet for å redusere antall mødre og barn som dør. Det handler like mye om politisk vilje som om penger. Vi er avhengig av internasjonal oppmerksomhet. For to år siden lanserte statsminister Stoltenberg en global kampanje for å rette verdens oppmerksomhet mot denne tragedien. Denne blir nå fulgt opp av en egen gruppe, ledet av Storbritannias statsminister Brown og president Zoellick i Verdensbanken, hvor også den norske statsministeren er med. Vårt mål er økte bevilgninger nasjonalt og internasjonalt, bedre koordinering av innsatsen og effektiv bruk av pengene.

Norge har også påtatt seg en særegen rolle som katalysator for større internasjonal innsats for bevaring av tropisk skog, og bruker langt mer ressurser på dette målet enn andre land. Skog spiller en nøkkelrolle i arbeidet for å få på plass en effektiv global klimaavtale, samtidig som skogen må forvaltes så den bidrar til å bekjempe fattigdom og øke matsikkerhet.

Norge støtter aktivt opp om styrkingen av FNs kapasitet til å forebygge væpnede konflikter, håndtere kriser og bygge varig fred. Derfor har Norge i lang tid bidratt til å styrke FNs kompetanse, meklingskapasitet og evne når det gjelder fredelig konfliktløsning i land og regioner som er herjet av krig og uro. Norge bidrar også i betydelig grad til FNs fredsbyggingskapasitet. FNs fredsoperasjoner er et viktig instrument i FNs freds- og sikkerhetsarbeid, og Norge er i gang med å styrke sin innsats og deltakelse. Norge legger stor vekt på å styrke det sivil-militære samarbeidet i felt, slik at både militære og humanitære aktører får gjort den jobben de er satt til å gjøre. Norge arbeider også for bedre samordning mellom de tre "stolpene" i FNs fredsoperasjoner: sikkerhet, humanitær innsats og langsiktig utvikling, i nye samordningsmodeller for såkalte "integrerte operasjoner". Også i krigsområder skal de ulike deler av FNs apparat "levere sammen som én" og sikre koordinering mellom FNs politiske aktiviteter, utviklingsinnsats, humanitær innsats og sikkerhetsinnsats.

Mens øst/vest-konfrontasjonen i FN nå er historie, har arbeidet i FN de senere årene vært preget av vedvarende motsetninger mellom de rike landene, OECD-landene, og fattige land organisert i G-77. G-77 har 130 medlemsland og har, hvis medlemmene opptrer samlet, flertall i voteringer i Generalforsamlingen. De såkalte BRICS-landene (Kina, India, Brasil, Russland og Sør-Afrika) spiller samtidig en stadig viktigere rolle i internasjonalt samarbeid. Norge legger vekt på å bygge bro mellom de ulike synspunktene og motsetningene, og jobber strategisk i forhold til våre interesser i utviklings- og utenrikspolitikken.

EU-landene framstår i økende grad som en samlet maktfaktor i FN. De tre **nordiske** EU-medlemmene koordinerer sine synspunkter på FN-spørsmål gjennom det politiske EU-samarbeidet knyttet til Generalforsamlingen og ECOSOC. Det nordiske samarbeidet har imidlertid fortsatt stor betydning, særlig i forhold til Sikkerhetsrådet, der det i mindre grad er EU-

koordinering, og i styrende organer for særorganisasjoner, fond og programmer. Norge satser på å opprettholde og styrke den fellesnordiske profilen der dette er naturlig. Spesielt innenfor reformarbeidet i FN spiller det nordiske samarbeidet en betydelig rolle. Samtidig har Norge et nært samarbeid med EU og slutter seg tidvis til EU-innlegg i FN.

Norge deltar videre i JUSCANZ-samarbeidet (opprinnelig Japan, USA, Australia, New Zealand, Canada, Sveits og Norge, men omfatter nå de fleste land som ikke er med i de to store gruppene, EU og G77). Dette samarbeidet er av uformell karakter og består hovedsakelig av informasjons- og meningsutveksling på det økonomiske og sosiale området. Vestlige lands kandidaturer drøftes innen Vestgruppen (WEOG), som i hovedsak består av OECD-landene.

Norge ønsker seg mer av FN

Vi trenger FNs bidrag til å øke respekten for menneskerettighetene, normer og regler, forebygge og løse konflikter, bekjempe fattigdom og sikre en bærekraftig utvikling. FN skal være et forum for diskusjon og løsning av felles utfordringer. Vi trenger et FN som har troverdighet og som selv etterlever de høye standarder som organisasjonen forvalter. FN-systemet spiller en nøkkelrolle for å ivareta en rettslig basert internasjonal orden.

Fra et norsk interesseperspektiv er det likevel viktig å erkjenne at det er et økende gap mellom globale styringsutfordringer og FN-systemets kapasitet og evne til problemløsning. Det er viktig med fornyet fokus på hvordan og hvor effektivt dagens internasjonale organisasjoner og konvensjoner tjener norske interesser, og hvordan Norge kan arbeide enda mer målrettet for å fremme interessene våre. Det er en målsetting for Norge å bidra til at antallet ansatte nordmenn i FN øker. Til tross for flere typer rekrutteringstiltak har Norge i flere år vært underrepresentert. Det totale antall nordmenn ansatt i FN-sekretariatet er nå 100 personer, en økning fra 81 i 2005.

Vi ønsker altså mer av FN. Vi vil at organisasjonen skal bruke mindre ressurser på internt byråkrati slik at mer kommer de viktige målsettingene til gode, og slik at effekten av FNs samlede innsats blir større enn den er med dagens fragmenterte innsats. Derfor engasjerer Norge seg i å utarbeide konkrete, gjennomførbare og effektive tiltak for et bedre FN. Kritikerne av FN er langt mer tallrike enn støttespillere med konstruktive

forbedringsforslag. Norge ønsker å tilhøre den sistnevnte gruppen.

Noen påstår at FNs problem i dag først og fremst er hvorvidt stormaktene velger å bruke organisasjonen og dens prinsipper eller ikke. Men dette er for enkelt. Alle land er kollektivt ansvarlige for å få FN til å fungere. Vestlige land så vel som utviklingsland har altfor ofte vist manglende reell vilje til multilateralt samarbeid og reform.

FNs problem er imidlertid også mer FN-internt: at FN som mellomstatlig organisasjon har vist betydelige effektivitetsproblemer. FN har behov for reformer for å reflektere endringer i verdens maktfordeling og nye viktige utfordringer. Den grunnleggende rett til og krav om representativitet står i viss situasjoner i et motsetningsforhold til det multilaterale systemets effektivitet. Dette gjelder både Sikkerhetsrådet og andre deler av FN-systemet.

FN som organisasjon ble bygget for å møte de utfordringene verden sto overfor i årene før og etter annen verdenskrig. Maktfordelingen i FNs sikkerhetstråd, med sine fem faste medlemmer, reflekterer også dette. Gjentatte forsøk på å gjennomføre nødvendige reformer av FN, blant annet gjennom FNs såkalte høypanels arbeid i 2004 og 2005, har gitt forbedringer, men mye gjenstår.

I en institusjon på FNs størrelse og med FNs rolle og ambisjoner, må reformprosessen være permanent. Dersom verdens land ikke makter å tilpasse FN-systemet til endringene i verden, eller ikke effektivt makter å møte det som framstår som de viktigste kollektive oppgavene, vil enkeltland og grupper av land i stadig økende grad være nødt til, eller velge, å søke løsninger utenfor formelle, kollektive organisasjoner.

Norges engasjement for FN-reform

Norges aktive engasjement for effektivisering av FN ble særlig synlig gjennom statsminister Stoltenbergs medformannskap i Høynivåpanelet for FN-reform ("High-level Panel on System-wide Coherence") som la frem sine anbefalinger om "Ett FN" for FNs generalsekretær i 2006.

Høynivåpanelet tok utgangspunkt i FNs problemer med fragmentering, konkurranse om de samme ressursene, parallelle systemer og følgelig redusert effektivitet. FN-systemet er under sterkt press. På utviklingssiden er det merkbare konkurranse med nye aktører (frivillige organisasjoner og private aktører som George Soros og Bill Gates) og nye innovative finansierings-mekanismer (særlig på helsesiden). Givere dreier i større

grad sin bistand til bilaterale budsjett- og programstøtte. Dette skaper utfordringer for FNs relevans som bistandsaktør på landnivå. For at FN-systemet skal være attraktivt for bidrag må det være effektivt. Og et mer effektivt og relevant FN på landnivå krever endringer også sentralt for å lykkes.

Det er sjelden i FNs historie at en rapport har fått så mye oppmerksomhet og skapt så mye ny giv i reformarbeidet som høynivåpanelets rapport om FN-reform: "Delivering as One". Panelets forslag dekker effektivisering på landnivå (i første omgang i åtte pilotland), harmonisering på hovedkvarternivå (administrative reformer, harmonisering, effektivisering), ny og styrket likestillingsenhet i FN-systemet, bedre finansiering av FNs bistandsvirksomhet, humanitære reformer (bygge videre på den såkalte "klyngetilnærmingen" for arbeidsdeling mellom organisasjonene), samling og effektivisering av FN-systemets miljøbidrag og bedre mellomstatlig styring av hele FNs utviklingsinnsats.

Nøkkelen til den suksess vi nå opplever for den delen av reformpakken som har fokus på FN på landnivå - "ett FN" - later til å ha være fokuset på reform nedenfra og opp, gjennom etablering av 8 pilotland og en klar forutsetning om utviklingslandene i førersetet. Dette har gjort det mulig å gjennomføre mange av reformpanelets forslag på tross av motstand blant land i Generalforsamlingen, og det har bidratt til større forståelse for reformbehovet.

En hovedmålsetting for Norges deltakelse i den 64. generalforsamlingen vil være å drive reformarbeidet videre i retning av **et styrket, mer effektivt og mer relevant FN**, som politisk arena og som redskap for å møte medlemslandenes felles utfordringer. Dette gjelder både i forhold til tradisjonelle sikkerhetstrusler, i forhold til å videreutvikle FN som den beste arenaen for politisk diskusjon om felles, globale utfordringer, i forhold til folkeretten som forpliktende avtaleverk for alle stater og i forhold til å oppfylle de sosiale og økonomiske forpliktelsene som ligger i Tusenårserklæringen.

”Mr President, I decided to attend this conference to convey Norway’s views. We who have made a point of defending freedom of expression cannot opt for non-attendance as a strategy, leaving the floor to precisely those who hold opposite views. We will not surrender the floor of the United Nations to the extremists.”

Utenriksminister Støre på FNs tilsynskonferanse mot rasisme i Genève 20. april 2009. Norge var første taler etter at Irans innlegg hadde fått mange delegasjoner til å forlate konferansen i protest.

1.4 FNs 63. generalforsamling

Den 63. generalforsamlingen ble i stor grad preget av de mange globale krisene - matvarekrise, energikrise, global oppvarming, og ikke minst finanskrisen - som rammet verdenssamfunnet. I tillegg spilte presidentvalget i USA, og - om enn i mindre grad - krigen i Georgia og Kosovo-spørsmålet, på ulikt vis inn i forhandlingsprosessene og utfallet av Generalforsamlingen.

FNs generalsekretær Ban Ki-moon ble satt på prøve på alle disse områdene. Mange medlemsland etterlyste lederskap ovenfor utfordringene krisene førte til.

Presidenten for Generalforsamlingen, den tidligere sandinistiske utenriksministeren fra Nicaragua, Miguel D’Escoto Brockman, forsøkte under slagordet om ”et mer demokratisk FN” å fremme Generalforsamlingens rolle. Initiativet falt i god jord hos det store flertallet av medlemslandene. I kjølvannet av den internasjonale finanskrisen gjorde FNs generalsekretær seg til talsmann for verdens fattige og tok til orde for en grønn økonomi. Men en fikk ikke den sentrale rollen som enkelte land hadde ønsket i håndteringen av finanskrisen.

Presidenten for Generalforsamlingen opprettet en kommisjon for å komme med anbefalinger om reform av det internasjonale monetære og finansielle system. Han organiserte også et kontroversielt høynivåmøte om finanskrisen og dens konsekvenser for utvikling.

Selv om USA i stor grad holdt fast ved sine tradisjonelle holdninger under høstens generalforsamling, førte valget av president Obama raskt til en mindre spent atmosfære, og det er klare tegn til at USA er i full gang

med å gjeninntre som konstruktiv samarbeidspartner i FN. Dette gjelder ikke minst på klimaområdet.

Diskusjonene rundt resolusjonene om miljø og klima bar preg av at det foregår forhandlingsprosesser i andre arenaer. Det er utbredt frykt for at en enighet om tekster i FN vil virke bindende på forhandlingene om en ny internasjonal klimaavtale i København. Utviklingslandene (G-77) vegrer seg mot en tekst der det blir hentydet at også disse landene må ta ansvar når det gjelder å kutte i utslippene av klimagasser.

I forkant av Generalforsamlingen pågikk det spekulasjoner om hvordan forholdet til Russland og tendensene til en ny kald krig ville utspille seg i FN. Det ga imidlertid mindre utslag enn ventet.

Russland kunne dessuten innkassere en liten seier når det gjaldt Kosovo-spørsmålet. Generalforsamlingen var splittet, men anmodet likevel Den internasjonale domstolen i Haag om en rådgivende uttalelse om lovligheten av Kosovos uavhengighetserklæring. Stort sett gikk skillelinjen mellom de som hadde anerkjent Kosovo som selvstendig stat, og de som ikke hadde det. Norge, sammen med blant andre Island, stemte for vedtaket. Holdningen ble begrunnet med behovet for å bidra til stabilitet i regionen og av hensynet til fredelig bileggelse av tvister.

Stillstanden i reformarbeidet som preget fjoråret er avløst av forsiktig framdrift og optimisme. FN er godt i gang med å gjennomføre anbefalingene til reformpanelet om å levere bedre gjennom en samordning av bistandsvirksomheten på landnivå. En handlingsplan for harmonisering av økonomiregelverk og administrative rutiner for FN-systemet er i ferd med å bli iverksatt, og en er i gang med mellomstatlige forhandlinger.

I spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet er frontene fortsatt steile, og det har ikke vært mulig å bringe spørsmålet videre i Generalforsamlingen.

Norge markerte seg allerede under åpningsuken av den 63. generalforsamlingen, der tusenårsmålene og Afrikas utvikling sto i fokus. Gjennom høyt profilerte initiativ, med statsministeren i spissen, befestet Norge seg som en fremtredende helse- og klimanasjon. Norges innsats for å styrke helsetjenester, bekjempe mødre- og barnedødelighet, og støtten til FNs arbeid mot avskogning og global oppvarming fikk bred oppmerksomhet.

Med utspring i utenriksministerens initiativ til Oslo-erklæringen om "Global helse og utenrikspolitikk" fra 2007, fikk Norge, i samarbeid med Sør-Afrika, gjennomslag for å sette saken på FNs dagsorden. Dette er første

gang et slikt overgripende helsetema blir gjenstand for behandling i Generalforsamlingen.

Et annet initiativ Norge fikk gjennomslag for under Generalforsamlingen var arbeidet med fattiges adgang til lov og rett. Norge var pådriver for kommisjonen som la fram sin rapport om temaet i juni 2008. Vedtaket i Generalforsamlingen vil på sikt kunne styrke FNs arbeidet med å gi fattige mulighet til å registrere egen eiendom og reise kreditt, slik at de på den måten kan komme seg ut av fattigdom. Resolusjonen ble forhandlet frem i allianse med sentrale utviklingsland.

Det er bred enighet om at FNs kvinne- og likestillingsarbeid må styrkes, og i 2009 starter forhandlingene om ny likestillingsarkitektur. Dette er et viktig skritt i retning av et mer relevant, effektivt og resultatorientert FN. Norge spiller en sentral rolle i disse prosessene gjennom et tett nordisk samarbeid og strategiske allianser til utvalgte utviklingsland.

Et sterkt norsk engasjement i finansiering for utvikling prosessen ga god uttelling for norske prioriteringer i erklæringen om finansiering for utvikling som ble vedtatt i 2008 av ministermøtet i Doha. Styrking av kvinners stilling som effektivt middel for å øke ressurser til utvikling ble fremhevet. Det ble videre vist til at det å hindre skatteunndragelse og ulovlig kapitalflyt er et viktig virkemiddel i kampen mot fattigdom. Doha-erklæringen befestet FNs rolle som den sentrale arenaen for å utvikle globale mål og normer i utviklingspolitikken.

Det er fremdeles ingen enighet blant medlemslandene om hvordan migrasjon og forholdet mellom migrasjon og utvikling skal behandles i FN. Det er en økende erkjennelse av betydningen av dette. Pengeoverføringer fra migrantarbeidere til utviklingsland utgjør i dag 3 ganger mer enn all internasjonal bistand, og like mye som de samlede utenlandske investeringer i utviklingsland. Et kompromiss om å arrangere en ny høynivådialog i 2013, som sikrer at migrasjon og utvikling vil bli debattert i FN-sammenheng, må likevel betraktes som et skritt i riktig retning. Den første høynivådialogen i 2006 opprettet et "Globalt forum for migrasjon og utvikling" som har hatt en lovende start og der Norge har deltatt aktivt.

Et sentral del av FN-reformen var opprettelsen av Fredsbyggingskommisjonen i 2006. Gjennom tungt norsk engasjement i etableringsfasen har kommisjonen befestet sin relevans både når det gjelder å vurdere fredsbyggingsbehovet i enkeltland og strategisk finansiering til en rekke land. Samtidig gjenstår en rekke utfordringer, ikke minst når det gjelder å sikre at

FN-systemet, internasjonale finansinstitusjoner og eksterne aktører opptrer samordnet, hurtig og strategisk i tilnærmingen til fredsbyggingsarbeidet. Under åpningen av Generalforsamlingen ledet Utenriksminister Jonas Gahr Støre det første Trygve Lie-symposiet om fundamentale friheter. Symposiet skal være et årlig norsk innslag, temaet i 2008 var "The State of Freedom of Expression: Access to Information as a Driver of Social Development". Blant paneldeltakerne var utenriksministere fra Indonesia, Sør-Afrika og Sverige.

For første gang ble det holdt et tverr-regionalt innlegg i FNs generalforsamling om lesbiske, homofile, bifile og transpersoners rettigheter i 2008. 66 land, deriblant seks afrikanske, samlet seg bak innlegget som stadfestet at universalitets- og ikke-diskrimineringsprinsippene omfatter alle grupper, også på grunnlag av seksuell orientering. Norge var med i kjernegruppen som fremmet initiativet.

I samarbeid med Tanzania la Norge frem en resolusjon for å sette ILOs nye erklæring om "Social Justice for a Fair Globalisation" på FNs dagsorden. Resolusjonen ble vedtatt ved konsensus, og var et viktig prinsipielt gjennombrudd for arbeidstakeres rettigheter og anstendig arbeid ("Decent Work") i FN-systemet.

Norge er også pådriver for å styrke FNs humanitære rolle, både gjennom aktivitet og solide bidrag. Dette kom klart frem under fjorårets høynivåkonferanse til FNs nødhjelpsfond CERF (Central Emergency Response Fund). I CERF er Norge fjerde største giver og står for ca. ti prosent av fondet for 2009 (42 av drøyt 400 mill. USD).

Norge har arbeidet aktivt, og langt på vei fått gjennomslag for en betraktelig styrking av FNs operasjon i Afghanistan (UNAMA). Budsjetten for 2009 ble doblet i forhold til året før. Det innebærer 115 nye internasjonale stillinger. Arbeidet med å styrke UNAMAs budsjett ble gitt prioritet i arbeidet i 5. komité. Dette understøtter også arbeidet til Kai Eide som er generalsekretærens spesialrepresentant i Afghanistan.

Den norske delegasjonen deltok også i år aktivt under forhandlingene om havretts- og fiskerispørsmål.

Generelt kan det sies at strategiske allianser til sentrale utviklingsland og et tett nordisk samarbeid har gitt stor uttelling når det gjelder å få gjennomslag på norske prioriteringer i FN sammenheng.

Generaldebatten

Generaldebatten som åpnet den 63. generalforsamling bar preg av en verden i krise. Gjentatte ganger ble det tatt til orde for at en må få bedre kontroll over verdensøkonomien og behovet for sterkere internasjonalt samarbeid. Ved siden av finanskrisen var matvarekrise, energikrise, klimaendringer, tusenårsmålene og reform av FN-temaer som mange medlemsland var opptatt av.

USAs president, George Bush, holdt sitt siste innlegg for Generalforsamlingen. Han omtalte terrorisme, og hvordan kampen for frihet hadde båret frukter i Afghanistan, Irak, Georgia, Ukraina, Libanon og Liberia. Frankrikes president, Nicolas Sarkozy, la stor vekt på finanskrisen og understreket behovet for sterkere internasjonal styring av kapitalismen. Det samme gjorde Storbritannias statsminister, Gordon Brown, som satte fram fem nøkkelp prinsipper for en sunn utvikling av den globale økonomien: åpenhet, bedre bank-praksis, ansvar, integritet og globale reguleringer.

Russlands utenriksminister, Sergej Lavrov, var opptatt av internasjonal sikkerhet. Han mente krisen i Georgia viste at Europa ikke var i stand til å håndtere den typen trusler som Georgia representerte. Han benyttet også muligheten til å kritisere den internasjonale kampen mot terror. Kinas innlegg var mer nasjonalt fokusert. Statsminister Wen Jiabao nevnte jordskjelvet i Wenchuan og de olympiske leker som to viktige hendelser i landet det siste året. Kinas fredelige utvikling ble nok en gang fremhevet. Brasil fokuserte i hovedsak på finanskrisen og behovet for å ta et oppgjør med markedsfundamentalismen. Både India og Tyskland fremhevet behovet for reform av Sikkerhetsrådet.

Norges innlegg ble holdt av statsminister Jens Stoltenberg som fokuserte på to hovedmomenter; behovet for globalt lederskap og oppfølging av tusenårsmålene. Han understreket at verdens land har et felles ansvar for å gjøre FN til et effektivt forum for global styring. For Norge var oppnåelsen av tusenårsmålene den høyest prioriterte oppgaven for FN. Mål nummer 4 om å redusere barnedødelighet og mål 5 om å forbedre helsen til gravide og fødende kvinner ble spesielt fremhevet. Spørsmål om klima- og finanskrise ble også omtalt.

2 Saker som behandles direkte i plenum

2.1 Valgspørsmål

(Dagsordenspunkt 4–6)

Generalforsamlingen velger president for sesjonen, 21 visepresidenter samt komitéledere, nestledere og rapportører for Generalforsamlingens seks komiteer. Videre skal det velges medlemmer til forskjellige råd og styrever, blant annet Sikkerhetsrådet og Det økonomiske og sosiale rådet (ECO-SOC). Ved valg er det allerede fastlagt hvor mange medlemmer som skal velges fra de forskjellige regionene. Siden høsten 1978 har Generalforsamlingen hatt geografisk fordeling av ledelsen i komiteene. Dette innebærer at to lederstillinger går til den afrikanske gruppen, én til den asiatiske gruppen, én til Øst-Europa, én til Latin-Amerika og én til Vest-Europa og andre «vestlige» stater (WEOG).

De enkelte geografiske gruppene blir normalt enige seg imellom om hvilke land som skal velges. Ved enighet innen gruppen støttes kandidatene normalt av de andre gruppene. Hvis ikke gruppen blir enig og det er flere kandidater, er avstemningsresultatet ofte ikke gitt på forhånd. Geografisk fordeling gjelder også ved de fleste andre valgene. Generalforsamlingens president velges også etter tur blant de geografiske gruppene. Norge hadde presidentvervet i 1970 ved daværende ambassadør Edvard Hambro. FNs 64. generalforsamling vil bli ledet av Ali Abdussalam Treki fra Libya.

Ved åpningen nedsetter Generalforsamlingen en fullmaktskomité som gjennomgår de enkelte delegasjonenes fullmakter.

2.2 Medlemskapsspørsmål

(Dagsordenspunkt 113)

FN har 192 medlemsland. Nye medlemmer til FN velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet. Siden 1991 har hele 29 stater blitt opptatt som nye medlemmer av De forente nasjoner. Dette skyldes hovedsakelig oppløsningen av det tidligere Sovjetunionen og det tidligere Jugoslavia. Siste utvidelse fant sted i juni 2006 da Montenegro ble tatt opp som medlem under den 60. generalforsamlingen.

Norges holdning

Når det gjelder spørsmål om medlemskap i FN, følger Norge «universalitetsprinsippet»: Alle suverene stater har rett til å være medlem av FN og FNs særorganisasjoner og til å møte der med sine representanter. En medlemsstat bør ikke utelukkes fra organisasjonen eller fra deltakelse i dens virksomhet med mindre det foreligger klar hjemmel for dette i FN-pakten. Norge vil stemme for medlemskap for alle stater som er selvstendige etter folkeretten.

Norge vil ikke stemme for forslag om utelukkelse eller suspensjon som ikke er hjemlet i FN-pakten.

2.3 Oppfølging av Tusenårserklæringen

(Dagsordenspunkt 114)

Bakgrunn

Generalforsamlingens tusenårsforsamling (55. generalforsamling) vedtok høsten år 2000 Tusenårserklæringen. Resolusjonen referer til de store utfordringene verden står overfor i det nye århundret, setter opp grunnleggende felles verdier (frihet, likeverd, solidaritet, toleranse, respekt for naturen og felles ansvar) og skisserer viktige tiltak som må settes inn på de prioriterte områdene: fred, sikkerhet og nedrustning, utvikling og utryddelse av fattigdom, beskyttelse av miljøet, menneskerettigheter, demokrati og godt styresett, beskyttelse av de sårbare, møte Afrikas særskilte behov og styrke De forente nasjoner.

Ved siden av FN-pakten og Den universelle menneskerettighetserklæringen er Tusenårserklæringen blant de viktigste referansedokumentene for FNs virksomhet. Den slår fast at den fremste utfordringen verden står overfor i dag er å sikre at globaliseringen blir en positiv kraft for alle verdens folk. Selv om globaliseringen representerer store muligheter, er situasjonen i dag at globaliseringens fordeler og ulemper er veldig ujevnt fordelt. Ved siden av å identifisere konkrete målsettinger for FNs virksomhet, understreker Tusenårserklæringen betydningen av bedre samordning og samarbeid mellom FN, Bretton Woods-institusjonene og Verdens handelsorganisasjon, så vel som andre multilaterale organer, for å sikre en koordinert tilnærming til problemene rundt fred og utvikling.

Blant FNs målsettinger er målene på utviklingsområdet konkretisert og har fått navnet «tusenårsmålene». Tusenårsmålene er tallfestet med utgangspunkt i situasjonen i 1990. På sikt er målet å utrydde ekstrem fattigdom og sult. Foreløpige mål er at andelen av jordens befolkning som lever på under 1,25 dollar per dag, og andelen som sulter, skal være halvert innen år 2015. Videre skal grunnskoleutdanning for alle gutter og jenter sikres innen 2015. Dødeligheten blant barn under fem år skal reduseres med to tredjedeler og mødredødeligheten med tre fjerdedeler innen 2015. Spredningen av hiv/aids, malaria og andre sykdommer som truer menneskeheten, skal stoppes innen 2015. Andre mål, som ikke er tidfestet, er å sikre miljømessig bærekraftig utvikling, styrke kvinners stilling, fremme likestilling og utvikle et globalt partnerskap for utvikling.

Foran den 60. generalforsamling fremla generalsekretær Kofi Annan en statusrapport for gjennomføringen av tusenårserklæringen etter de første fem årene, rapporten "In Larger Freedom" (21. mars 2005), som også er en programerklæring for reform av FN-systemet og FNs arbeidsmåter. Annan gikk inn for en tilnærming som gir like stor oppmerksomhet til hvert enkelt av FNs tre hovedformål: utvikling, sikkerhet og menneskerettigheter, som alle må underbygges av internasjonale og nasjonale lovverk og rettssystemer. De enkelte medlemsland vil ha ulike prioriteringer, men for å oppnå internasjonal enighet, må FN gi de tre formålene lik prioritet.

I første del av rapporten, om utvikling (Freedom from Want), foreslo Annan en rekke tiltak for oppfølging av erklæringen fra toppmøtet om utviklingsfinansiering i Monterrey i 2002, med tiltak både fra utviklingslandenes og giverlandenes side. Han ba utviklingslandene lage og gjennomføre planer for hvordan tusenårsmålene skal oppnås innen 2015, og mobilisere egne ressurser til gjennomføringen. Han ba også utviklingslandene sørge for godt styresett, bekjempe korrupsjon og involvere hele samfunnet i utviklingsprosessen. Samtidig ba han de rike landene sørge for markedsadgang for utviklingslandenes produkter, øke bistanden til 0,7% av BNI og sørge for finansiering av tiltak for å oppnå tusenårsmålene.

I andre del, om sikkerhet (Freedom from Fear), oppfordret han til "en ny sikkerhetskonsensus", der alle medlemsland forplikter seg til å bekjempe terrorisme, hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen, få slutt på borgerkriger og bygge varig fred i krigsherjede land. Han foreslo bl.a. opprettelse av en fredsbyggingskommisjon.

I tredje del, om menneskerettigheter (Freedom to Live in Dignity),

anmodet han alle medlemsland om å styrke folkeretten, rettsstaten, menneskerettighetene og demokratiet. Han la særlig vekt på prinsippet "ansvar for å beskytte", som grunnlag for kollektiv innsats mot folkemord, etnisk rensing og forbrytelser mot menneskeheten.

I fjerde del foreslo Annan en rekke tiltak for å styrke FN og FNs posisjon som politisk arena, beslutningsorgan og utøvende organ. Han gikk inn for utvidelse av Sikkerhetsrådet, nye og mer effektive arbeidsformer for ECO-SOC, og opprettelse av et menneskerettighetsråd til erstatning for menneskerettighetskommisjonen.

Toppmøtet under 60. generalforsamling, 14.-16. september 2005, med utgangspunkt i Annans rapport, resulterte i en omfattende erklæring som skisserer reformer og tiltak på mange områder. Blant de viktigste resultatene var beslutningene om å etablere en fredsbyggingskommisjon og et menneskerettighetsråd.

På utviklingsområdet fikk man på plass en omfattende tekst, men med få unntak representerer teksten en bekreftelse av prosesser og utviklingstrekk de senere årene, herunder beslutninger fattet på toppmøtene i Monterrey og Johannesburg, samt G-8s og EUs forpliktelser hva gjelder Afrika, bistand og gjeldslette. Toppmøtet ble på utviklingsområdet en bekreftelse på de siste års nytenkning innenfor bistand og utvikling, underbygget med fornyede forpliktelser knyttet til ressurser og styresett.

På øvrige områder ble toppmøteerklæringen heller et startskudd for intense og vanskelige forhandlinger. Blant annet har det vist seg vanskelig å få til konkretisering av prinsippet om "ansvar for å beskytte" og vilkårene for maktbruk, en antiterrorismekonvensjon, reform av FN-sekretariatet, opprydning i utdaterte FN-mandater, utvidelse av Sikkerhetsrådet og fornyelse av Generalforsamlingens og ECOSOCs arbeidsformer.

Den aktuelle situasjonen

Oppfølgingen av Tusenårserklæringen foregår i en lang rekke separate prosesser som er nærmere beskrevet i 2.4.

FNs generalsekretær fremla 6. juni 2009 den årlige rapporten om status for gjennomføringen av tusenårsmålene. Rapporten viser fremgang på en rekke områder, men den globale finanskrisen har store konsekvenser.

Før finanskrisen slo inn i 2008 hadde mange land og regioner oppnådd

store fremskritt. Tilgangen på grunnskoleutdanning økte fra 83% i 2000 til 88% i 2007, dødeligheten for barn under fem år sank fra 12,6 millioner i 2000 til 9 millioner i 2007. Antallet nye HIV-infiserte, som toppet seg i 1996, har sunket og tallet på AIDS-dødsfall har vist nedadgående tendens siden 2005.

Fremgangen i arbeidet mot sult tok slutt da matvareprisene steg dramatisk i 2008, og antall sultende igjen begynte å stige. Hvert fjerde barn i utviklingsland er undervektig, og finanskrisen og matvarekrisen har snudd den lille fremgangen som var registrert til tilbakegang.

Fra 1990 til 2005 gikk antallet mennesker som lever på mindre enn 1,25 dollar per dag ned fra 1,8 milliarder til 1,4 milliarder, men det er beregnet at finanskrisen har ført 55-90 millioner flere mennesker ut i absolutt fattigdom.

Mødrehelse er det tusenårsålet man er lengst fra å oppnå. De fleste utviklingsland har opplevd dramatisk reduksjon i bistandsmidler til familieplanlegging de siste 15 årene.

Studier viser at gjennomføringen av tusenårsmålene er varierende. Fremgangen varierer kraftig mellom regioner, innen regioner og mellom enkeltland. Den største framgangen har man i Øst- og Sør-Asia, mens Afrika ligger etter. Rask økonomisk vekst i nøkkelland i Asia overskygger ofte at andre tusenårs mål, som miljøbeskyttelse, barnedødelighet eller bekjempelse av smittsomme sykdommer, kan bli hengende etter også i disse landene. Utviklingslandenes største utfordring er å bedre produktiviteten ved å øke investeringstakten i økonomien, gjennom både private og offentlige investeringer. Offentlige investeringer vil være avgjørende for mange utviklingslands vedkommende. De fattigste landene rår ikke selv over tilstrekkelige midler, slik at oppnåelsen av tusenårsmålene vil være avhengig av betydelig økning i bistanden. Samtidig må utviklingslandene gjøre sitt for å legge forholdene til rette for utvikling, særlig mht godt styresett og økonomiske rammevilkår. Internasjonale rammevilkår knyttet til investeringer, handel og gjeld, samt bedre giverkoordinering rundt nasjonale fattigdomsstrategier og betydningen av offentlig/privat partnerskap fortjener også større oppmerksomhet.

I desember 2008 ble det holdt et FN-høynivåmøte i Qatar om Finansiering for utvikling (jfr. kap 4.1). Finanskrisen sto sentralt, herunder faren for en negativ innvirkning i forhold til tusenårsmålene. Utviklingslandene gikk unisont inn for en restrukturering av de internasjonale finansinstitusjone-

ne som gir mer stemme til utviklingslandene, noe som også Norge og flere andre rike land gikk inn for. Særlig utviklingslandene var også opptatt av at FN må danne rammen for internasjonale forhandlinger for å finne løsninger på finanskrisen.

Som oppfølging av konferansen om finansiering for utvikling ble det arrangert et høynivåmøte i New York i juni 2009 om finanskrisen og dens innvirkning på utvikling. Forberedelsene var meget krevende fordi den nicaraguanske presidenten for Generalforsamlingen var mest opptatt av å fremme en ideologisk agenda med radikale forslag om reform av styringen av verdensøkonomien. Dette fikk sterk støtte fra land som Cuba og Venezuela, men førte til en polarisering som også mange utviklingsland oppfattet som lite hensiktsmessig.

Konferansen ga et sluttokument som inneholder få praktiske forslag som umiddelbart kan motvirke de negative konsekvensene av krisen på utsatte grupper i fattige land. Men prosessen har gitt utviklingsland en anledning til å gi uttrykk for sine syn på reform av de internasjonale finansinstitusjonene. Det har en viss betydning at de nå har et fremforhandlet FN-dokument som understreker betydningen av at også de får nødvendig rom til å lansere egne tiltakspakker uten alle tradisjonelle betingelser fra Bretton Woods-institusjonene. FN har også kollektivt bekreftet at krisen ikke må undergrave fremgang i oppnåelse av tusenårsmålene.

Norges holdning

Norsk utenrikspolitikk skal bidra til å fremme internasjonale fellesgoder og bygge en bedre organisert verden, i form av en FN-ledet verdensorden. Norge vil styrke FN og folkeretten. Det gis høy prioritet til fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling og en mer demokratisk verdensorden, både globalt og regionalt. FN er en viktig arena for å møte globaliseringens utfordringer. Globaliseringen har en sosial dimensjon, en miljødimensjon og en sikkerhetsdimensjon som byr på utfordringer som bare kan løses på det samme globale nivået der de har oppstått.

Norge gir full støtte til ambisjonene i FN's tusenårs mål om å halvere ekstrem fattigdom innen 2015 og har ledet an i arbeidet med å slette de fattigste landenes gjeld. Norge har også påtatt seg en sentral rolle i

forhold til flere av målene. Det gjelder særlig tusenårsmål 4, om å sikre barns over-levelse. Norge har også engasjert seg sterkt for mål 3 om likestilling, mål 5 om å bedre mødre-helsen, mål 6 om å bekjempe hiv/aids, malaria og andre sykdommer, og mål 2 om utdanning.

2.4 Reform av FN-systemet

(Dagsordenspunkt 121)

Bakgrunn

Det pågår mange forhandlinger innen generalforsamling som hver for seg tar i seg elementer av FN-reform i en bredere forstand. I tillegg til omtalen nedenfor vil ulike deler av reformagendaen være omtalt i egne kapitler (reform av Sikkerhetsrådet, ny likestillingsarkitektur, Menneskerettighetsrådet m.v.)

Dagens FN-system har sin basis i et virkelighetsbilde etter den andre verdenskrig. Det mangfoldige FN-systemet ble bygd opp etter teorien om at fred skapes gjennom utvikling og hver sektor trenger sin organisasjon med høy grad av autonomi. Etter hvert som tiden gikk ble systemet preget mer og mer av fragmentering og konkurranse, samtidig som nye utfordringer har kommet til. FN har derfor stadig vært gjenstand for reformprosesser, med sikte på å øke effektivitet, bedre samarbeid og/eller øke ulike deler av FNs legitimitet.

Begrepet "FN-reform" favner vidt og dekker så ulike prosesser som reform av Sikkerhetsrådet, FNs fredsbevarende operasjoner, FNs fredsbyggingsaktiviteter, bidragsskalaen, administrative spørsmål og FNs utvikling-saktiviteter. Reform ble på slutten av 1990-tallet for mange synonymt med forhandlinger om reduksjon av bidragsskalaen for de største bidragsyterne (USA og Japan) og krav om kutt i kostnader. Disse inntrykkene henger igjen, og reformdiskusjoner i Generalforsamlingen er ofte preget av høy grad av mistenksomhet rundt motivasjonen.

Tidligere generalsekretær Kofi Annan tok flere initiativ til reformer av FN-systemet, og en rekke har ført til vesentlige endringer i måten FN arbeider på. **Reformprogrammet av 1997** inneholdt to "spor". Det første omfattet tiltak som generalsekretæren selv hadde fullmakt til å

iverksette. Disse reformene er i stor grad gjennomført og omfattet bl.a. opprettelse av FNs utviklingsgruppe (UNDG) for å bedre integreringen av FNs virksomhet på landnivå og reduksjon av FNs dokumentmengde og administrative utgifter. Det andre reformsporet omfattet en mer langsiktig plan for grunnleggende og langsiktige reformer som krevde medlemslandenes godkjennelse. Av disse har noen blitt gjennomført – deriblant resultatbasert budsjettstyring, men det viste seg vanskelig å oppnå enighet om de fleste.

Annan initierte også den såkalte "**Brahimi-rapporten**" som ble framlagt under den 55. Generalforsamling i 2000, og som inneholdt en rekke forslag til forbedringer av FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner. FNs fredsbevarende virksomhet har det siste tiåret økt betydelig og fått stadig nye dimensjoner. De fleste operasjoner er nå "flerdimensjonale og integrerte" og skal ikke bare fremme sikkerhet, men legge til rette for humanitær innsats og bidra til fredsbygging og langsiktig utvikling. Det ble derfor viktig å styrke organisasjonens evne til å gjennomføre de mer omfattende mandatene, herunder evnen til å ivareta kvinneperspektivet og hensynet til menneskerettigheter generelt. En rekke av rapportens mest sentrale anbefalinger er vedtatt, men fortsatt gjenstår det en del før FNs fredsbevarende operasjoner i praksis er integrerte og støtter effektivt opp om alle deler av mandatene. Norge har bidratt aktivt i denne prosessen gjennom et eget prosjekt for **integre operasjoner** som bidro til å samle hovedaktørene i regionale seminarer og senere sluttkonferanse i Oslo.

Nye globale sikkerhetstrusler, alvorlige menneskerettighets- og demokratiproblemer, miljøutfordringer og ikke minst behovet for økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse er alle utfordringer som vi forventer at FN skal svare på. Utfordringer mot FNs legitimitet som følge av Irak-krigen og marginalisering av FNs utviklingsvirksomhet i den nye bistandsarkitekturen aktualiserte behovet for reform og modernisering av FN.

Under FN-toppmøtet på den 60. generalforsamling i 2005, lanserte daværende generalsekretær Kofi Annan sitt mest omfattende og vidtrekkende initiativ til reform av FN gjennom rapporten "**In Larger Freedom**". Reformforslagene var utarbeidet bl.a. på grunnlag av egne panelrapporter om FNs arbeid med globale sikkerhetstrusler, utfordringer og endringsbehov og om hvordan tusenårsmålene for langsiktig utvikling kan nås. Forslagene ble også fremmet på grunnlag av økende kritikk mot mangler

ved FNs administrative system og budsjett, ikke minst kritikken knyttet til "olje-for-mat" programmet i Irak.

Toppmøteerklæringen inneholdt bl.a. vedtak om styrking av innsatsen for menneskerettighetene, bedre innsats for fredsbygging, en universell bekreftelse av tusenårsmålene for utvikling, forpliktelser om økt bistand, gjeldslette og styrking av en fattigdomsorientert politikk og styresett i landene som mottar bistand.

Videre var det enighet om å styrke FNs humanitære innsats, bl.a. ved opprettelse av et beredskapsfond (CERF).

Erklæringen bygget på resultatene siden 1997 og som har fortsatt siden, og var et godt utgangspunkt for en reformprosess som også inkluderer reformer av administrasjonen i FN og FNs miljøarbeid.

Som oppfølging av toppmøteerklæringens påpekning av behovet for bedre koordinering og effektivisering av FNs innsats på områdene utvikling, humanitær bistand og miljø, ble høynivåpanelet for FN-reform (System-Wide Coherence) opprettet. Statsminister Stoltenberg ledet panelet sammen med statsministrene i Pakistan og Mosambik. Blant hovedutfordringene panelet behandlet var svakhetene ved styringsstrukturene, bedre samordning av FN-systemet, mer effektiv drift og sikrere måloppnåelse, samt usikkerhet knyttet til finansiering. Hovedbudskapet i rapporten var at reformer var helt nødvendig for å sikre FNs høye legitimitet og evne til å levere på tusenårsmålene. Et mer enhetlig, samordnet og effektivt FN har mulighet til å bli bærebjelken i det internasjonale utviklings-samarbeidet. FNs mange fond, programmer og særorganisasjoner må samarbeide bedre og tettere, og administrasjon, økonomistyring og personalforvaltning må moderniseres. Panelet foreslo styrking av FNs arbeid med kvinner og likestilling, samt bedre håndtering av humanitære saker og miljø. Nye mellomstatlige styringsstrukturer må til for å sikre at FN opptrer og leverer mer samlet og effektivt. Høynivåpanelet foreslo blant annet å styrke FNs samordningsmekanismer på landnivå gjennom økte ressurser og mer autoritet til FNs stedlige koordinator, økt harmonisering innad i FN-systemet og mellom FN og andre givere.

Av konkrete tiltak ble det foreslått å opprette piloter for et mer samordnet og enhetlig FN i hvert enkelt land – Ett FN på landnivå – med felles leder, kontor, budsjett og program. I februar 2007 ble det opprettet 8 pilotland (Vietnam, Pakistan, Tanzania, Mosambik, Rwanda, Kapp Verde, Uruguay og Albania).

Den aktuelle situasjonen

Siden den 60. generalforsamling er vedtakene om FN-reform fulgt opp gjennom til dels kompliserte forhandlinger:

Reform av bistandsvirksomheten

Et viktig fokus i rapporten **"Delivering as One" – Ett FN** var på reform "nedenfra og opp", med utviklingslandene selv i førersetet. Det ble igangsatt av 8 pilotland med Ett FN organisert under én leder med ett FN-program og ett budsjett. Dette har gjort det mulig å gjennomføre mange av reformpanelets forslag på tross av motstand fra flere medlemsland i Generalforsamlingen. Et mål på suksess er at stadig flere land ber FN om å organisere seg på samme måte som i pilotlandene.

Et viktig fremforhandlet rammeverket kom på plass høsten 2007 gjennom resolusjonen om FNs utviklingsaktiviteter (se kap. 4.9). Denne legger klare føringer for økt kvalitet, effektivitet, samordning og resultater i bistanden og sikrer gjennomføring av forslagene knyttet til "Ett FN på landnivå". De mellomstatlige forhandlingene har imidlertid vært vanskelige. Reelle konsultasjoner mellom medlemslandene lot vente på seg. Utviklingslandene ønsket å behandle forslagene som en pakke, mens givne ønsket å diskutere de enkelte delene. Forslagene knyttet til "Ett FN på landnivå" ble forsøkt forhandlet gjennom resolusjonen om treårsgjennomgangen for FNs utviklingsaktiviteter, men man lyktes bare delvis.

Den mellomstatlige forhandlingsprosessen har vært tidkrevende og komplisert, og preget av andre overskyggende agendaer som mangel på reform av Sikkerhetsrådet og generell mistenksomhet mellom nord og sør. Det har imidlertid vært framgang det siste året, ikke minst på grunn av den aktive støtterollen myndighetene i pilotlandene har tatt.

FN-organisasjonene har gjennomgående en mye mer positiv holdning til reformprosessen enn i starten og det brer seg en anerkjennelse om at dette er framtiden. Imidlertid går det sakte og det er behov for sterkere lederskap fra FNs toppledelse, ikke minst overfor særorganisasjonene som har sine egne generalforsamlinger og ikke må følge instruksjoner fra FNs generalforsamling. FNs medlemsland har derfor en viktig rolle i å sikre at det samme budskapet presenteres i alle FNs styrende organ, også i særorganisasjonene.

De foreløpige vurderingene fra pilotlandene for Ett FN på landnivå er

at reformprosessen allerede gjør FN mer relevant, bedre tilpasset landenes prioriteringer og enklere å samarbeide med. Flere land ønsker nå å arbeide etter "ett FN prinsippene". På initiativ fra Norge, Spania og Storbritannia ble det i 2009 opprettet en sentral finansieringsmekanisme for "Delivery as One". Fra norsk side er det gitt tilsagn om støtte på USD 40 millioner over to år til dette.

Imidlertid er det ikke bare solskinnshistorier. Mye tid og krefter har gått med til koordinering internt i FN. Det er fortsatt ikke enighet om tilstrekkelig økt autoritet til FNs stedlige koordinator. Kvaliteten på de nye programmene, og i hvilken grad de evner å mobilisere støtte er også varierende. Manglende samordning av administrative regler og systemer framstår nå som viktigste hinder mot videre reform på landnivå.

Det har vært motstand mot panelets forslag om et nytt sentralt fond for finansiering av felles FN-landprogram. Imidlertid er dette i stor grad realisert gjennom den nyetablerte finansieringsmekanismen for "Ett FN" som Norge, Spania og Storbritannia har tatt initiativet til.

Det er også håp om framgang når det gjelder FNs mellomstatlige **styringsstruktur** for utviklingsspørsmål. Sentralt står problemet med godkjenning av "ett program" – som må deles opp for å godkjennes i de enkelte organisasjonenes styrer. En løsning vil tvinge seg fram dess flere land som vedtar "ett program".

Reformer på landnivå må følges opp med **endringer på hovedkvarternivå** for å være effektive. Dette er også viktig for å lykkes bedre med en enhetlig tilnærming og bedre utnyttelse av FNs ressurser i fredsoperasjoner og i fredsbygging. Generalsekretærens "Chief Executive Board" (CEB), der FN-organisasjonenes ledere møtes, har grepet fatt i problemet og presentert en handlingsplan for "**Harmonisation of Business Practices**". Planen omfatter harmonisering av økonomistyring, personalforvaltning, innkjøpsrutiner, IKT verktøy og felles tjenester. Norge gir økonomisk støtte til gjennomføringen.

Humanitær reform

Forslagene til effektivisering av FNs humanitære arbeid, som beredskapsfondet og "klynge-tilnærmingen" (the cluster approach) for koordinering av humanitært arbeid er i hovedsak gjennomført. Kjønnbasert vold er formelt anerkjent som en humanitær utfordring og det er iverksatt en rekke tiltak for å bedre FNs håndtering av kjønnbasert vold. Det er fortsatt

behov for klarere ansvarsfordeling når det gjelder oppfølging av internt fordrevne.

Reform av miljøarbeidet

Flere års forsøk på å få til en mer enhetlig miljøarkitektur har ikke ført fram. Det er imidlertid nylig opprettet en høynivågruppe som skal komme opp med forslag i løpet av et års tid til hvordan FNs ulike miljømekanismer og organisasjoner (spesielt UNEP, UNDP og Verdensbanken) kan samles og effektiviseres. Norge deltar på ministernivå i denne gruppen.

Reform av FNs likestillingsarbeid

FN har hatt kvinners rettigheter og likestilling på dagsorden i en årrekke, men framgangen har vært begrenset og ujevn. For å få et styrket, mer effektivt og gjennomslagskraftig likestillingsarbeid i FN foreslo høynivåpanelet for FN-reform i 2006 å reformere FNs arbeid med likestilling og måten likestillingsarbeidet er organisert i FN.

Basert på anbefalingene fra FN-reformpanelet har det blitt utarbeidet grunnlagsdokumentasjon som omhandler visjon og formål for FNs likestillingsarbeid samt hvordan FN i større grad kan bli i stand til å hjelpe medlemslandene til å styrke likestillingsarbeidet. Det legges til grunn at reform av FNs likestillingsarbeid vil innebære en sammenslåing av eksisterende organisasjoner som arbeider med kvinner og likestilling i FN i dag, til en ny enhet som skal forene FNs normative og operasjonelle ansvar og styrke FNs evne til å oppnå resultater på likestillingsområdet. De eksisterende enheter som foreslås slått sammen er: "Division for the Advancement of Women" (DAW), "Office of the Special Advisor on Gender Issues and the Advancement of Women" (OSAGI), "United Nations Development Fund for Women" (UNIFEM) og "United Nations International Research and Training Institute for the Advancement of Women" (INSTRAW).

I den siste rapporten fra Generalsekretæren som danner grunnlag for de pågående forhandlingene redegjøres det for fire ulike alternativer for fremtidig likestillingsarkitektur. Et alternativ, som ikke anbefales, er videreføring og styrking av eksisterende institusjoner. Et annet alternativ er rendyrking av FNs likestillingsarbeid innen rammen av et utviklingsprogram (UNIFEM) noe som vil innebære et tydelig skille mellom FNs operative og normgivende virksomhet i forhold til likestilling. Et tredje alterna-

tiv er å forankre likestillingsarbeidet i FNs sekretariat og gjennom dette rendyrke likestillingsarbeidets normative funksjon. Et fjerde alternativ er å forene de operasjonelle og normative funksjonene i en sammensatt enhet, med eget styre for de utviklingsrelaterte aktivitetene underlagt ECOSOC, samt en tett forankring til FNs sekretariat. Rapporten fra Generalsekretæren går langt i å anbefale alternativ fire.

Norge har så langt støttet sammenslåing av eksisterende enheter til en ny sammensatt enhet for kvinner og likestilling som kombinerer styrket normativt mandat med målrettet programvirksomhet, at enheten skal være uavhengig og ledes av en undergeneralsekretær, at ambisiøs og forutsigbar finansierings skal sikres, samt at likestilling skal inngå som del av alle "Ett FN" landprogrammer. Selv om Norge og likesinnede land så langt har gitt støtte til en slik sammensatt enhet, er det flere forhold som ennå ikke er tilstrekkelig utredet ved denne modellen. Det er spørsmål ved hvordan man kan sikre en mest mulig hensiktsmessig plassering i FN systemet. Det er videre spørsmål knyttet til hvordan man kan sikre en best mulig styringsstruktur som kan ivareta behovet for representativitet og effektivitet. Det er en uttalt målsetning fra norsk side å få et prinsippvedtak så snart som mulig. Saken har vært til behandling under 63. generalforsamling og forhandlingene ventes å fortsette inn i 64. generalforsamling.

Fredsbyggingskommisjonen

FN har gode resultater når det gjelder å forhindre krig mellom stater, men har organisatoriske svakheter i forhold til å forhindre og forebygge interne konflikter og å bistå svake stater som nylig har kommet ut av intern konflikt. Det har særlig vært etterlyst mer enhetlige fredsbyggingsstrategier og bedre koordinering av involverte aktørers innsats for fredsbygging. Med bakgrunn i dette vedtok Toppmøtet i september 2005 å opprette en **fredsbyggingskommisjon** som et rådgivende organ under Sikkerhetsrådet og Generalforsamlingen, et fond og et støttekontor for fredsbygging i FN-sekretariatet. Alt dette er oppe til vurdering, og FNs generalsekretær presenterte i mai 2009 en rapport med sin analyse og en rekke anbefalinger for å styrke FNs fredsbyggingskapasitet. Rapporten vil bli drøftet under 64. generalforsamling.

Fredsbyggingskommisjonen er en nyvinning som ennå ikke har funnet sin form. Det meste av virksomheten foregår i såkalt landspesifikt format, knyttet til de fire landene som kommisjonen har fått i oppdrag å behandle

særlig grundig: Burundi, Sierra Leone, Guinea-Bissau og Den sentralafrikanske republikk. Kommisjonens viktigste formål er å sikre koordinering, opprettholde oppmerksomheten om vanskelige landsituasjoner, mobilisere ressurser, fylle kritiske behov og bistå land som er i ferd med å komme ut av konflikt med å gjennomføre sine planer. I 2010 er det fem år siden kommisjonen ble opprettet, og den vil bli gjenstand for en kritisk gjennomgang.

Kontoret for fredsbygging er opprettet i sekretariatet. Kontoret har blant annet ansvar for å bistå kommisjonen, utføre strategisk arbeid og administrere **Fredsbyggingsfondet**. Norge har bidratt med 200 millioner kroner til fondet, som også er blitt gjenstand for flere gjennomganger i løpet av 2009. Fondet har utvilsomt bidratt til fokus på fredsbygging på den internasjonale arena. Samtidig er det liten tvil om at bruken av fondet kan bli mer fokusert og målrettet, og at prosessen for utbetaling til prosjekter kan gjøres mindre byråkratisk og langt raskere enn det man har sett hittil. Det kan også stilles spørsmål om finansieringen alltid har vært tilstrekkelig strategisk og om midlene har utgjort en katalyserende faktor i de ulike fredsbyggingsprosjektene som har mottatt støtte. Det er også usikkert om fondet kun har vært brukt til å dekke kritiske gap i fredsbyggingsprosessen som ingen andre finansieringsmekanismer har kunnet dekke.

Menneskerettighetsrådet

Under 61. generalforsamling ble det vedtatt å opprette et menneskerettighetsråd. Bakgrunnen var blant annet misnøye med forgiengeren – FNs menneskerettighetskommisjon – som ble ansett som lite effektiv og partisk.

MR-rådet ble opprettet av FNs generalforsamling 15. mars 2006. Menneskerettighetsrådet består av 47 medlemmer og ligger direkte under Generalforsamlingen. Det nye Menneskerettighetsrådet har regulære møter på minimum 10 uker, og trer også sammen etter behov. Det legges vekt på dialog og teknisk samarbeid, samtidig som mandatet sikrer både tematisk og landspesifikk behandling. MR-rådet utnevner spesialrapportører og arbeidsgrupper for å utrede aktuelle MR-spørsmål eller kartlegge MR-situasjonen i enkelte land. Se kap. 5.1 for nærmere omtale av rådet og prosessene knyttet til opprettelsen.

FNs sosiale og økonomiske råd (ECOSOC)

Som et ledd i oppfølgingen av erklæringen fra FN-toppmøtet i 2005, og

etter press fra utviklingslandene, ble det under den 60. generalforsamling enighet om å styrke ECOSOC. Enighet om hvilke reformer som er nødvendige for å få til dette var det imidlertid mer krevende å få etablert. Det tok derfor nærmere ett år før forhandlingene ble sluttført. Vedtaket som endelig ble fattet med konsensus under den 61. generalforsamling er ikke veldig omfattende, men inneholder enkelte nye tiltak med sikte på å gjøre ECOSOC mer relevant og tyngre i håndtering av utviklingspolitiske spørsmål. Det legges opp til at medlemslandene årlig møtes på ministernivå for blant annet å gjøre opp status for arbeidet med å nå tusenårsmålene. I ECOSOCs sommersesjon i juli 2009 ble det arrangert en høynivådel med fokus på helsemålene. Møtene legges til ECOSOCs hovedsesjon. I tillegg vil det annet hvert år arrangeres et høynivåforum for utvikling. Formålet med dette er å få økt internasjonalt trykk i arbeidet med å løse sentrale utfordringer i utviklingssamarbeidet. Verdensbanken, WTO, sivilt samfunn og privat sektor inviteres til å delta på disse møtene. Det første utviklingsforumet ble avholdt i 2007.

FNs administrasjon

Arbeidet med å reformere FNs administrasjon går langsomt, om enn i riktig retning.

Sentrale reformer som en mer hensiktsmessig personalpolitikk med større mobilitet for de ansatte, et bedre internt rettspleiesystem, etablering av etikkontor, styrket intern etterforskningskapasitet knyttet til bekjempelse av bl.a. korrupsjon og bedre innkjøpsordninger er kommet godt i gang. Reformene går likevel langsomt. Det skyldes dels at det er komplisert å reformere et så stort og sammensatt apparat, men hindringene ligger ikke minst i de mellomstatlige, politiske forhandlingene.

Mens EU og USA har ønsket å fortsette arbeidet med reformresolusjonene, har G-77 vært skeptiske og heller gjort geografisk representasjon av utviklingsland i FN-sekretariatet til hovedsak. Japan på sin side har vært tilbakeholdende i forhold til ressursbruk, og har derfor gjort det enda vanskeligere å bevege reformprosessen fremover.

Norge er også sterk talsmann for at effektivisering av FN-systemet og harmonisering av administrative regler og rutiner er viktig for å bedre koordineringen innen FN-systemet. I tillegg til forslag til reformer i sekretariatet har Generalsekretæren og koordineringsstyret som omfatter alle FN-organisasjonene (CEB) vedtatt et omfattende program for harmonise-

ring av regler og prosedyrer (anskaffelsesrutiner, personellreglement, regnskap m.v). Prosessen vil ta tid, ikke minst fordi endringsforslag med konsekvenser for FNs budsjett og mandater må vedtas av medlemslandene.

Norges holdning

Norge har hatt et langvarig og sterkt engasjement for å reformere FN-systemet. Norges engasjement på dette området kom til uttrykk blant annet gjennom en egen stortingsmelding om FN-reformer (St. meld. nr. 43, 1996-1997) som Stortinget samlet sluttet seg til. Et hovedpoeng her var at bedre administrative rutiner og økt samarbeid og samordning mellom FN-institusjonene ville frigjøre ressurser til viktige utviklingsformål.

Samtidig er det nå viktig at FN moderniseres og effektiviseres for bedre å møte dagens utfordringer. Et bedre fungerende FN-system - bl.a. med styrket administrasjon, klarere ansvarsforhold og økt innsyn - vil ha økt troverdighet i møte med utfordringene i en globalisert verden. Fra norsk side har vi engasjert oss sterkest på det området der vi har størst innflytelse – FNs utviklingsvirksomhet (Norge var 3. største bidragsyter til FNs operasjonelle virksomhet i 2007) med særlig fokus på oppfølging og gjennomføring av anbefalinger fra høynivåpanelets rapport "**Delivering as One**". Sammen med øvrige likesinnede land (bl.a. de nordiske, Canada, Nederland, Storbritannia og Tyskland) har Norge levert viktige innspill til prosessen med reform av FN på landnivå og arbeider aktivt sammen med disse og programland for å føre reformprosessen videre.

Norge ser det som avgjørende at alle de pågående reformprosessene – både mht. FNs operative arbeid, styrking av FNs arbeid med menneskerettigheter, fredsbygging, mer integrerte fredsoperasjoner, miljø og ivaretagelse av kvinner rettigheter og deltakelse, samt administrative reformer, videreføres under 64. generalforsamling. Samtidig må medlemslandene bidra med de ressurser som er nødvendige for at FN skal kunne utføre de oppgavene organisasjonen blir pålagt av sine medlemmer.

Fra norsk side gir vi i stor grad ikke-øremerket kjernestøtte til flere sentrale FN-organisasjoner (UNDP, UNICEF, UNFPA, WFP). Vi har også gitt tilsagn om flerårig støtte til disse organisasjonene for å øke forutsigbarheten.

De prioriterte sakene for Norge under pågående mellomstatlige forhandlinger er vedtak om etablering av ny likestillingsenhet (se side 36),

framgang i forhandlingene om styresett og finansiering, evaluering av pilotlandene, styrking av beslutningsmyndigheten til FNs stedlige koordinator, harmonisering av "business practices" og utvidelse av "Ett FN på landnivå" til nye land.

2.5 Reform av Sikkerhetsrådet

(Dagsordenspunkt 119)

Bakgrunn

Sikkerhetsrådet består i dag av fem faste medlemmer (Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA) og ti valgte medlemmer. De valgte medlemmene velges av Generalforsamlingen hvert år for en toårsperiode. Siste gang Norge var medlem, var for perioden 2001–2002. Forrige gang vi var medlem, var i 1979–1980.

I 1963 ble Sikkerhetsrådet utvidet fra 11 til 15 medlemmer.

Resolusjonen trådte først i kraft i 1965, da to tredjedeler av FNs medlemsland, inkludert Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer, hadde ratifisert paktendringen. Utvidelsen kom som en følge av at antallet medlemsland i FN hadde økt betraktelig. Spørsmålet om en ny utvidelse av Sikkerhetsrådet ble tatt opp av India allerede i 1980. I 1993 nedsatte Generalforsamlingen en åpen arbeidsgruppe for å vurdere alle sider ved spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet, inkludert utvidelse, arbeidsmetoder og forholdet til de andre medlemslandene i FN. Bakgrunnen var en økende tilslutning til at Sikkerhetsrådet bør utvides for at sammensetningen bedre skal gjenspeile dagens økonomiske og politiske virkelighet.

Generalsekretær Kofi Annans høynivåpanel for trusler, utfordringer og endring framla i desember 2004 to alternative forslag til utvidelse av Sikkerhetsrådet, som de kalte modell A og modell B:

Modell A ville gi seks nye faste plasser uten vetorett, fordelt med to til Afrika, to til Asia, ett til Europa og ett til Amerika samt tre nye valgte plasser.

Modell B ville ikke gi nye faste plasser, men derimot en ny kategori med åtte fireårige fornybare plasser (to til Afrika, to til Asia, to til Europa og to til Amerika), én ny toårig ikke-fornybar plass, og fordeling av de toårige ikke-fornybare plassene med fire til Afrika, tre til Asia, én til Europa og tre til Amerika.

Panelet foreslo også endringer i Sikkerhetsrådets arbeidsformer, og påpekte at medlemskap ikke bare er en rettighet, men først og fremst en forpliktelse til, på vegne av alle FNs medlemsland, å gjøre det som er nødvendig for å sikre internasjonal fred og sikkerhet. Selv om det råder bred enighet om behovet for en utvidelse av Sikkerhetsrådet, står landene fortsatt langt fra hverandre når det gjelder størrelsen på et utvidet Sikkerhetsråd, hvorvidt en utvidelse skal omfatte både nye faste og valgte plasser, og i forhold til vetoretten.

Land som Japan, India, Tyskland, Brasil, Storbritannia, Frankrike, USA, Norge og de øvrige nordiske landene har gått inn for en utvidelse av både faste og valgte plasser for å sikre bedre geografisk balanse. Denne gruppen støtter varianter av Høynivåpanelets modell A, men innen gruppen er det uenighet om størrelsen på utvidelsen, og om hvorvidt de nye faste medlemmene bør ha vetorett.

De såkalte "G-4" (Japan, India, Tyskland og Brasil) presenterte i 2005 et utkast til en rammeresolusjon for utvidelsen, med beslutningsprosess i flere faser. I første fase ville man fastlegge hovedprinsippene for en utvidelse med nye faste og valgte medlemmer og geografisk fordeling på regioner, og så i neste fase navngi de nye faste medlemmene fra hver region.

Alle forslag om å utvide Sikkerhetsrådet med flere faste medlemmer møter motstand fra en stor gruppe land, blant dem Pakistan, Italia, Spania, Sør-Korea, Mexico, Argentina og Canada. Disse frykter blant annet forskyvning i regionale maktbalanser, og argumenterer med at fast plass for enkelte land vil skje på bekostning av andre land, at det er uheldig og potensielt skadelig for internasjonal fred og sikkerhet at noen medlemmer av Sikkerhetsrådet slipper å stå til ansvar for Generalforsamlingen gjennom valg. Denne grupperingen, som kaller seg "Uniting for Consensus" og ofte kalles "kaffeklubben", mener at en heller bør søke andre løsninger i form av semipermanente plasser, mulighet for gjenvalg, regional representasjon m.v. for å gjøre Sikkerhetsrådets sammensetning mer representativ.

De afrikanske landene, med 54 stemmer i FN, står sentralt i diskusjonen. Afrikanske land har tidligere gått inn for en rotasjonsordning mellom stormaktene i regionen, men etter vedtak i Den afrikanske union (AU) presenterte de i 2005 et eget forslag som blant annet innebærer seks nye faste plasser i Sikkerhetsrådet med vetorett, to av dem forbeholdt afrikanske land.

Vetoretten er omstridt både blant eksisterende og potensielle nye faste medlemmer av Sikkerhetsrådet. Mange, særlig utviklingsland, har tradisjo-

nelt ønsket å begrense eller fjerne vetoretten. Land som ser seg som potensielle nye faste medlemmer, har likevel signalisert at de ikke kan akseptere et skille mellom gamle og nye faste medlemmer når det gjelder dette. Det er lite som tyder på at dagens fem faste medlemmer er villige til å oppgi vetoretten.

Den aktuelle situasjonen

Eventuelle endringer i FN-charteret må ratifiseres av de fem faste medlemmene i Sikkerhetsrådet, de såkalte P5, for å bli gyldige. Motstand fra ett P5-land vil derfor være nok til å stanse en Sikkerhetsrådsreform. Generalforsamlingen har vedtatt, på initiativ fra "konsensusgruppen", at alle beslutninger om reform og utvidelse av Sikkerhetsrådet må fattes med to tredjedels flertall av alle FNs medlemsland. For å oppnå to tredjedels flertall i Generalforsamlingen og unngå veto ga G-4 avkall på sitt krav om vetorett for nye faste medlemmer. AU har imidlertid valgt å stå fast på kravet om vetorett, og ville ikke stille seg bak G-4 resolusjonen. Da også Kina og USA uttrykte motstand, valgte G-4 å frafalle sitt resolusjonsforslag, og det har ikke kommet til behandling. Tre av forslagsstillerne (India, Tyskland og Brasil) tok resolusjonsforslaget opp igjen 5. januar 2006. Japan har på sin side sondert muligheten for å få gjennomslag for andre løsninger enn fast medlemskap, men synes å ha oppgitt dette og gått tilbake til G-4.

Nye runder med konsultasjoner har de siste årene pågått i Generalforsamlingen, organisert rundt en serie hovedspor: i) medlemskapskategorier, ii) vetoretten, iii) regional representasjon, iv) omfang av en eventuell utvidelse, og v) arbeidsmetoder og forholdet mellom Sikkerhetsrådet og Hovedforsamlingen. Konklusjonene har til nå vært at posisjonene til de større grupperingene (G4, Uniting for Consensus og Den afrikanske union) mangler den nødvendige støtten og at et kompromiss er nødvendig. Det understrekes også at reform av Sikkerhetsrådet er en integrert del av den overordnede reformprosessen, og at den nåværende situasjonen ikke er akseptabel for flertallet av medlemslandene. Rapportørene har fremhevet behov for fleksibilitet og tatt til orde for overgangsordninger, samtidig som de slår fast at ideelle løsninger ikke synes mulig å oppnå i øyeblikket. I stedet foreslås det at medlemslandene må bli enige om en prosess der man forsøker forskjellige løsninger som så skal evalueres før man kan foreta en endelig beslutning om Sikkerhetsrådets

sammensetting og virkemåte.

Det er enighet om at visse prinsipper må ligge til grunn for reform: Medlemslandenes tilgang til Sikkerhetsrådet må styrkes, både for medlemmer og ikke-medlemmer. Dette innebærer en reform av både sammensetning og arbeidsmetoder. Utvidelsen og fordelingen av setene må baseres på medlemslandenes bidrag til internasjonal fred og sikkerhet, i tillegg til hensynet til geografisk representasjon. Her nevnes spesielt hensynet til utviklingslands underrepresentasjon. Det presiseres også at FNs mangfold må reflekteres i Sikkerhetsrådet.

Norges holdning

Norge har både selvstendig og innenfor en nordisk ramme spilt en aktiv rolle i arbeidet med reform av Sikkerhetsrådets arbeidsmetoder. Norge var blant annet medforlagsstiller til resolusjonen om dette, presentert av S-5-gruppen (Costa Rica, Jordan, Liechtenstein, Singapore og Sveits), som ble behandlet i Generalforsamlingen i 2006 og er blitt fulgt opp senere. S-5 legger særlig vekt på behovet for økt åpenhet og bedre konsultasjonsmekanismer med ikke-medlemmer av Sikkerhetsrådet. Fra norsk side har en lagt vekt på at en utvidelse skal styrke Sikkerhetsrådets representativitet og legitimitet uten at effektiviteten svekkes. Norge er opptatt av å finne en mest mulig samlende modell for utvidelse av Sikkerhetsrådet og unngå voteringer som i verste fall kan skape varig misnøye og konflikt blant FNs medlemmer, og Norge har med dette for øyet gått inn for en utvidelse med både faste og valgte plasser.

Vi har uttrykt sympati for forslag om faste plasser for Tyskland, Japan og India fordi disse landene er betydelige globale politiske og økonomiske aktører som gir viktige bidrag til FN og global sikkerhet, og vi har gått inn for bedre representasjon fra Asia, Afrika og Latin-Amerika.

For å bidra til å finne kompromissløsninger har Norge stilt seg åpen for å vurdere en ny mellomkategori for medlemskap, for eksempel semipermanente plasser. Norge er også åpen for å prøve ut ulike modeller i en overgangsperiode, så lenge det er fastsatt en tidsbestemt gjennomgang av hele reformpakken.

Norge står likevel fast på at det ikke må velges en løsning som gjør det vanskeligere for mindre stater å bli valgt til Sikkerhetsrådet. Oppsummert er følgende punkter viktige for Norge:

- Nye faste medlemmer må ikke få vetomakt.
- Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer oppfordres til å innskrenke sin bruk av veto, særlig i situasjoner som berører de alvorligste internasjonale forbrytelser.
- Faste medlemmer som nedlegger veto bør forklare seg for hele FNs medlemskap.
- Sikkerhetsrådets sammensetning må gjenspeile bredden i FNs nåværende medlemskap.
- Afrika, Asia og Latin-Amerika må sikres bedre representasjon i et utvidet sikkerhetsråd.
- En utvidelse av Sikkerhetsrådet må ta hensyn til utviklingsland og mindre stater.
- Det bør legges vekt på staters bidrag "til å bevare internasjonal fred og sikkerhet og Organisasjonens øvrige formål", i henhold til FN-pakten.
- Norge er skeptisk til forslag om regional representasjon eller rotasjon som svekker Generalforsamlingens mulighet til å velge medlemmer til Sikkerhetsrådet.
- En utvidelse av Sikkerhetsrådet må ikke gå på bekostning av dets evne og vilje til å handle når handling er påkrevet.

2.6 Forebygging av væpnet konflikt

(Dagsordenspunkt 13)

Bakgrunn

En av FNs sentrale arbeidsoppgaver er å forebygge konflikt. I en verden der det internasjonale samfunnet stadig tvinges til å fokusere på krisehåndtering, blir det mer langsiktige konfliktforebyggende oppdraget lett nedprioritert. Det har imidlertid vært vanskelig å skape tilstrekkelig enighet om FNs rolle og oppgaver i en slik sammenheng. Generalsekretær Kofi Annan la i 2001 fram en rapport (A/55/985-S/2001/574) med forslag til styrking av FNs arbeid med konfliktforebygging. Store motsetninger gjorde at man ikke klarte å samle seg om noen resolusjon under den 56. generalforsamlingen. Etter en langvarig prosess klarte man å komme fram til enighet, og en konsensustekst ble vedtatt 3. juli 2003 (A/RES/57/337). Det var nødvendig å inngå en rekke kompromisser for å få et endelig vedtak. Selv om

resolusjonen på mange områder ikke oppfyller alle de ambisjonene som ble lagt til grunn da forhandlingene ble satt i gang, er likevel resolusjonen en milepæl i FNs konfliktforebyggende arbeid. Det gir FN-sekretariatet fullmakt til å arbeide videre på en rekke områder, og spørsmålet har kommet på Generalforsamlingens dagsorden. Sekretariatet bør særlig styrke sin analysekapasitet, preventivt diplomati og kapasitet til mekling. Under den 63. generalforsamlingen kom man etter lange forhandlinger frem til en pakke som tilfører FNs politiske avdeling (DPA) en del nye stillinger for disse oppgavene, men langt færre enn det Generalsekretæren ba om.

FNs rolle i forebygging av krig kan styrkes gjennom sterkere internasjonale normer og instrumenter for å håndtere årsakene og drivkreftene bak væpnet konflikt. Den internasjonale straffedomstolen (ICC) er et slikt instrument som kan bidra til å hindre stridende parter fra å begå krigsforbrytelser. Regulering av handelen med håndvåpen, styrking av minoriteters rettigheter og støtte til demokratisk valgte regjeringer er andre viktige virkemidler. Konfliktene omkring utnyttelse av naturressurser kan begrenses med bedre internasjonale regler og straffemekanismer, sammen med støtte til fattige lands myndigheter for å gi dem mulighet til å forvalte egne naturressurser. Særlig viktig er det å sikre varig fred i land som kommer ut av væpnet konflikt. Det internasjonale samfunnets evne til å håndtere slike utfordringer avhenger i stor grad av evnen til å drive effektiv forebygging. Ettersom land som nylig er kommet ut av voldelig konflikt er blant de mest utsatte for nye konflikter, er effektiv forebygging et sentralt element i den internasjonale innsatsen for gjenoppbygging og bærekraftig utvikling også etter konflikt. Det er bred enighet om at FN, i samarbeid med de internasjonale finansinstitusjonene, regionale organisasjoner og andre aktører, spiller en viktig rolle.

Den aktuelle situasjonen

Forebygging av væpnet konflikt er vanskelig å forholde seg til for Generalforsamlingen. Temaet skulle komme opp under den 59. generalforsamlingen, for første gang etter at medlemslandene omsider klarte å enes om en konsensustekst under den 57. generalforsamlingen, men saken er foreløpig ikke behandlet. Det er likevel hyppige diskusjoner om krig og fred i Generalforsamlingen.

Debatten i FN fikk ny dynamikk som følge av arbeidet til Høynivåpanelet

nedsatt av Generalsekretær Annan i 2003, som vurderte trusler mot global sikkerhet og som avla sin rapport i desember 2004, og Generalsekretærens rapport "In Larger Freedom" i 2005, som bl.a. førte til opprettelsen av Fredsbyggingskommisjonen.

Generalsekretær Ban Ki-moon på sin side fremla i mai 2009 en rapport om FNs evne til fredsbygging umiddelbart etter væpnet konflikt med en rekke forslag som vil bli behandlet under den 64. generalforsamling.

Uten dypere forståelse av hvordan kvinners situasjon påvirkes og endres som følge av konflikt og under overgangsprosesser, risikerer den internasjonale innsatsen å feile eller aldri realisere sitt fulle potensial. Dermed vil heller ikke de samlede ressursene som settes inn i en fredsprosess komme til full utnyttelse. Sikkerhetsrådets enstemmige vedtak av resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet var banebrytende og satte for alvor kvinners rolle i freds- og sikkerhetsspørsmål på den internasjonale dagsordenen. Resolusjonen ble fulgt opp med den viktige resolusjon 1820 (2008) som går langt i å definere seksuell vold mot kvinner i krigssoner som krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten.

Generalforsamlingen og FNs øvrige hovedorgan er naturlige arenaer for tverrgående satsing på oppfølging av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og 1820.

Norges holdning

Norge vil arbeide for at FN opprettholder og styrker fokus og innsats på konfliktforebygging. Høynivåpanelet om trusler, utfordringer og endring, og toppmøteerklæringen fra 60. generalforsamling, samt FNs generalsekretærs rapport om fredsbygging av mai 2009 danner et godt grunnlag for videre diskusjon og nødvendige vedtak om hvordan det internasjonale samfunnet best kan møte det brede spekteret av utfordringer på dette området.

Norge vil spesielt legge vekt på oppfølgingen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) og 1820 (2008) om kvinner, fred og sikkerhet, som angitt i den norske handlingsplanen for SR 1325 som ble presentert 8. mars 2006.

2.7 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering

(Dagsordenspunkt 72a)

Bakgrunn

Kontoret for koordinering av FNs humanitære aktiviteter (OCHA) er en del av FN-sekretariatet og ledes av visegeneralsekretær John Holmes, som også har tittelen «nødhjelpskordinator». OCHAs mandat omfatter både naturkatastrofer og mer sammensatte nødssituasjoner hvor gjerne flere FN-organisasjoner, andre internasjonale og ikke-statlige organisasjoner og nasjonale myndigheter er involvert. Samordningsoppgaven er svært viktig for å sikre best mulig bruk av ressursene og for at alle nødlidende får hjelp. OCHA har egne landkontorer i nødhjelpsområder, i tillegg til regionale kontorer.

OCHAs arbeid blir hovedsakelig finansiert med frivillige bidrag. Gjennom ordningen med konsoliderte appeller og flash-appeller er OCHA ansvarlig for å samordne de forskjellige FN-organisasjonenes bidrag til nødhjelpsarbeidet i land og regioner med store humanitære behov. Stadig flere frivillige organisasjoner deltar i appellene. OCHA administrerer også FNs nye nødhjelpsfond (CERF) som i 2009 er på ca. USD 500 millioner.

Den aktuelle situasjonen

Et tilbakevendende tema er behovet for å bedre samordningen av den humanitære innsatsen, hurtigere respons og bedre finansiering. Oppgraderingen av FNs nødhjelpsfond (CERF) til ikke bare å gi lån, men også yte tilskudd, har vært et hovedspørsmål de siste årene. Fondet representerer en vesentlig styrking av FNs evne til hurtig respons, bedre koordinering og dermed større forutsigbarhet på det humanitære området. Fondet vil også ha en hovedoppgave i å sikre bedre finansiering av humanitære behov i verdens glemte konflikter. Fondet har også bidratt til å utvide kretsen av givere på det humanitære området.

Norges holdning

Norge er en av de største bidragsyterne til FNs humanitære arbeid, den aller største regnet i prosent av BNP og en sterk støttespiller for nødhjelps-

koordinatoren. Humanitær reform og bedre koordinering av FNs humanitære innsats er viktige redskaper for å styrke innsatsen for de nødlidende, inkludert internt fordrevne. Dette omfatter også utviklingen av bedre partnerskap mellom FN-organisasjonene og frivillige organisasjoner. Norge har deltatt aktivt i arbeidet med opprettelsen av CERF. Vi ser det som viktig at giverlandene fremmer godt humanitært giverskap i praksis. Dette omfatter ubundet støtte til OCHA (kjernebidrag), FNs nødhjelpsfond, humanitære landfond (Sudan, DR Kongo) og fleksibel støtte til klyngemodellen for koordinert humanitær innsats. Norge legger også økende vekt på tiltak for å forebygge humanitære katastrofer, samt arbeidet for fred og forsoning for å forebygge ytterligere konflikt.

2.8 Bistand til minetiltak

(Dagsordenspunkt 29)

Bakgrunn

Konvensjonen om et totalforbud mot antipersonellminer (Minekonvensjonen) trådte i kraft 1. mars 1999. Konvensjonen har ført til en tilnærmet stans i bruk, produksjon og handel med antipersonellminer, mer rydding av minefelt og ikke minst en betydelig nedgang i antall nye mineofre.

Arbeidet med å begrense humanitære problemer forårsaket av antipersonellminer har siden midten av 1990-tallet vært høyt prioritert fra norsk side, og har blitt videreført i et sterkt engasjement innenfor det bredere feltet humanitær nedrustning. I tillegg til at Norge var sentral i framforhandlingen av Minekonvensjonen, har vi vært en sterk pådriver for implementering av konvensjonen blant annet gjennom å bidra med faglig ekspertise og omfattende støtte til minetiltak internasjonalt. Konvensjonen er det sentrale internasjonale rammeverket for minetiltak. Samtidig må det være et nasjonalt ansvar for og eierskap til minetiltak. Bruk av lokale ressurser og frivillige organisasjoners innsats bør være sentrale faktorer i minearbeidet. Dette bør også innarbeides i andre internasjonale organisasjoners, herunder FNs, virksomhet.

Arbeidet med resolusjonen om minetiltak har i flere år vært preget av at det er ulike oppfatninger om hvilken rolle UNMAS (UN Mine Action Service) skal spille når det gjelder tiltak mot miner. Norge mener UNMAS'

rolle skal være begrenset til koordinering internt i FN-systemet til støtte for operative FN-organisasjoner som UNDP og UNICEF og ikke duplisere eller fortrenge deres arbeid på området.

Den aktuelle situasjonen

10-årsjubileet for ikrafttredelse av Minekonvensjonen har i år vært markert i mange sammenhenger. Per 1. mai 2009 hadde 156 land ratifisert konvensjonen. De første tidsfristene for oppfyllelse av mineryddingsforpliktelsene gikk ut i 2009. Flere rammede land enn forventet har søkt om forlengelse av fristene. Dette viser et fortsatt behov for internasjonalt samarbeid og bistand, basert på nasjonale prioriteter, for å oppfylle konvensjonens forpliktelser og humanitære målsettinger.

Effektiv utnyttelse av ressurser har vært i fokus for arbeidet i kontaktgruppen for ressursbruk, som Norge tok initiativ til i 2002 og har vært koordinator for siden. I 2008 oppstod for første gang en situasjon der statsparter ikke overholdt fristene for lagerdestruksjon. Ettersom det ikke er anledning til å forlenge fristene for lagerdestruksjon, betyr dette at et lite antall land nå er i en situasjon der de ikke har overholdt konvensjonens forpliktelser. Høsten 2009 avholdes Minekonvensjonens andre tilsynskonferanse i Colombia, under norsk formannskap. I tillegg til å foreta en gjennomgang av implementeringen av konvensjonen siden 2004, skal tilsynskonferansen vedta en fokusert, målrettet og ambisiøs handlingsplan for neste femårsperiode.

Norges holdning

Norge vil som formann for tilsynskonferansen fokusere på konvensjonens humanitære målsettinger og etterlevelse av konvensjonens forpliktelser, basert på realitetene i felt og hensynet til overlevende og rammede.

Norge er opptatt av å fremme og synliggjøre statspartenes forpliktelser og krav til etterlevelse av konvensjonen i relevante resolusjoner og annet arbeid i FN. Vi legger også vekt på integrering av minetiltak, herunder bistand til mineofre, i utviklingspolitiske tiltak og på oppbygging av nasjonal kapasitet og kompetanse.

Mineofres og andre funksjonshemmedes rettigheter og vilkår styrkes gjennom videreutvikling av humanitærretten og fremveksten av nye

instrumenter som Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter og Konvensjonen om klaseammunisjon.

Av humanitære grunner og for utviklingen innenfor humanitær rett er det positivt at Generalforsamlingen bekrefter den internasjonale normen Minekonvensjonen har skapt vedrørende antipersonellminer, og forpliktelsene vedrørende minerydding og bistand til minerammede.

2.9 Situasjonen i Midtøsten/Palestinaspørsmålet

(Dagsordenspunkt 15, 16 og 42)

Bakgrunn

FN har behandlet Midtøsten-konflikten helt siden Palestina-spørsmålet ble brakt inn for verdensorganisasjonen av mandatmakten Storbritannia i 1947.

Den 29. november 1947 vedtok Generalforsamlingen resolusjon 181, som anbefalte opprettelsen av en jødisk og en arabisk stat i mandatområdet Palestina. Jerusalem skulle ha internasjonal status. Mens jødene godtok resolusjonen, ble den avvist av araberne, som erklærte krig da staten Israel ble opprettet 14. mai 1948. Etter krigen kom Gaza under egyptisk kontroll og Vestbredden under jordansk kontroll. Jerusalem ble delt mellom Israel og Jordan. Under krigen i 1967 okkuperte Israel Vestbredden, Gaza og Golanhøyden. Krigene i 1948 og 1967 førte til et stort antall palestinske flyktninger. Flere forsøk på å skape fred mellom partene har mislyktes.

I 1993 ble Prinsipperklæringen om midlertidig palestinsk selvstyre undertegnet. Avtalen innebar at Israel og Palestinian Liberation Organization (PLO) anerkjente hverandre, innledet en fredelig politisk prosess og at den palestinske selvstyreadministrasjonen ble opprettet. Siden 1993 har partene undertegnet en rekke avtaler, og det ble innført palestinsk selvstyre på deler av Vestbredden og i Gaza. Selvstyret skulle være en overgangsordning i fem år, som skulle ende opp med en permanent løsning på konflikten basert på Sikkerhetsrådets resolusjoner 242 og 338. Tidsrammen for Oslo-avtalene sprakk i 1999 uten at man hadde kommet fram til en løsning på sluttstatusspørsmålene – Jerusalems status, flyktningsspørsmålet, endelige grenser og de israelske bosettingene, sikkerhets spørsmål og regionalt samarbeid. Forhandlinger på Camp David i USA i

juli 2000 og i Taba i Egypt i 2000/2001 ga ingen avtale.

Under den andre palestinske intifadaen som startet høsten 2000 gjennomførte militante palestinske organisasjoner flere terroraksjoner mot sivile israelere. Den israelske regjeringen svarte med å reokkupere store deler av Vestbredden og Gaza. Samtidig fortsatte Israel med å utvide de ulovlige bosettingene og startet byggingen av en separasjonsmur på og rundt Vestbredden. Den delen av muren som bygges inne på Vestbredden er ulovlig ifølge folkeretten.

Sikkerhetsrådets resolusjon 1397 av mars 2002 fastslår «en visjon om en region der to stater, Israel og Palestina, lever side om side innenfor sikre og anerkjente grenser». En «diplomatisk kvartet» bestående av FN, USA, EU og Russland presenterte en ny fredsplan, «Veikartet for fred», for israelske og palestinske myndigheter 30. april 2003. Sikkerhetsrådet ga sin tilslutning til veikartet i november 2003 i resolusjon 1515. Selv om iverksettingen av planen har stoppet opp, har det fra begge parters side vært gitt uttrykk for at de fortsatt er forpliktet til å iverksette veikartet.

Israel erklærte i 2004 at det ikke fantes noen palestinsk partner og besluttet å trekke seg ut av Gaza unilateralt med sikte på å konsolidere kontrollen over viktige deler av Vestbredden. Israels erklærte målsetting om begrenset tilbaketrekning fra Vestbredden ble etter krigføringen i Libanon i 2006 lagt til side. De arabiske statene, anført av Den arabiske liga, har lansert et fredsinitiativ basert på full israelsk tilbaketrekking fra områdene okkupert i 1967.

Etter at opposisjonspartiet Hamas fikk flertall i valget til palestinsk nasjonalforsamling i 2006, ble det utnevnt en regjering som inkluderte medlemmer fra Hamas. Indre splid mellom palestinske fraksjoner førte imidlertid til at regjeringen ble splittet i 2007, da Hamas tok kontroll over Gaza.

Kvartetten har hele tiden uttrykt som en forutsetning for økonomisk og politisk samarbeid med en palestinsk regjering at den anerkjenner staten Israel, tar avstand fra bruk av vold og respekterer inngåtte avtaler. Norge og det øvrige giversamfunn, de fleste arabiske stater og president Abbas støtter disse kravene, mens Hamas ikke har vært villig til å oppfylle dem.

Den aktuelle situasjonen

Stadig økende konflikt mellom Israel og militante grupperinger i Gaza endte i full krigføring og bakkeinvasjon i Gaza av israelske styrker i desember 2008 og januar 2009. Krigføringen hadde store humanitære konsekvenser for befolkningen i Gaza.

Bakgrunnen for krigen var på den ene siden Israels ønske om en slutt på utskyting av raketter fra Gaza-stripen som rammer sivile i Israel, og på den andre siden Hamas' ønske om en slutt på Israels nær totale blokade av Gaza som medfører at personer og varer verken kommer ut eller inn. Blokaden vanskeliggjør også en gjenoppbygging av Gaza-stripen etter krigføringen, ettersom kun rent humanitære hjelpesendinger slipper inn.

Det politiske bildet på palestinsk side er preget av splid. Fatah og Hamas har ikke kommet fram til en enighet om samlingsregjering som godtar Kwartettens betingelser for samarbeid med det internasjonale samfunn. Som følge av splittelsen er Gaza og Vestbredden i praksis politisk og økonomisk atskilt. De palestinske selvstyremyndigheter (PA) på Vestbredden har imidlertid gjennom krisen fortsatt sine forpliktelser overfor hele den palestinske befolkningen gjennom for eksempel lønnsutbetalinger for offentlige ansatte også i Gaza.

Fredsprosessen og utsiktene til en tostatsløsning fikk fornyet oppmerksomhet gjennom Annapolis-konferansen i 2007, men de påfølgende forhandlingene har ikke ført frem. Det er usikkert når og i hvilken form nye forhandlinger vil kunne igangsettes.

Norges holdning

Norge støtter opprettelsen av en uavhengig, demokratisk og levedyktig palestinsk stat som kan leve i fred side om side med Israel.

Norge støtter president Abbas som den demokratisk valgte lederen for det palestinske folk og hans bestrebelser for å stabilisere situasjonen og legge til rette for fredsforhandlinger med Israel.

Norge mener at Israel må trekke seg ut av de okkuperte områdene og respektere Sikkerhetsrådets resolusjoner og internasjonal humanitær rett. Israel må stanse utvidelsene av bosettingene og byggingen av muren på okkupert land. De palestinske myndighetene må gjøre sitt ytterste for å forhindre nye terroraksjoner, i tråd med anbefalingene i Veikartet, og

videreføre arbeidet med økonomiske, politiske og demokratiske reformer. Norges støtte til det palestinsk folk ligger fast. Norge opprettholder og øker sin bistand til den palestinske befolkningen, i samarbeid med FN og uavhengige organisasjoner. Norge er leder for giverlandsgruppen for palestinerne (AHLC – Ad Hoc Liaison Committee) og for den internasjonale observatørstyrken i Hebron.

Norge har gjennom mange år gitt betydelig støtte til Det palestinske området. Samlet norsk økonomisk støtte i 2008 var på i overkant av 800 mill. kroner. Dette inkluderer vel 150 mill. kroner til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Det er internasjonal enighet om at humanitær innsats til den palestinske befolkningen må fortsette. Samtidig er det viktig å opprettholde den langsiktige statsbyggingsagendaen og støtte til de palestinske institusjoner som er bygd opp som mål for norsk og internasjonal bistand til Det palestinske området.

2.10 NEPAD – New Partnership for Africa's Development

(Dagsordenspunkt 65a)

Bakgrunn

NEPAD er ikke et FN-initiativ, men resultat av et initiativ fra statsover-hodene i Algerie, Egypt, Nigeria, Senegal og Sør-Afrika.

NEPAD er Den afrikanske unions (AUs) sosioøkonomiske utviklingsinitiativ. Det har sekretariat i Sør-Afrika, men målet er å integrere NEPAD i AUs institusjoner i Addis Abeba i Etiopia. NEPAD ble drevet fram av reformvillige ledere, og det har derfor vært viktig for en rekke vestlige land å gi sin støtte til initiativet. Dette har blant annet resultert i G8-landenes handlingsplan for Afrika. For ytterligere å styrke dialogen mellom det internasjonale samfunn og NEPAD-landene, ble Africa Partnership Forum (APF), hvor også Norge deltar, etablert i 2003.

Den aktuelle situasjonen

Handlingsplanen til NEPAD har en tredelt strategi med tiltak for å skape betingelser for utvikling, reversere Afrikas marginalisering og mobilisere

ressurser. NEPAD skal ikke gjennomføre utviklingsprogrammer, men være tilrettelegger, pådriver og forhandlingsforum for å styrke politisk lederskap, stimulere til investeringer for utvikling og til regionalt samarbeid, fremme godt styresett og bidra til å øke landenes kapasitet til å delta i globale forhandlingsprosesser. Det er de enkelte land eller grupper av land innenfor rammene av subregionale samarbeidsorganisasjoner som skal stå for gjennomføringen. NEPAD har fått gjennomslag for at utbygging av grunnleggende økonomisk infrastruktur og landbruk må prioriteres høyere av internasjonale partnere. Det legges nå ikke minst vekt på såkalte korridorer, integrerte programmer på tvers av landegrensene hvor det satses på utbygging av energi og annen infrastruktur. Vedtaket fra toppmøtet mellom de tre subregionale organisasjonene COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa), EAC (East African Community) og SADC (Southern African Development Community) i oktober 2008 om å arbeide for et felles marked er et viktig skritt i arbeidet med å iverksette NEPAD. Ett av de viktigste resultatene av NEPAD er gjennomføringen av brede og deltakende gjennomganger av styresett gjennom African Peer Review Mechanism som nå omfatter 28 land med mer enn 75 % av Afrikas befolkning. En rekke land har gjennomført slike prosesser med viktige forslag til oppfølging.

I forbindelse med G8-toppmøtet i 2005 ble APF gitt en mer sentral rolle når det gjelder å overvåke oppfølgingen av internasjonale forpliktelser i forhold til Afrikas utvikling. I 2008 har mobilisering av ressurser for utvikling, herunder i lys av den globale økonomikrisen, og klimaendringers betydning for Afrika stått sentralt i dialogen med NEPAD. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til hvordan NEPAD skal integreres institusjonelt i AU.

Norges holdning

Det har vært viktig å understreke Norges støtte til NEPADs målsettinger. Det er positivt at NEPAD drives fram og styres av afrikanske land selv. På den annen side har man utfordringer med å komme fram til konkrete gjennomførbare tiltak. I 2008 bidro Norge aktivt til å sette viktige spørsmål som klimaendringer og kamp mot ulovlig kapitalflukt og skatteparadisier på dagsorden for dialogen med NEPAD gjennom APF. Norge koordinerer ekstern støtte til regionale energitiltak i SADC og har tett dialog med regionale organisasjoner og afrikanske land om støtte til tilpasning til klimaendringer og bekjempelse av avskogning i Afrika.

2.11 Årsaker til konflikt og fremme av fred og bærekraftig utvikling i Afrika

(Dagsordenspunkt 65 b)

Bakgrunn

Situasjonen i den delen av Sentral-Afrika som kalles Great Lakes-regionen (Den demokratiske republikken Kongo, Burundi og Rwanda) har vært preget av konflikter, svake og labile statsdannelser og en alvorlig humanitær situasjon i mange år. Regionen har et stort antall flyktninger og internt fordrevne, og man antar at flere enn fire millioner mennesker har mistet livet som direkte eller indirekte følge av de ulike væpnede konfliktene. Det har også foregått utstrakte brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett.

Etter flere forsinkelser ble det i 2006 avholdt valg i **DR Kongo** for første gang på over 40 år, og Joseph Kabila ble innsatt som folkevalgt president. Valgene har likevel ikke kunnet forhindre at krigshandlingene fortsetter. Det er fremdeles betydelige problemer i Øst-Kongo, hvor regjeringen ikke har reell kontroll. En opptrapping av konflikten fant sted høsten 2008. Den humanitære og sikkerhetsmessige situasjonen er svært vanskelig i denne delen av landet, og sivilbefolkninger utstettes for store lidelser. Seksuell vold har vært et økende problem de siste årene. Flere av de opprørske militsene er fra nabolandene og konflikten i DR Kongo er på mange måter en regional konflikt. MONUC (Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Démocratique du Congo), FNs fredsbevarende styrke i DR Kongo, har vært utsatt for kritikk. Særlig har det vært fokus på styrkens manglende kapasitet til å beskytte sivile. Som svar på dette har MONUC gradvis fått styrket sitt beskyttelsesmandat. DR Kongo er et vanskelig land å operere i på grunn av store avstander, manglende infrastruktur og svake samfunnsinstitusjoner, også innenfor sikkerhetssektoren. Kritikk og vanskeligheter til tross, FN-styrkens nærvær er fortsatt nødvendig for å få en positiv utvikling i DR Kongo. Norsk støtte til DR Kongo kanaliseres i første rekke gjennom FN-systemet og norske NGOer. Hovedfokus for norsk støtte er hjelp til internt fordrevne, jenter/kvinner utsatt for seksuell vold og reintegrering av barnesoldater. Norge støtter også en satsning for bevaring av skog i Kongobassenget. DR Kongo er verdens nest største regnskogland.

I **Burundi** har lederen for de tidligere hutu-opprørerne, Pierre Nkurunziza, sittet som folkevalgt president siden 2005. Dette er den lengste perioden med demokratisk styre i landets historie. I 2006 ble en våpenhvileavtale undertegnet mellom regjeringen og den siste væpnede opprørsgruppen, Palipehutu-FNL. I fravær av en demokratisk kultur har den sittende regjeringen lyktes i å vedlikeholde en delikat etnisk balanse i sikkerhetssektoren og det politiske systemet. Vanskelige vilkår for opposisjonen gir grunn til bekymring. Justissektoren lider fortsatt av politisk innblanding og manglende kapasitet. Fredsprosessen har vært tilrettelagt av Sør-Afrika med støtte fra det "Regionale Initiativet" bestående av Tanzania, Kenya og Uganda. United Nations Operation in Burundi (ONUB) har vært en viktig faktor i arbeidet med å stabilisere landet. I 2007 ble ONUB erstattet med United Nations Integrated Office in Burundi (BINUB). FNs sikkerhetsråd forlenget i desember 2008 mandatet til BINUP ut 2009. Burundi er, sammen med Sierra Leone, det første landet på Fredsbyggingskommissjonens dagsorden. Kommisjonen arbeid i Burundi ble ledet av Norge frem til sommeren 2008, da Sverige overtok. Landet vil trenge fortsatt mye internasjonal hjelp til freds- og forsoningsarbeidet. Støtte til forberedelsene av valgene som skal avholdes i 2010 vil stå sentralt. Det økte norske engasjement siden 2007 har skapt et relativt stort handlingsrom for Norge i Burundi, og Norges stemme blir hørt hos myndighetene, multilaterale organisasjoner, og blant andre bilaterale givere. Norsk støtte til Burundi kanaliseres i hovedsak som budsjettstøtte gjennom Verdensbanken. Norge bidrar også med bistand gjennom norske og internasjonale frivillige organisasjoner med spesielt fokus på bekjempelse av seksuell vold, samt tiltak rettet mot varige løsninger for tidligere flyktninger og internt fordrevne.

Situasjonen på **Afrikas Horn** er fortsatt spent og preges av konfliktene i Sudan og Somalia, samt den uavklarte grensekonflikten mellom Etiopia og Eritrea. Algier-avtalen som ble underskrevet av **Etiopia og Eritrea** i desember 2000, avsluttet den drøye to år lange krigen mellom de to partene. På tross av Algier-avtalen og grensekommisjonens kjennelse har man imidlertid fremdeles en "ikke krig, ikke fred"-situasjon mellom Etiopia og Eritrea. Det er ingen bevegelse i grensekonflikten etter at UNMEEs mandat gikk ut mot slutten av 2008. Etiopia okkuperer fremdeles Badme og enkelte andre mindre områder i Eritrea. Eritrea står også inne med militære styrker på enkelte etiopiske områder. Etiopia har akseptert grense-

kommisjonens kjennelse, men ønsker dialog før tilbaketrekking iverksettes. Eritrea på sin side fastholder at kjennelsen må følges opp og tilbaketrekking finne sted før det er aktuelt med eventuell dialog. De forutsetter internasjonal anerkjennelse av grensen, og viser til respekt for folkeretten. Eritrea har den senere tid uttalt at de anser virtuell oppmerking av grensen som tilstrekkelig. Situasjonen i grenseområdene er rolig, men det er en viss risiko for oppblussing så lenge de underliggende konfliktene ikke er løst.

Somalia er igjen preget av indre stridigheter og krigshandlinger. Dette til tross for at en ny freds- og forsoningsprosess (den såkalte Djibouti-prosessen), ledet av FNs spesialrepresentant for Somalia, ved årsskiftet førte til en forsoning mellom overgangs-myndighetene (TFG) og den da ledende opposisjonsgrupperingen ARS, og at den tidligere islamist-lederen Sheikh Sharif Ahmed ble valgt til ny president. Som ledd i denne forsoningsprosessen ble også de etiopiske styrkene, som intervenerte i Somalia i desember 2006, trukket ut av landet vinteren 2009. Militante islamistiske ekstremistgrupperinger, som kontrollerer store deler av sørlige og sentrale Somalia, har likevel nektet å akseptere de nye myndighetene, og forsøkte med våpenmakt å innta Mogadishu våren 2009 for å overta makten, og å tvinge den afrikansk fredsstyrken AMISOM til å forlate landet.

Det internasjonale samfunn har på bred basis støttet opp om den FN-ledede freds- og forsoningsprosessen i Somalia, men Sikkerhetsrådet har på grunn av den ustabile sikkerhetssituasjonen hittil likevel ikke vært rede til å sende en fredsbevarende FN-styrke til landet. I stedet har en besluttet å øke støtten til den afrikanske fredsstyrken AMISOM, som fortsatt er sterkt underbemannet og dårlig utrustet, og også å bistå de somaliske myndigheter med å bygge opp egne nasjonale sikkerhetsstyrker. Håpet er at myndighetene på den måten skal kunne motstå angrepene fra de militante ekstremist-gruppene, og bidra til å stabilisere situasjonen i landet.

Mangelen på noen effektiv myndighetskontroll har i senere år også ført til et økende problem med piratvirksomhet i kystområdene utenfor Somalia. En rekke skip har det siste året blitt kapret, og rederiene er blitt tvunget til å utbetale store summer i løsepenger for å få frigitt skip og mannskap. Disse farvann er blant de mest trafikkerte skipsleder i verden, og i et forsøk på å beskytte den sivile skipsfarten har en rekke land i senere tid sendt marinefartøyer til området, uten at dette foreløpig har ført til at kapringsvirksomheten har opphørt. Også Norge sendte i august 2009

en fregatt til området som vil inngå i en felles EU-operasjon mot piratvirksomhetene. Det er likevel en økende internasjonal erkjennelse at det bare er ved å styrke myndighetskontrollen på land i Somalia at det vil være mulig effektivt å bekjempe dette problemet.

Norge er blant de største bilaterale giverne når det gjelder humanitær bistand til Somalia, og har også aktivt støttet opp om freds- og forsoningsprosessen i landet i et nært samarbeid med FNs spesialrepresentant for Somalia.

I **Sudan** er partene kommet 4 år inn i gjennomføringen av fredsavtalen mellom nord og sør. Gjennomføringen er kommet inn i en kritisk fase, der både nasjonale valg og folkeavstemming i Sør-Sudan skal gjennomføres i løpet av de 2 siste år av avtaleperioden. Våpenhvilen overvåkes av FN (UNMIS), der Norge deltar med personell. Fredsavtalen for Darfur fra 2006 er i liten grad blitt gjennomført, men har likevel ledet til at FN har opprettet en egen overvåkingsoperasjon i Darfur (UNAMID) i samarbeid med Den afrikanske union (AU). Norge og Sverige planla felles militær deltakelse i operasjonen, men Sudan nektet å akseptere deltakelse fra vestlige land i operasjonen. Da FN og AU godtok denne forutsetningen for operasjonen, ble det ikke mulig for de to land å bidra med militære tropper. Norge deltar imidlertid med politi.

Borgerkrigen i **Darfur** (fra 2003) fortsetter med noe lavere intensitet også etter etableringen av FN-operasjonen. Det utøves fortsatt vold og overgrep mot befolkningen i Darfur, men nå spesielt i leirene for internt fordrevne (IDP). UNAMID har satt i verk tiltak for å beskytte befolkningen i leirene, men makter ikke å gi effektiv beskyttelse over et så stort område. FN og AUs spesialrepresentant, Jibril Bassolé, har i samarbeid med Qatar søkt å få i gang forhandlinger mellom regjeringen i Khartoum og opprørsgruppene i Darfur, men uten resultater så langt. Sudan kastet ut 13 store internasjonale NGO'er fra Darfur og Nord-Sudan etter at Den internasjonale straffedomstolen i Haag (ICC) tok ut arrestordre på president Bashir 4. mars 2009. Utkastelsen har forverret den humanitære situasjonen i Darfur og i andre tidligere krigsområder i nord og vanskeliggjort det humanitære arbeidet ytterligere.

Borgerkrigen i Darfur påvirker samtidig situasjonen i nabolandene **Tsjad og Den sentralafrikanske republikk**. Sudan støtter opprørsgrupper i disse to landene, mens Tsjad støtter opprørsgrupper i Darfur. Begge land har forsøkt å innta nabolandets hovedstad ved hjelp av opprørsgrupper

i landet, men uten hell. Krigen fortsetter på tross av at flere avtaler om våpenhvile og igangsetting av forhandlinger er undertegnet. Kamphandlingene har drevet store folkegrupper på flukt, både mellom og innad i de tre landene. FN-operasjonen MINURCAT overtok EU-styrkens (EUFOR) militære overvåking av situasjonen i det østre Tsjad og den nordøstlige delen av Den sentralafrikanske republikk fra mars 2009. Norge deltar med et feltsykehus i operasjonen. Norge har også støttet opplæring av tsjadisk politi i regi av MINURCAT. Mandatet for MINURCAT er ikke knyttet opp mot politiske prosesser. Operasjonen vil følgelig ikke nødvendigvis bidra til å bilegge de underliggende konfliktene som driver sivilbefolkningen på flukt. Et fortsatt internasjonalt militært nærvær antas likevel å kunne bremse den negative utviklingen i området.

Den aktuelle situasjonen

FNs forrige generalsekretær, Kofi Annan fra Ghana, presenterte høsten 1998 en rapport om bakgrunnen for konflikter i Afrika. Her skisseres det hvordan det internasjonale samfunnet kan bidra til å fremme varig fred og utvikling i Afrika. Rapporten trekker fram tre faktorer som må være på plass om arbeidet skal lykkes: 1. Klar forståelse av de underliggende politiske, sosiale og økonomiske årsakene til konflikten. 2. Politisk vilje til å handle, både fra de afrikanske landenes og det internasjonale samfunnets side. 3. Tilstrekkelige ressurser til å møte de mange og kostnadskrevene utfordringene. Generalforsamlingen besluttet høsten 1999 at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe for å fremme anbefalinger for gjennomføring av rapporten. Denne gruppen la fram sine anbefalinger under Generalforsamlingen høsten 2000. Oppfølginger og videre anbefalinger for gjennomføring av denne rapporten har stått på dagsorden for alle senere generalforsamlinger.

Norges holdning

Bidrag til konfliktløsning og gjenoppbygging har blitt en viktig del av Norges engasjement i Afrika. Dette bygger på en vurdering av at man ikke bare må lindre nød gjennom bruk av humanitær bistand, men at man også må bruke ressurser til å løse de underliggende årsakene til konflikt.

Tre av verdens største humanitære katastrofer er i Darfur, Somalia og Nord-Uganda, hvor Norge er aktivt engasjert. Engasjementet bygger på

kunnskap og erfaring som er etablert gjennom lang tids tilstedeværelse, og det omfatter tett samarbeid med internasjonale partnere, det sivile samfunn og forskningsmiljøer. Engasjementet har et tyngdepunkt rundt Sudan og Afrikas Horn, men Norge er også involvert i fredsprosesser i land som Mali og Burundi. I Sudan var Norge en av de mest aktive internasjonale støttepartnerne i arbeidet med å få framforhandlet en avtale i konflikten mellom myndighetene i nord og sør, og Sudan var i 2007 den største mottakeren av norsk bistand. Det er viktig å bygge på de erfaringer som er gjort og fortsette innsatsen for å finne politiske løsninger på Afrikas konflikter. Regjeringen ønsker også å øke deltakelsen sivilt og militært i FN-operasjoner i Afrika og ser FN som en viktig aktør for å bevare internasjonal fred og sikkerhet. Norge har arbeidet aktivt for å få etablert FNs Fredsbyggingskommisjon som et effektivt virkemiddel for internasjonal samhandling, spesielt i Burundi.

De fleste av Afrikas konflikter har regionale forgreninger og konsekvenser. Ofte gir konflikt i ett land kime til konflikt i naboland, blant annet på grunn av at militære grupper opererer på tvers av landegrensene. Samtidig berøres nabolandene av flyktningstrømmer og redusert handel. Fredsarbeid krever derfor ofte regionalt engasjement og regionalt samarbeid.

Regionale organisasjoner, som IGAD, SADC og ECOWAS er avgjørende for å forebygge og løse konflikter. AU har en spesielt viktig rolle som det overordnede organet for fred og sikkerhet i Afrika, og Norge er opptatt av å bidra til å styrke de regionale organisasjonenes og spesielt AUs kapasitet innen konfliktløsning og fredsbevaring. Norge støtter AUs arbeid med å opprette en beredskapsstyrke, African Standby Force (ASF), som på kort varsel skal kunne settes inn ved krise og konflikt. Målet er at styrken skal være operativ innen 2010. Norge har en særlig rolle når det gjelder sivil deltakelse i afrikansk fredsbygging, blant annet gjennom programmet Training for Peace. Norge støtter også oppbygging av andre afrikanske mekanismer for styrket sikkerhet gjennom samarbeid med bl.a. AU, NATO og andre nordiske land. Norge har rollen som sivil kontakt for NATO overfor AU.

2.12 Havrettsspørsmål

(Dagsordenspunkt 78)

2.12.1 Havene og havretten

(Dagsordenspunkt 78 a)

Bakgrunn

FNs havrettskonvensjon av 1982 (HRK) utgjør den overordnede rettslige ramme for alle nasjonale, regionale og internasjonale tiltak i marin sektor. Fra og med HRKs ikrafttredelse i 1994 har Generalforsamlingen hatt en årlig behandling av gjennomføringen av HRK og andre utviklingstrekk på havrettsområdet. De anbefalingene Generalforsamlingen gir, er retningsgivende både for stater og for hele FN-systemet. Behandlingen er basert på en årlig rapport lagt fram av FNs generalsekretær i henhold til HRK art. 319. Rapporten er et omfattende dokument som bygger på innspill fra hele FN-systemet og gir en oversikt over alle sider ved marin aktivitet. Her integreres både rettslige, økonomiske, sosiale og miljømessige spørsmål.

For å legge forholdene til rette for behandlingen av havrettsspørsmål under Generalforsamlingen, ble det under den 54. generalforsamlingen (RES 54/33) opprettet en uformell konsultativ prosess om hav og havrettsspørsmål (ICP). Prosessen skal bidra til å legge forholdene bedre til rette for en mer effektiv, konkret og målrettet havrettsdebatt under Generalforsamlingen. Den inkluderer ikke bare statlige aktører og internasjonale organisasjoner, men også frivillige organisasjoner og det sivile samfunn for øvrig, forskningsmiljøene og andre eksperter utenfor FN-familien.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingens behandling av spørsmål knyttet til havene og havretten er en sentral arena for profileringen av Norge som ressursnasjon med viktige interesser på det marine området.

Havrettskonvensjonen er blant de mest omfattende konvensjonene som noen gang er forhandlet i FNs regi, og er av sentral betydning for Norge hva gjelder oljeutvinning, fiske, skipsfart, miljø og sikkerhetspolitiske interesser. Generalforsamlingen er det viktigste globale forumet for debatt på det marine området. HRK representerer en harmonisering av til dels kryssende

hensyn og er et kompromiss mellom forskjellige interessegrupper. I den senere tid har en sett flere forsøk på å gjenoppta noen av de kompromissene konvensjonen representerer. Likeledes har debattene om de sentrale prinsippene for bevaring og forvaltning av de levende ressursene i havet blitt betydelig tilspisset og polarisert. Forhandlingene om den generelle havrettsresolusjonen har på denne bakgrunn vært vanskelige de seneste år.

Resolusjonen omhandler spørsmål hvor mange stater har tunge interesser. I grove trekk kan man si at det er et hovedskille mellom stater med en tilnærming klart rettet mot bærekraftig ressursutnyttelse og stater med en tilnærming rettet mot bevaring av det marine miljøet. Generelt er bevarings- og miljøspørsmål blitt mer sentrale de siste årene.

Forhandlingene om havrettsresolusjonen under den 63. generalforsamlingen var dessverre preget av et dårlig forhandlingsklima. Særlig i diskusjonen av miljøspørsmål var motsetningene tydelige. En følge var bl.a. at tidligere omforente formuleringer om reduserte utslipp av klimagasser måtte slettes. Et hovedfokus for Norge under forhandlingene var prosessen knyttet til dokumentasjon av staters kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil. Fristen for å innlevere dokumentasjon til Kontinentalsokkelkommisjonen gikk ut 13. mai 2009. Høsten 2008 lå mange land, særlig utviklingsland, dårlig an i forhold til å få innlevert dokumentasjonen innen fristens utløp. På norsk initiativ ble formuleringer om oppfordring om støtte til utviklingslandenes innlevering av foreløpig dokumentasjon tatt inn i havrettsresolusjonen. Norge er forøvrig den viktigste bidragsyteren til et FN-fond som yter slik støtte. Mange utviklingsland har som en følge av fondet og bistand fra stater, herunder Norge, vært i stand til å levere inn fullstendig eller foreløpig dokumentasjon til Kontinentalsokkelkommisjonen innen fristens utløp.

Videre fikk Norge bl.a. gjennomslag for formuleringer som oppfordrer stater til å bli medlemmer av regionale konvensjoner til beskyttelse av det marine miljø. OSPAR, den regionale organisasjonen til beskyttelse av det marine miljø i Nord-Atlanteren, fungerer etter Norges syn godt og kan være et eksempel til etterfølgelse. Selv om deler av verdenshavene er dekket av slike organisasjoner, som HELCOM for Østersjøen, er det fortsatt svært store regionale havområder som ikke dekkes. Etter Norges syn er det viktig at verdenssamfunnets anstrengelser for å beskytte miljøet og levende ressurser til havs setter regionale tilnærminger foran globale initiativ. Dette utgangspunktet reflekteres også i andre norske posisjoner til havretts-

diskusjoner i FN-sammenheng.

Norge fokuserte også på internasjonal organisert kriminalitet relatert til maritime områder, og styrking av arbeidet for å bekjempe dette. Dette var en oppfølging av fokuset på samme tema under fiskeriresolusjonsforhandlingene, se pkt. 2.12.2.

Vedtakene fra Generalforsamlingen, som omfatter hele den havpolitiske agenda, innebærer forøvrig bl.a. beslutning om at en arbeidsgruppe for marin biodiversitet skal møtes til nye diskusjoner i 2010, og oppfordringer til å slå hardt ned på piratvirksomhet.

Norges holdning

En styrking og utvikling av HRKs system som den overordnede rettslige rammen for alle tiltak i marin sektor vil være et hovedhensyn fra norsk side også i det videre arbeidet med havrettsspørsmål.

Et sentralt element er å arbeide for at konvensjonens regler respekteres på alle nivåer. Det anses viktig å oppmuntre til at statspraksis i forbindelse med tradisjonelle havrettsområder utvikler seg i samsvar med HRKs bestemmelser, blant annet i FNs særorganisasjoner og i de regionale fiskeriorganisasjonene. Fra norsk side er det et hovedpoeng å arbeide for og bidra til at HRK gjennomføres og respekteres og at man unngår alternative løsninger og prosesser som går på tvers av HRKs bestemmelser. Norges syn er derfor også at vern av det marine miljø bør sikres gjennom etablerte instrumenter og ordninger. For øvrig er det også et hovedanliggende for Norge at utviklingsland og små øystater blir satt i stand til å utnytte de rettighetene de gis gjennom HRK. Norge tar sikte på fortsatt å opptre som en vesentlig premissleverandør under resolusjonsforhandlingene. Fra norsk side blir det lagt stor vekt på at man i resolusjonen finner en riktig og fornuftig balanse mellom ressursforvaltning og miljøinteresser. Videre vil man fra norsk side under forhandlingene videreføre et klart bistandspolitisk engasjement.

2.12.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning, herunder FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995 og andre relaterte instrumenter.

(Dagsordenspunkt 78 b)

Bakgrunn

Norge ratifiserte FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995 som en av de aller første statene 30. desember 1996. Avtalen trådte i kraft 11. desember 2001.

Avtalen representerer et internasjonalt gjennombrudd i arbeidet for forsvarlig forvaltning av vandrende og langtmigrerende fiskebestander. Avtalen supplerer FNs havrettskonvensjon og gir en folkerettslig ramme for framtidige bevarings- og forvaltningsregimer. Den får i hovedsak bare anvendelse på det åpne hav. Det bærende prinsipp i avtalen er kravet om samsvar mellom forvaltningen av fiskeressursene på det åpne hav og i tilgrensende nasjonale farvann. Fiskeriforvaltningen på det åpne hav skal ta hensyn til kyststatenes forvaltningstiltak og ikke undergrave disse, og sonetilhørigheten for bestanden skal være et sentralt kriterium for hvor mye som kan fiskes på det åpne hav.

Den aktuelle situasjonen

I forhandlingene om fiskeriresolusjonen må det forventes et fortsatt sterkt fokus på bekjempelse av IUU-fiske (ulovlig, ikke-rapportert og uregulert fiske) og pågående prosesser i denne forbindelse. Også hva gjelder fiskeriforhandlingene, er bevarings- og miljøspørsmål blitt mer sentrale de senere år. Deler av neste års diskusjoner under Generalforsamlingen vil være viet evaluering av hvordan resolusjonen fra 2006 om bruk av potensielt skadelige fiskemetoder, så som bunntål, i sårbare habitater er blitt implementert hos FNs medlemsstater.

Under den 63. generalforsamling var to emner hovedprioritet fra norsk side: koblingen mellom ulovlig fiske og internasjonal organisert kriminalitet samt problemstillinger knyttet til utkast av fisk i forbindelse med bifangst m.v. Norge fikk gjennomslag for begge forslagene.

Norges forslag om å konstatere en mulig kobling mellom ulovlig fiske og internasjonal organisert kriminalitet møtte både sterk motstand og

sterk støtte. Bakgrunnen for motstanden var sannsynligvis at en fryktet utvidede fullmakter for stater til å gripe inn mot andre staters fiskefartøyer. Særlig de latinamerikanske landene og Kina var skeptiske til forslaget. Norge fikk imidlertid gjennomslag, og resolusjonen inneholder også en oppfordring til medlemsstatene og internasjonale organisasjoner om å studere problematikken nærmere.

Etter norsk forslag ble det også enighet om å be FAOs fiskerikomité (COFI) vurdere utarbeidelse av en handlingsplan mot utkast, f.eks. gjennom å vedta en handlingsplan.

Vedtakene fra Generalforsamlingen innebærer forøvrig bl.a. oppfordring til nærmere samarbeid mellom FAO og IMO samt til at avtalen om havnestatskontroll bør være ferdigforhandlet før den 64. generalforsamling. Videre ba Generalforsamlingen stater utvikle tiltak for å spore IUU-fisk og hindre at IUU-fisk kommer inn på markedene.

Norges holdning

Etter norsk syn er det av stor betydning at Generalforsamlingen opprettholder en veiledningsfunksjon for FN-systemets befatning med fiskerispørsmål av global betydning, og at dette ikke utelukkende henvises til særskilte spesialistfora uten den politiske kontrollen som finnes i Generalforsamlingen.

Som for havrettsresolusjonen tar Norge sikte på fortsatt å være en vesentlig premissleverandør under fiskeriresolusjonsforhandlingene. Bekjempelse av IUU-fiske i soner under nasjonal jurisdiksjon og på det åpne hav er etter norsk oppfatning avgjørende for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning. Bekjempelse av skadelig fiskeripraksis vil også stå sentralt, og oppfølging av utkast-problematikk vil stå sentralt i senere diskusjoner under Generalforsamlingen. Det vil videre legges stor vekt på å få reflektert behovet for en balansert tilnærming som innebærer innsats mot negative faktorer som forurensning og overbeskatning sammen med en videreutvikling av bærekraftig og økosystembasert forvaltning av marine ressurser. Fra norsk side vil en legge særlig vekt på å styrke grunnlaget for alminnelig oppslutning om FN-avtalen om fiske på det åpne hav, som har møtt motstand fra en rekke store fjernfiskenasjoner. I denne sammenheng vil man også videreføre Norges klare bistandspolitiske engasjement med henblikk på å hjelpe utviklingsland i implementeringen av FN-avtalen og til å nyttegjøre seg de mulighetene avtalen gir.

Norge var en av hovedinitiativtagerne til Generalforsamlingens engasjement mot bruk av skadelige fiskemetoder i sårbare områder. Under evalueringen av implementering av resolusjonen fra 2006 vil Norge fokusere på viktigheten av at de retningslinjer som allerede eksisterer blir tilfredsstillende implementert hos medlemsstatene og i de ulike regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene. Ytterligere skjerpning av retningslinjene synes ikke realistisk på dette stadium.

2.13 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY)

(Dagsordenspunkt 76)

Bakgrunn

Jugoslaviadomstolen (ICTY) ble etablert av Sikkerhetsrådet i 1993 (resolusjon 827). Domstolens mandat er å straffeforfølge personer som er ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i det tidligere Jugoslavia etter 1. januar 1991. Domstolen har sete i Haag, Nederland, og dens hovedanklager er Serge Brammertz fra Belgia. President er Patrick L. Robinson fra Jamaica.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen arbeider nå med å gjennomføre sin avslutningsstrategi. Alle domstolens saker er nå ferdig etterforsket, og det vil ikke bli tatt ut nye tiltaler. Til sammen har domstolen tiltalt 161 personer. 119 av disse tiltalene er allerede avgjort. Domstolen estimerer nå at de fleste sakene vil være behandlet i løpet av 2010, men at noen saker først vil være ferdigbehandlet i 2011 og tidlig i 2012. Domstolen er derfor forsinket i forhold til tidligere estimert sluttdato. Domstolen tar sikte på å slutføre ankebehandling i 2013. To arrestordrer er fortsatt utestående. Det forutsettes at tiltalte personer blir pågrepet og overlevert til domstolen, men domstolen opplever fremdeles samarbeidsproblemer med stater i det tidligere Jugoslavia. Domstolen overfører saker som involverer mellomledere og tjenestemenn på lavere nivå til nasjonale domstoler. En forutsetning for overføring er oppbygging av effektive og betryggende nasjonale rettssystemer.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTY, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i det tidligere Jugoslavia. Norge er en av ti stater som har inngått en soningsavtale med domstolen, og man har gjennomført en lovgivning som fullt ut gjør Norge i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen.

Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Norge har også støttet opprettelsen av et eget krigsforbryterkammer i Bosnia-Hercegovina, som tar over saker fra domstolen. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold, slik at den kan få fullført sitt mandat.

2.14 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR)

(Dagsordenspunkt 75)

Bakgrunn

Den internasjonale straffedomstolen for Rwanda (ICTR) ble etablert av FNs sikkerhetsråd i 1994 (resolusjon 955). Domstolens mandat er å straffeforfølge dem som begikk alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett i Rwanda, samt rwandiske borgere som var ansvarlige for slike brudd i nabolandene i perioden 1. januar–31. desember 1994. Domstolen har sitt sete i Arusha, Tanzania. Hovedanklager er Hassan Bubacar Jallow fra Gambia. Tribunalets president er Dennis C. M. Byron fra St. Kitts and Nevis. Den norske lagdommeren Erik Møse har vært dommer ved domstolen siden 1999. Møse var domstolens president fra mai 2003 til mai 2007.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen arbeider med å gjennomføre sin avslutningsstrategi, på samme måte som ICTY. Rettssaker gjennomføres nå parallelt i fire domskamre. Som følge av en vedtektsendring i 2003 utnyttet dommerkapasiteten godt.

Domstolen arbeider for at alle rettssaker i første instans vil være gjennomført i løpet av 2009. Det kan imidlertid være faktorer utenfor domstolens kontroll som kan føre til forsinkelser, så som arrest og overlevering av tiltalte på et sent stadium. Domstolen har 13 utestående arrestordre.

I tillegg kan ICTR i enkelte tilfeller være avskåret fra å overføre saker til nasjonale domstoler. Dette har vært tilfellet bl.a. med saker som er forsøkt overført bl.a. til Rwanda. Det forutsettes utbedringer i det rwandiske retts-systemet. Domstolen og det internasjonale samfunnet arbeider for å oppnå disse. Det følger av avslutningsstrategien at noen av sakene skal overføres til straffeforfølgning i samarbeidende tredjestater.

Hovedanklager forespurte Norge i februar 2006 om mulig overføring av straffeforfølgning i Bagaragaza-saken i henhold til statuttens 11 bis. Norge stilte seg positive til denne forespørselen. Domstolen avsto imidlertid forespørselen i mai 2006 fordi det ble ansett at Norge ikke hadde en særskilt bestemmelse om folkemord. Anken ble ikke tatt til følge i juli 2006. Tribunalet står overfor utfordringer når det gjelder oppsporing av ettersøkte personer og samarbeid med berørte stater, overføring av straffedømte til andre land, overføring av personer som er frikjent til andre land og beskyttelse av vitner.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTR, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i Rwanda. Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Norge har bidratt finansielt til opprettelsen av domstolens fjerde rettskammer. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold, slik at den kan få fullført sitt mandat.

2.15 Den internasjonale straffedomstolen (ICC)

(Dagsordenpunkt 77)

Bakgrunn

Vedtektene til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) ble vedtatt med meget stort flertall på en diplomatkonferanse i Roma i juli 1998.

Vedtektene trådte i kraft 1. juli 2002 etter seksti ratifikasjoner. Antallet statsparter er nå 108. Domstolens sete ligger i Haag, Nederland.

Sang-Huyn Song (Korea) er domstolens president. Domstolens kompetanse er foreløpig begrenset til saker som gjelder folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og alvorlige krigsforbrytelser.

Domstolen har jurisdiksjon dersom forbrytelsen har funnet sted på territoriet til en part i vedtektene, eller dersom forbryteren er borger av en statspart. Både enkeltstater og FNs sikkerhetsråd kan bringe situasjoner inn for domstolen, og hovedanklageren kan også iverksette etterforskning på eget initiativ. Domstolen består av atten dommere. Som hovedregel sitter dommerne i ni år, og de kan ikke gjenvelges. For å sikre kontinuitet ved domstolen ble en tredjedel av dommerpanelet ved første valg utpekt ved loddtrekning til å tjenestegjøre for tre år. Disse 6 dommerne kunne gjenvelges. Valg fant sted i 2006, og den nordiske kandidaten Errki Kourula ble da gjenvalgt for ni år. Hovedanklager Luis Moreno Ocampo (fra Argentina) ble enstemmig valgt i april 2003.

Norge undertegnet Roma-vedtektene 28. august 1998 og ratifiserte den 16. februar 2000 som stat nummer sju. Norge var den første staten som ratifiserte avtalen om privilegier og immunitet for ICC, dens personell og personer som opptrer for den.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen er nå fullt operativ. Domstolen har hittil fått henvist tre situasjoner fra statsparter: situasjonen vedrørende The Lord's Resistance Army i Uganda, situasjonen i Ituri i DR Kongo og situasjonen i Den sentral afrikanske republikk i tiden etter landets ratifikasjon av Roma-vedtektene i 2002. Domstolen har fått henvist situasjonen i Darfur som sin første sak fra Sikkerhetsrådet (resolusjon 1593). Hovedanklageren har åpnet etterforskning i alle de fire situasjonene, og det pågår saker mot tretten personer. Den

første rettssaken for ICC startet i januar 2009. I mars 2009 utstedte et forundersøkelleskammer arrestordre mot Sudans president Omar al-Bashir.

Norges holdning

Norge har hele tiden tilhørt pådrivergruppen i straffedomstolsspørsmålet. Norge ser domstolen som et viktig bidrag til demokratisering, rettsstatsbygging og fredsbygging. Fra norsk side vil man fortsatt bidra aktivt til å verne om ICCs integritet. Samtidig vil man arbeide for å integrere domstolen i systemet for beskyttelse av internasjonal fred og sikkerhet. Norge vil fortsette dialogen med de statene som har uttrykt betenkeligheter med domstolen, med sikte på å fremme bredest mulig oppslutning om ICC og dens målsettinger. I tillegg til Norges pliktige bidrag, har Norge bidratt til å støtte diverse programmer som domstolen administrerer.

2.16 Afghanistan-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 17)

Bakgrunn

Etter den sovjetiske okkupasjonen og borgerkrig, tok Taliban-bevegelsen i 1996 kontroll over det meste av landet, og utviklet nære forbindelser med Osama bin Laden og al-Qaida. Etter terroraksjonene i USA 11. september 2001, ble Afghanistan gjenstand for verdens oppmerksomhet. De allierte, ledet av USA og med mandat fra Sikkerhetsrådet, igangsatte en omfattende militær aksjon og Taliban-regimet falt i november 2001. FN arrangerte i desember samme år en konferanse i Bonn der afghanske grupperinger inngikk en avtale om prosessen frem mot valget og om opprettelse av en interimadministrasjon. Under et ekstraordinært Loya Jirga (Storråd) i juni 2002, ble Hamid Karzai valgt til president, og en overgangsregjering ble utnevnt. En ny afghansk grunnlov ble vedtatt i januar 2004. I oktober samme år ble det avholdt presidentvalg, som Karzai vant. I september 2005 ble det avholdt parlamentsvalg. Dermed var den prosessen som ble skissert i Bonn i 2001 slutført.

En konferanse i London vinteren 2006 gav nye retningslinjer for det internasjonale samfunnet frem til 2010, og konferansen i Paris sommeren

2008 samlet en bred støtte for den afghanske utviklingsplanen Afghanistan National Development Strategy (ANDS).

Den aktuelle situasjonen

Afghanistan står fortsatt overfor store utfordringer i forhold til å skape stabilitet, forbedre styresett, menneskerettigheter og fremme sosial og økonomisk utvikling. De humanitære utfordringene er store og sikkerhetstruslene er økende. Statsinstitusjonene er svake. Korrupsjon er utbredt. Landet er verdens største produsent av opium. Den afghanske statsmakten er på papiret sentralisert med sin forankring i et presidentstyre, men i praksis fragmentert. Maktkampen forsterkes av uavklarte ansvarsforhold mellom parlamentet, regjeringen og domstolene. Parlamentet mangler erfaring med lovbehandling og politikkutforming og derfor også en forståelse av sin rolle. Det faktum at grunnloven er vag på en rekke områder åpner opp for ytterligere fragmentering.

Situasjonen preges av at et sterkt, men fragmentert internasjonalt samfunn møter et svakt og fragmentert Afghanistan. Dette byr på store utfordringer for utviklingssamarbeidet. Effektiv arbeidsdeling og koordinering av internasjonal innsats er avgjørende for å lykkes. FN-misjonen i Afghanistan (UNAMA) har et tydelig mandat for koordinering men mangler ressurser. Tross mye velvilje fra giversiden presser ulike nasjonale agendaer seg frem.

Norges holdning

Norge har siden 2002 hatt en betydelig sivil innsats i Afghanistan. I 2004 ble landet gitt status som samarbeidsland. På konferansen i Paris sommeren 2008 ga Norge løfte om minst NOK 750 mill pr år for 5-års perioden 2008-2012 for å støtte opp om den afghanske utviklingsplanen.

Den langsiktige bistanden rettes inn mot godt styresett med særlig vekt på styrking av politi- og justisvesenet, mot utdanning og mot landsbygduitvikling. Den humanitære innsatsen rettes særlig mot helse, mine- og klasevåpenrydding, flyktninger, menneskerettigheter, samt FNs humanitære appell. Norge vil styrke arbeidet med å følge opp FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) og 1820 (2008) om kvinner, fred og sikkerhet. Norge legger stor vekt på afghansk eierskap, og en betydelig

andel av bistanden går til nasjonale programmer som finansieres gjennom flergiverfondet Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF).

Vårt bidrag til ISAF-styrkene er Norges største militære engasjement utenlands. Norge leder stabiliseringslaget (Provincial Reconstruction Team, PRT) i Faryab provinsen nordvest i Afghanistan. Det er nå utarbeidet en strategi for helhetlig norsk sivil og militær innsats i Faryab-provinsen. Rollene til de sivile og militære aktørene skal tydeliggjøres og koordineringen mellom alle aktørene skal styrkes og innsatsen samordnes. Den sivile komponenten skal derfor trekkes ut av PRT og knyttes nærmere opp mot lokale afghanske myndigheter og FN (UNAMA), så snart sikkerhets-situasjonen tillater det. Militærinnsatsen skal dreies til støtte til oppbygging av afghanske sikkerhetsinstitusjoner. I det videre arbeidet vil det være viktig å synliggjøre og kontinuerlig arbeide for støtte til FNs og UNAMAs koordinerings- og pådriverrolle, ikke minst støtte opp under arbeidet med integrert tilnærming i provinsene, bl.a. ved å sikre ressurser og personelloppsett for at UNAMA kan fylle sin oppgave.

2.17 USAs embargo mot Cuba

(Dagsordenspunkt 20)

Bakgrunn

I etterkant av den kubanske revolusjonen i 1959 og påfølgende uenighet vedrørende bl.a. amerikansk eiendom, innførte USA i 1960 handelsrestriksjoner mot Cuba og brøt i 1961 de diplomatiske forbindelsene. I etterkant av kubansk nedskyting av to amerikanske småfly over kubansk territorium i 1996, skjerpet USA handelsrestriksjonene ytterligere gjennom den såkalte Helms-Burton-loven slik at også bedrifter i tredjeland ville bli skadende om de handlet med Cuba.

I 1992 introduserte Cuba en resolusjon i FN som tok avstand fra den amerikanske embargoen. Det første året ble den vedtatt med stemmetallene 59-3-71. I de påfølgende årene har ja-stemmene økt slik at stemmetallene i 2008 var 185-3-2. (USA, Israel og Palau stemte mot, Mikronesia og Marshalløyene avstod).

Den aktuelle situasjonen

I forbindelse med årets presidentskifte i USA er det blitt fornyet internasjonal fokus på Cuba og embargoen.

Ved årsskiftet 2008/09 fikk Cuba besøk av et stort antall presidenter fra såvel Latin-Amerika som Russland og Kina. På det femte amerikanske toppmøtet i april 2009 som ble avholdt på Trinidad og Tobago, økte trykket på USA for å oppheve embargoen. Forut for toppmøtet kunngjorde Obama-administrasjonen en viss oppmyking av sin Cuba-politikk slik at det skulle bli lettere for eksilkubanere å besøke Cuba samt overføre penger dit. Både president Obama og utenriksminister Clinton har innrømmet at embargoen har vært mislykket, men gir ikke uttrykk for at den dermed vil bli opphevet med det første. Til det er manglende demokrati samt menneskerettighetssituasjonen på Cuba for alvorlig.

Til tross for at president Raul Castro, som formelt overtok i 2008, har tatt initiativet til enkelte reformer på Cuba, videreføres i stor grad tidligere president Fidel Castros linje. Landet befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon hvilket kubanske myndigheter i stor grad tilskriver embargoen. Landet har imidlertid tatt enkelte positive skritt hva gjelder menneskerettigheter, herunder å underskrive (men foreløpig ikke ratifisere) de to FN-konvensjonene om hhv politiske og sivile rettigheter samt om økonomiske, kulturelle og sosiale rettigheter. Cuba har heller ikke benyttet dødsstraff siden 2003 og har omgjort en rekke dødsdommer til fengselsdommer. I følge Amnesty International sitter i dag i underkant av 200 politiske fanger fengslet.

Norge gjenåpnet sin ambassade på Cuba i 2001. I løpet av de siste årene har vi fullt ut normalisert vårt forhold til Cuba etter at det i perioden 2003-05 ikke var noen kontakt mellom våre myndigheter. Norge er av den oppfatning at kontakt og samarbeid heller enn isolasjon vil bidra til en demokratisk utvikling på Cuba. Norge oppgraderte i inneværende år stasjonssjefstillingen fra chargé d'affaires til ambassadør. Normaliseringen har ført til et bredere samarbeid med Cuba det siste året innen bl.a naturkatastrofeberedskap, fiskeri, menneskerettighetsseminarer (sammen med Sveits og Spania) og Olje for utvikling (OfU).

Norges holdning

Norge anser på prinsipielt grunnlag at det bør skilles mellom sanksjoner som er vedtatt av det internasjonale samfunnet gjennom FN, og ensidige straffetiltak fra individuelle stater. Med unntak av den første avstemningen i 1992 da Norge avstod, har Norge stemt for resolusjonen i FN som tar avstand fra den amerikanske embargoen mot Cuba. Etter å ha stått tilsluttet EUs stemmeforklaring under 60.-62. generalforsamling, holdt Norge i 2008 egen stemmeforklaring for bl.a. å markere at vi var kommet noe lenger enn EU i normaliseringen. I stemmeforklaringen ble ovennevnte prinsipp om unilaterale sanksjoner vektlagt, og det ble framhevet at Norge ikke kunne akseptere at et annet lands unilaterale sanksjoner fikk konsekvenser for Norges forhold til Cuba. Samtidig understreket også Norge bekymring for menneskerettighetssituasjonen, herunder hva gjelder presse- og ytringsfrihet. Norge oppfordret dessuten Cuba til betingelsesløst å løslate alle politiske fanger.

2.18 Hiv/aids

(Dagsordenpunkt 46)

Bakgrunn

Aidsepidemien representerer en global katastrofe som truer med å undergrave resultatene av mange års utviklingsarbeid. Ved utgangen av 2007 regnet man med at over 33 millioner mennesker var smittet av hiv. Om lag 2,7 millioner ble smittet av hiv i 2007. Om lag 2 millioner døde av aids i 2007.

FN har anslått at 15 millioner barn har mistet en eller begge foreldrene på grunn av aids. Unge kvinner er spesielt utsatt, og landene sør for Sahara er hardest rammet. Flere tusen afrikanere dør hver dag av aids. Men også Asia og andre deler av verden rammes. Antall nylig infiserte med hiv har gått ned fra toppen i 1996, men infeksjonsraten synes å øke i Øst-Europa og Sentral-Asia. Antallet som dør av aids synes å ha nådd et toppnivå i 2005 og er på vei ned, i stor grad på grunn av bedret tilgang til antiretrovirale medikamenter. Tilgangen på slik behandling er tidoblet de siste fem årene. Likevel, for hver ny person som får tilgang på behandling

kommer tre nye hiv-infiserte.

En mye større internasjonal innsats er påkrevd dersom man skal kunne klare å reversere epidemien. Hiv og aids er et problem som angår alle land. Derfor står hiv/aids løpende på saklisten i FN og i andre internasjonale organisasjoner. Hiv og aids og andre sykdommer som truer menneskeheten omfattes av et eget tusenårsmål (tusenårsmål 6). Men sykdommen har så dramatisk innvirkning på samfunnet at heller ikke andre mål for å utrydde fattigdommen vil kunne nås dersom epidemien ikke bringes under kontroll.

Den aktuelle situasjonen

Det er nå et bredt engasjement i kampen mot hiv/aids. Et vendepunkt i denne kampen var FN's spesialsesjon om hiv og aids som ble avholdt i juni 2001. Oppfølgingen av spesialsesjonen om hiv og aids ble holdt i 2006. Her ble det vedtatt en ny politisk erklæring som både pekte på hva man til nå har oppnådd, og de utfordringene verden fortsatt står overfor. Verdenssamfunnet har her satt seg konkrete mål for hva som må gjøres på en rekke områder for å bekjempe aidsepidemien.

Nylig har man kommet fram til løsninger som gjør medisin langt mer tilgjengelig også i fattige land. Gjennom forhandlinger har man maktet å redusere prisene på generisk (ikke-merkevare) aidsmedisin. Mens prisen på aidsmedisin tidligere gjorde det umulig for verdenssamfunnet å planlegge behandling i de fattigste landene, har prisene nå kommet ned på et nivå som gjør det realistisk å bygge ut behandlingstilbudet. Det må sies at det finnes lyspunkter i den internasjonale bekjempelsen av hiv og aids. Det er likevel stor fare for at finanskrisen vil undergrave de gode resultater som er oppnådd.

Forståelse av alvoret i hiv- og aidsepidemien synes å ha nådd helt til toppledelsen i mange land, privat sektor er blitt mer engasjert, og ressursmobiliseringen har økt. Dette er likevel ikke nok. Det er gjort beregninger som tilsier at kun om lag en tredjedel av de nødvendige ressursene er gjort tilgjengelige for å bekjempe hiv og aids.

Det såkalte «3 by 5»-initiativet til WHO og UNAIDS stod i den sammenheng sentralt. De to organisasjonene hadde sammen etablert et program som tok mål av seg til å gi behandling til tre millioner syke innen utgangen av 2005. Dette oppnådde ikke WHO og UNAIDS til tross for økende fokus

på hiv og aids og stadig bedre tilgang til behandling. Dette viser tydelig at verdenssamfunnet ikke vil vinne kampen mot hiv og aids dersom man ikke både øker ressursene og effektiviteten i bekjempelsen.

Det såkalte «three ones»-prinsippet er viktig i denne sammenheng.

Dette innebærer at man på nasjonalt nivå skal ha:

- én nasjonal hiv- og aidshandlingsplan som skal koordinere alle involverte parters arbeid
- én koordinerende aidsaktør med et bredt flersektorielt mandat
- ett omforent overvåknings- og evalueringssystem

Det har vært en omfattende og omstendelig prosess å få dette på plass, men alle parter har nå i prinsippet godtatt tilnærmingen. Dette er en viktig milepæl i harmoniseringsarbeidet og vil også bidra til lokalt eierskap – både på nasjonalt og etter hvert lokalt nivå. De senere årene har det dukket opp en del større aidsinitiativer som går noe på siden av de etablerte kanalene. Dette stiller økte krav til koordinering.

Norges holdning

Kampen mot hiv og aids har høy prioritet innenfor norsk utviklingspolitikk. Norge ser hiv/aids som et utviklingsproblem og ikke utelukkende som en helsemessig utfordring. Norge er en stor bidragsyter til den internasjonale bekjempelsen av hiv og aids, blant annet gjennom UNAIDS, Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) og Verdens helseorganisasjon (WHO).

Norge ønsker å bidra til at initiativer for å bekjempe aids, som GFATM og UNAIDS, er fattigdomsorienterte. Det legges vekt på at nasjonalt eierskap i prosessene settes i høysetet. I 2002 ble en evaluering av UNAIDS lagt fram. En av anbefalingene fra denne evalueringen var at UNAIDS må styrke sin innsats på landnivå. Norge ønsker å bidra til at dette skal skje. UNAIDS må styrkes, blant annet for bedre å kunne bistå myndigheter i å inkludere hensynet til hiv og aids i nasjonale fattigdomsstrategier. Norge framhever også viktigheten av at UNAIDS, GFATM og andre aktører samordner seg og samarbeider med nasjonale myndigheter for å få til en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene. Norge har vært en av de fremste forkjemperne for koordinering på feltet; norske ressurser sto blant annet bak utviklingen av «three ones»-prinsippet.

Norge er en av de viktigste bidragsyterne til IAVI – Det internasjonale

aidsvaksineinitiativet. Det foregår et betydelig arbeid for å utvikle en vaksine mot smitte. Det finnes fagfolk som mener at man kan ha en vaksine tilgjengelig i løpet av fem til ti år. Foreløpig er utdanning og informasjon den eneste «vaksinen» vi kjenner til i hiv- og aidssammenheng.

Altfor mange mennesker lider og dør fordi de ikke har kunnskap om hvordan de kan beskytte seg selv. Manglende kunnskap bunner blant annet i at sykdommen er tabubelagt. Tabuer gjør at vilkårene for opplysning og informasjon blir dårligere, og at stigmatisering og diskriminering av hiv-smittede undergraver og vanskeliggjør forebyggingsprogrammer. For å bryte ned stigma og fornektelse må organisasjoner og personer som selv lever med sykdommen, involveres helt og fullt i arbeidet med forebygging. Forebygging må derfor fremdeles være hovedstrategien i bekjempelsen av hiv og aids.

Samtidig er tilgang til medisiner og behandling et helt legitimt krav. Forebyggingsprogrammer vil trolig også fungere bedre om behandling blir gjort tilgjengelig. Selv om man nylig har gjort store framskritt på dette feltet, må vi fortsatt jobbe for å finne tilfredsstillende løsninger på hvordan fattige land skal kunne få tilgang til medisiner. I denne sammenhengen er det viktig at de fattige landene får bygd ut sine helsesystemer, sikret utdanning og rekruttering av helsepersonell og tilgang til behandling.

3 Saker som behandles i 1. komité

3.1 Arbeidet i 1. komité

(Dagsordenpunkt 85-103)

Bakgrunn

FN har alltid vært en sentral arena for det globale nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet. Generalforsamlingens 1. komité har ansvaret for nedrustning og internasjonal sikkerhet og er – i motsetning til Sikkerhetsrådet - åpen for alle medlemsland.

Over flere år har det likevel skjedd en tyngdeforskyvning fra 1. komité til Sikkerhetsrådet. Dette skyldes i stor grad at resolusjonene som vedtas i 1. komité, ikke er like forpliktende som vedtak fattet av Sikkerhetsrådet. FNs generalforsamling vedtar årlig over 50 resolusjoner. Flere av disse har ofte samme ordlyd som året før. Det har også vært en tendens til at et stadig økende antall resolusjoner blir gjenstand for votering, noe som igjen leder til økt polarisering. Det har videre vært et problem at debattene i 1. komité ikke alltid er like målrettet.

Foruten 1. komité, består FNs nedrustningsmaskineri av FNs nedrustningskommisjon (UNDC) og Nedrustningskonferansen i Genève (CD). Disse ble opprettet av en spesialsesjon under FNs generalforsamling i 1978. CD har en begrenset medlemskrets (deriblant Norge). Felles for UNDC og CD er at begge har vært handlingslammet de siste ti årene på grunn av manglende enighet om hva disse to institusjonene skal arbeide med og ikke minst når det gjelder å konkretisere nye nedrustningstiltak. Det etablerte konsensusprinsippet er under voksende press. På den annen side har den humanitære nedrustningstilnærmingen vist at man kan oppnå konkrete resultater gjennom prosesser hvor regjeringer og det sivile samfunnet har delt felles målsetninger, slik som i arbeidet mot antipersonellminer og klasevåpen.

Den aktuelle situasjonen

Det har i flere år vært uenighet mellom land i Den alliansefrie bevegelsen (NAM) og vestlige land om hvordan man skal styrke det multilaterale nedrustningsdiplomati. NAM-landene har tatt til ordet for avholdelse av en ny spesial-sesjon om nedrustning under FNs generalforsamling (SSOD IV) som

skal se nedrustningsmaskineriet i sin helhet. Vestlige land har så langt ikke vært overbevist om hensiktsmessigheten av en slik spesialsesjon og gått inn for snarere å endre på arbeidsmetodene i de enkelte institusjonene. Med ny amerikansk administrasjon vil bildet kunne endre seg. Et første tegn på dette var at CD i juni 2009 kom til enighet om et arbeidsprogram, noe som vil åpne opp for at konferansen omsider kommer i gang med reelle forhandlinger. Samtidig er det klart at UNDC fortsatt sliter i motbakke, og at det fremdeles er betydelig rom for å gjøre 1. komité mer relevant.

Norges holdning

Stortingsmelding 27 (2007-2008) om nedrustning og ikke-spredning, slår fast at en sentral norsk målsetning for Norge er å arbeide for sikkerhet på et lavest mulig rustningsnivå gjennom internasjonale folkerettslige bindende avtaler. FN-systemet vil måtte spille en sentral rolle. Vi er samtidige kritiske til hvordan FNs nedrustningsarbeid har vært drevet de siste årene. Norge har vært pådriver for å gjøre 1. komité langt mer relevant gjennom endringer i arbeidsmetodene. Vi har videre tatt til orde for dyptgripende gjennomgang av UNDC og gått inn for at Nedrustningskonferansen skal være åpen for alle interesserte land, slik tilfellet var for forhandlingene om Minekonvensjonen og Klasevåpenkonvensjonen. Norge er i utgangspunktet åpen for å sammenkalle en ny spesialsesjon om nedrustning, men da under forutsetning at en slik konferanse kan oppnå konkrete resultater.

3.2 Kjernevåpen

Bakgrunn

Årene siden 2000 er blitt omtalt som det tapte tiåret i arbeidet for å nå en verden fri for kjernevåpen. Selv om kjernevåpenstatene har fortsatt sitt arbeid med å redusere sine arsenaler, har man ikke kommet nærmere en ikrafttredelse av Avtalen om forbud mot prøver av atomvåpen (CTBT) og man har heller kommet i gang med forhandlinger om at forbud mot fremstilling av spaltbart materiale for våpenformål (FMCT). Det har vært en voksende frykt for at atomvåpen får en ny og sterkere vektlegging i kjernevåpenstatenes sikkerhetspolitikk. Den brede enighet som rådet i Avtalen

om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT) på 1990-tallet, er blitt brutt. En rekke utviklingsland kvier seg for å gjennomføre nødvendige ikke-spredningstiltak. Nedrustning og ikke-spredning er blitt satt opp mot hverandre. Utviklingen i både Nord-Korea og Iran illustrerer også sårbarheten i NPT-regimet. Denne sårbarheten forsterkes av at India, Pakistan og Israel står utenfor avtalen.

Den aktuelle situasjonen

Et lavmål i arbeidet med å bekjempe atomtrusselen ble nådd i 2005 da NPTs tilsynskonferanse ikke kom til enighet om et sluttdokument. Samme år var det heller ikke mulig for FNs toppmøte å samle seg om konkrete nedrustnings- og ikke-spredningsforpliktelser. Siden da har det vært en voksende erkjennelse av at avskaffelse av atomvåpen vil være den beste måten å hindre at slike våpen noen gang vil bli brukt. Det er også en økt forståelse om at nedrustning vil være en nødvendig forutsetning for å skape oppslutning om et sterkere ikke-spredningsregime, slik som om å gi inspektører fra Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) bedre mulighet til å utføre sine inspeksjonsoppgaver. Gitt forventningene om økt bruk av kjernekraft i årene som kommer, er det svært viktig å få tettet igjen smutthullene i det internasjonale ikke-spredningsregimet. Den nye amerikanske administrasjonen har signalisert et langt sterkere nedrustningsengasjement enn hva som var tilfellet de siste åtte årene. Dette vil kunne lede til nye nedrustningsavtaler med Russland og at NPTs tilsynskonferanse i 2010 blir vellykket.

Norges holdning

Stortingsmelding 27 (2007-2008) om nedrustning og ikke-spredning er tydelig på at en verden fri for masseødeleggelsesvåpen utgjør en sentral norsk nedrustningspolitisk målsetning. Etter norsk syn er NPT like mye en nedrustningsavtale som et ikke-spredningsinstrument. Norge legger derfor stor vekt på å sikre et positivt utfall av tilsynskonferansen neste år. Det vil igjen kunne danne et grunnlag for arbeidet med avskaffelse av kjernevåpen. Et robust og vanntett ikke-spredningsregime vil utgjøre en viktig forutsetning for å kunne nå målet om en verden fri for atomvåpen. I dette arbeidet vil Norge arbeide aktivt innenfor NATO og på tvers av tradisjonelle politiske og regionale grupperinger. Vi legger stor vekt på å engasjere det sivile samfunnet, og ikke minst støtte opp

om opplæringsaktiviteter innenfor nedrustning- og ikke-spredning.

3.3 Biologiske og kjemiske våpen

Bakgrunn

I motsetning til hva som gjelder for atomvåpen er det allerede etablert et internasjonalt forbud mot biologiske og kjemiske våpen. Biologivåpenkonvensjonen (BTWC) trådte i kraft i 1972, mens Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) ble formelt bindende i 1997. CWC er et langt sterkere instrument enn BTWC. Kjemivåpenkonvensjonen har et stort sekretariat og omfattende verifikasjonsordninger. BTWC har et lite sekretariat og betjenes av en støtteenhet på noen få personer.

I 1990-årene ble det forhandlet om en protokoll for å styrke BTWC, men disse forhandlingene strandet i 2001 (pga. amerikansk motstand). Protokollforhandlingene ble erstattet av et arbeidsprogram som skulle fokusere på konkrete tiltak for å styrke nasjonal gjennomføring av BTWC-forpliktelsene. I CWC har en hovedutfordring vært å få gjennomført destruksjonsforpliktelsene av eksisterende lagre av kjemiske stridsmidler. Denne prosessen er både kostbar og teknologisk vanskelig å gjennomføre, noe som har ført til at både USA og Russland henger etter tidsplanen for å ødelegge sine lagre av slike våpen.

Den aktuelle situasjonen

I CWC har det vært en voksende polarisering mellom vestlige land og land i Den alliansefrie bevegelsen (NAM) i vektleggingen av konvensjonens retning, etter hvert som destruksjon av lagrene av kjemiske våpen blir gjennomført. Vestlige land ønsker å betone ikke-spredningsarbeidet, mens landene i NAM ønsker snarere økt fokus på å legge forholdene bedre til rette for samarbeid og teknologioverføring innenfor kjemisk vitenskap. Det hører med til bildet at ytterligere forsinkelser i destruksjonsprosessen kan sette samholdet i CWC på ytterligere prøve.

På tilsynskonferansen i 2008 klarte landene i CWC med et nødskrik å bli enige om et sluttokument. I BTWC har det vært fokus på å få gjennomført av arbeidsprogrammet som ble fornyet på tilsynskonferansen i 2006. Også i BTWC er NAM-landene i økende grad opptatt av å styrke konvensjonens klausul på fredelig samarbeid og teknologioverføring innen biologisk

vitenskap. Ny amerikansk administrasjon vil også kunne ha en virkning på det videre arbeidet med å styrke BTWC.

Norsk holdning

Norge legger stor vekt på å konsolidere og ytterligere styrke CWC og BTWC. Vi arbeider videre aktivt for å imøtekomme utviklingslandenes ønske om økt internasjonalt samarbeid og kunnskapsoverføring med behovet for å styrke ikke-spredningsdimensjonen i begge avtalene. Norge legger til grunn at land som gjennomfører nødvendige nasjonale ikke-spredningstiltak, vil stå langt bedre rustet til å delta i internasjonalt samarbeid innen kjemisk og biologisk vitenskap. Norge bevilger betydelige midler til både Kjemivåpenkonvensjonens organisasjon (OPCW) og til BTWC-relaterte aktiviteter med særskilt fokus på utviklingsland. I CWC har Norge vært tydelige på nødvendigheten av full gjennomføring av avtalens nedrustningsforpliktelser.

3.4 Væpnet vold og håndvåpen

Bakgrunn

Bruk av håndvåpen og andre lette våpen og eksplosiver er med på å skape et stort og økende humanitært og utviklingsmessig problem. Det har enorme økonomiske, sosiale og humanitære konsekvenser når livet ikke kan gå sin normale gang på grunn av væpnet vold.

Ifølge FN dør 740.000 mennesker hvert år som en direkte konsekvens av vold hvor våpen er involvert. Over to millioner kvestes for livet. Det er mange årsaker til at samfunn rammes av væpnet vold. Ukontrollert spredning av håndvåpen er et av problemene som bidrar til dette. Samlet er konsekvensene ofte at fredsbestrebelse undergraves, at konflikter forlenges, at humanitær bistand hindres i å nå fram, at en bærekraftig utvikling blir vanskelig å oppnå og at klimaet for utenlandske investeringer blir dårligere. Som følge av dette har spørsmål knyttet til væpnet vold kommet høyere opp på den internasjonale dagsorden i de senere år, og det er flere prosesser og initiativer på dette området. Vår innsats for Minekonvensjonen og fremforhandlingen av den nye Konvensjonen om klaseammunisjon er også en del av dette.

Norge støtter aktivt håndvåpeninnsatsen og andre deler av de internasjonale

bestrebelsene på å redusere omfanget av væpnet vold både i FN og i andre internasjonale og regionale rammer. Agendaene favner vidt og omfatter spørsmål om normer og regelverk for produksjon, handel, innsamling, lagring og destruksjon av håndvåpen, bedre eksportkontroll, kriminalitetsforebygging, hjelp til ofre, menneskerettigheter og utviklingsspørsmål.

I juli 2001 arrangerte FN en håndvåpenkonferanse som vedtok et handlingsprogram for å forebygge og bekjempe ulovlig handel med håndvåpen. Oppfølgingen er forankret i FN. I tillegg er det igangsatt regionale og sub-regionale initiativ, i Europa (OSSE, NATO, Stabilitetspakten), Afrika (ECOWAS, SADC, Øst-Afrika) og Latin-Amerika (OAS) med sikte på å bekjempe spredning av ulovlige håndvåpen. Det legges økende vekt på praktiske tiltak som informasjonsutveksling, politi/grensesamarbeid, opplæring og destruksjon av håndvåpen. Bekjempelse av ulovlige håndvåpen inngår også i arbeid med konfliktforebygging/løsning og utviklingsarbeid. En slik tilnærming lar seg ofte best gjennomføre innenfor regionale rammer.

Den aktuelle situasjonen

FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen og lette våpen anbefaler medlemslandene å treffe tiltak for å forbedre nasjonal lovgivning, styrke internasjonalt samarbeid for å bekjempe ulovlig handel med håndvåpen og bistå land som har særlige behov på dette området med lovgivning, opplæring og destruksjon av håndvåpen.

Toårlige konferanser, i hhv. 2003, 2005 og 2008 har gått igjennom iverksettelsen av handlingsprogrammet. Tilsynskonferansen sommeren 2006 var forutsatt å vurdere hvordan samarbeidet om gjennomføring av handlingsprogrammet kunne styrkes og videreføres. Konferansen mislyktes, og kunne ikke enes om en sluttekst på grunn av politiske motsetninger. Det toårlige møtet i 2008 klarte derimot å vedta anbefalinger om videre iverksettelse innenfor områdene internasjonalt samarbeid, bistand og nasjonal kapasitetsbygging, ulovlig våpenmekling og lageradministrasjon. Dette var mulig fordi USA ikke deltok på møtet, og fordi man for første gang i denne konteksten valgte å gå til avstemning da Iran ikke kunne godta formannens utkast til sluttokument. Gjennom resolusjonen i 2008 (som USA stemte mot) ble et videre møteprogram lagt med et nytt toårlig møte i 2010, et ekspertmøte i 2011 og en ny tilsynskonferanse i 2012.

Handlingsprogrammet anbefalte blant annet at et eget internasjonalt

instrument for merking og sporing av håndvåpen skulle utarbeides, med tanke på å sikre ensartet internasjonal praksis for merking og mekanismer for sporing av håndvåpen som kommer på avveie eller benyttes i kriminell sammenheng. Et politisk bindende instrument ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2005, selv om flertallet av medlemslandene ønsket et folkerettslig bindende instrument. Instrumentet omfatter ikke merking av ammunisjon, og det er generelt uenighet blant FNs medlemsland hvorvidt ammunisjon skal behandles som en del av handlingsprogrammet eller ikke.

Handlingsprogrammet inneholder også en oppfordring til medlemslandene om å vurdere et styrket internasjonalt samarbeid for å bekjempe ulovlig mekling av håndvåpen (small arms brokering). Norge og Nederland har engasjert seg sterkt i dette arbeidet.

En ekspertgruppe nedsatt av FNs Generalforsamling ble i 2007 enige om anbefalinger om videre tiltak for å styrke internasjonalt samarbeid for å hindre ulovlig våpenmekling. Norge og flere andre ønsket i utgangspunktet et folkerettslig bindende instrument om våpenmekling, uten at det ble enighet om dette

Sammenhengen mellom spredning av håndvåpen og mangel på utvikling er gjenstand for økt oppmerksomhet, også fra norsk side. Norske myndigheter arrangerte i samarbeid med NISAT-alliansen et internasjonalt ekspertseminar i Oslo i mars 2006 for å belyse saken.

Norges holdning

Norge arbeider aktivt for å sette håndvåpenspørsmål på den internasjonale dagsorden og fremme internasjonalt samarbeid på dette området som ledd i vårt arbeid for fredelig løsning og forebygging av konflikter.

Norge bidrar med rundt 250 millioner kroner i året til innsats for tiltak knyttet til humanitær nedrustning, herunder innsats for reduksjon av væpnet vold, implementering av Minekonvensjonen og Konvensjonen om klaseammunisjon. Multilateralt er det i hovedsak fokus på tre initiativ: (i) Arms Trade Treaty-prosessen (ATT) med formål å fremforhandle en internasjonal standard for handel med konvensjonelle våpen, (ii) FN's handlingsprogram for håndvåpen og (iii) Geneve-erklæringen om væpnet vold hvor bl.a. Norge sitter i kjernegruppen.

Sikkerhetsrådet har nå en årlig debatt om håndvåpen, basert på en rapport fra FNs generalsekretær. I debattene har det vært lagt særlig vekt

på innsamling av håndvåpen i forbindelse med FNs fredsoperasjoner og bekjempelse av ulovlige håndvåpen som en viktig del av kampen mot internasjonal terrorisme.

I samarbeid med Nederland arbeider Norge aktivt for å påskynde arbeidet med å regulere ulovlig handel med håndvåpen og har støttet en rekke regionale tiltak med dette formål, spesielt i OSSE-området, Vest-Afrika og det sørlige Afrika. Norge bidrar til ulike tiltak for å styrke arbeidet for å bekjempe ulovlig omsetning av håndvåpen, både i regi av nasjonale myndigheter, humanitære organisasjoner og FN-systemet.

3.5 Traktat om internasjonal kontroll med omsetning av konvensjonelle våpen («Arms Trade Treaty» – ATT)

Bakgrunn

I forbindelse med arbeidet mot ukontrollert spredning av håndvåpen og andre lette våpen er det vokst fram internasjonal støtte fra et flertall av FNs medlemsstater om at det er behov for å regulere handel med alle typer konvensjonelle våpen gjennom en våpenhandelsavtale (Arms Trade Treaty/ATT). En ATT forutsettes å omfatte reguleringer for alle typer konvensjonelle våpen, det være seg fra jagerfly og stridsvogner til håndvåpen og ammunisjon. Et viktig formål vil etter norsk syn være at en ATT bidrar til å få slutt på uansvarlig handel med våpen som rammer individer og samfunn på en uakseptabel måte gjennom brudd på grunnleggende menneskerettigheter og siviles rett til beskyttelse.

Den aktuelle situasjonen

FNs 61. generalforsamling vedtok i 2006 en resolusjon som ga mandat til å nedsette en mellomstatlig ekspertgruppe som skulle se på mulighetene for å fremforhandle en folkerettslig bindende konvensjon om regulering av handelen med konvensjonelle våpen. Ekspertgruppen ble etablert i 2007 og inviterte alle medlemsland til å skriftlig legge fram sitt syn på hva en framtidig ATT skal omfatte. Ekspertgruppen la deretter fram sin anbefaling under den 62. generalforsamling. På bakgrunn av denne anbefalingen ble det vedtatt å

etablere en åpen ekspertgruppe med mandat fram til 2011. I 2009 er det avholdt to møter i ekspertgruppen. Det foreligger ikke noe mandat til å forhandle og det er åpenbart store avstander i holdning til hva en framtidig ATT skal omfatte, ikke minst i forhold til forpliktelser for å unngå at våpenhandel bidrar til brudd på menneskerettighetene.

Norges holdning

Norge var blant medforslagsstillerne til resolusjonen under 61. generalforsamling som vedtok å igangsette konkret arbeid med sikte på å få på plass en konvensjon om reguleringer av omsetning av alle typer konvensjonelle våpen. Resolusjonen følges opp fra norsk side i alle relevante internasjonale sammenhenger.

Målsettingen må være en juridisk bindende og global konvensjon som omfatter alle aspekter ved overføringer av slike våpen mellom land. Fra norsk side vil det være avgjørende viktig at prosessen leder til et resultat som faktisk betyr en forbedring av situasjonen i felt. Det vil bety at menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett må være elementer som skal ivaretas i prosessen.

Norge legger stor vekt på samarbeidet med sivilsamfunnet, relevante FN-organisasjoner, ICRC og likesinnede stater i dette arbeidet.

4 Saker som behandles i 2. komite

4.1 Finansiering for utvikling

(Dagsordenspunkt 54)

Bakgrunn

Økonomi-, miljø- og utviklingsspørsmål står sentralt på Generalforsamlingens dagsorden. Mens de fleste spørsmål på disse områdene detaljbehandles og/eller forhandles i andre fora, slik som i miljøkonvensjonene, Verdens handelsorganisasjon (WTO), Det internasjonale valutafondet (IMF) og Verdensbanken, representerer Generalforsamlingen, supplert av FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC), det viktigste forum for å se disse problemstillingene i et overordnet perspektiv.

Oppfølgingen av **Monterrey-konferansen** om finansiering for utvikling (FfD) har stått sentralt de siste årene. Konferansen fant sted i Monterrey, Mexico i mars 2002, etter årelangt press fra utviklingslandene. Som ledd i forberedelsene til konferansen beregnet et høynivåpanel nedsett av FNs generalsekretær at gjennomføringen av tusenårsmålene vil koste det dobbelte av dagens samlede offisielle internasjonale bistands-overføringer. Til sammenlikning ville en gjennomføring av FNs målsetting om at OECD-landene bør yte 0,7 prosent av sin bruttonasjonalinntekt (BNI) til utviklingshjelp, innebære en tredobling av dagens bistands-overføringer. Det er imidlertid bare noen få land, blant dem Norge, som yter 0,7 prosent eller mer av BNI i bistand.

Det andre hovedbudskapet fra konferansen var at godt styresett i u-landene og en effektiv nasjonal utviklingspolitikk med fattigdomsbekjempelse som et hovedmål er nøkkelen til utvikling. Konferansen omhandlet alle sider ved utviklingsfinansiering, ikke bare utviklingshjelp, men også investeringer, gjeldslette og handel. Et hovedresultat av konferansen var at nødvendige tiltak for å oppnå tusenårsmålene ble satt på dagsordenen. Styrene i både Verdensbanken og IMF fattet formelle vedtak om å stille seg bak slutterklæringen fra Monterrey-konferansen. Slutterklæringen fra Monterrey omfatter ikke bare bistand i tradisjonell forstand, men legger like stor vekt på utviklingslandenes eget ansvar gjennom godt styresett og tilrettelegging for nasjonal og internasjonal tilgang til kapital, herunder

private investeringer. Like viktig er internasjonal handel og gjeldspolitikk. Partnerskap og felles ansvar, både Nord-Sør og offentlig-privat, er det positive hovedbudskapet fra Monterrey.

Samlet sett er "Monterrey konsensus", en programerklæring om et globalt partnerskap for utvikling og et sett av ambisjoner og gjensidige forpliktelser for fremgang innenfor de tre søylene i bærekraftig utvikling: økonomisk, sosialt og miljømessig. De seks kapitlene i Monterrey konsensus er fortsatt sentrale referansepunkter for internasjonalt utviklings-samarbeid: 1. Mobilisering av utviklingslandenes egne ressurser. 2. Mobilisering av internasjonale investeringer og annen privat kapital. 3. Internasjonal handel som utviklingsmotor. 4. Økt økonomisk og teknisk bistand. 5. Gjeldshåndtering. 6. Reform av internasjonale penge-, finansierings- og handelssystemer.

Den aktuelle situasjonen

I desember 2008 ble det arrangert en oppfølgingskonferanse til Monterrey i form av et **høynivåmøte om finansiering** for utvikling i Doha, Qatar. Finanskrisen og dens konsekvenser stod i fokus.

Fra første stund ble et hovedspørsmål på konferansen hva som kan oppnås innenfor en FN-ramme i forhold til finanskrisen spesielt og verdens utvikling generelt, sammenliknet med G20 eller andre fora der de dominerende landenes ledere møtes. Doha-erklæringen sammen med Monterrey konsensus utgjør utviklingspolitiske grunnlagsdokumenter for FN-systemet såvel som for Bretton Woods-institusjonene når det gjelder kampen mot fattigdom og for utvikling.

Sluttdokumentet fra Doha inneholder flere framskritt i forhold til Monterrey-erklæringen. Skatteunndragelse, ulovlig kapitalflyt og skatteparadisers rolle fikk langt større oppmerksomhet og viste at man var kommet et godt stykke videre i kampen for mer åpenhet omkring grensekryssende transaksjoner og finanssentrenes rolle, samt viktigheten av skatt for nasjonal ressursmobilisering. I erklæringen er ECOSOC anmodet om å vurdere en styrking av institusjonelle sider ved internasjonalt samarbeid om skattespørsmål. FNs ekspertkomité om internasjonalt samarbeid i skatte-spørsmål er et aktuelt organ i denne sammenheng.

Også når det gjelder likestilling representerer Doha-erklæringen et framskritt. Man forplikter seg bl.a. til å eliminere enhver form for

kjønnsbasert diskriminering (inkludert i forhold til eierskap/eiendomsrettigheter) og til kapasitetsbygging av kjønns sensitiv budsjettering og offentlig forvaltning. I tillegg er kvinners behov, interesser og nødvendigheten av å spesielt prioritere kvinner fremhevet på en rekke punkter.

Doha-erklæringen går også langt i å kreve mer effektive oppfølgingsprosedyrer. ECOSOC ble bedt om å fremme konkrete forslag som kan vedtas av FNs 64. generalforsamling.

Som en oppfølging av Doha-konferansen ble det i juni 2009 i FN i New York arrangert et høynivåmøte om finanskrisen og dens konsekvenser for utvikling. Også her fikk Norge gjennomslag for at ulovlig kapitalflukt er et betydelig utviklingsproblem. Sluttdokumentet fra konferansen slår fast at utviklingsland må få styrket stemme og representasjon i Bretton Woods-institusjonene, reduserte betingelser (kondisjonalitet) knyttet til lån og bedre mulighet for å lansere egne tiltakspakker med hjelp fra de internasjonale finansinstitusjonene. FN gis likevel ingen definert rolle i prosessen med å reformere Bretton Woods-institusjonene, som utviklingsland ønsket.

De fleste vestlige land var opprinnelig motstandere av opprettelsen av et økonomisk ekspertpanel i FN, men det ble enighet om at ECOSOC nå skal vurdere spørsmålet. Utviklingslandenes forslag om å opprette et globalt økonomisk råd i FN ble imidlertid avvist.

Norges holdning

Fra Monterrey til Doha og til høynivåmøtet om finanskrisen i juni 2009 har Norge medvirket aktivt i prosessen rundt finansiering for utvikling. Norges tidligere FN-ambassadør, Johan Løvald, var sammen med sin egyptiske kollega tilrettelegger for forhandlingene som førte til et godt og ambisiøst sluttdokument fra Doha.

Fra norsk side ble det lagt vekt på å konsolidere positive trender siden Monterrey, skape ny dynamikk der det er tilbakegang eller stillstand, håndtere nye utfordringer og bevare partnerskapet som preget Monterrey konsensus samtidig som man tilpasser det til en ny virkelighet med nye aktører. Norge søker også å bidra til strukturelle reformer i det internasjonale finanssystemet. At Norge har nådd 1 prosent av BNI i bistand er et sterkt signal som kan gi en brobyggerrolle.

Norge har særlig lagt vekt på: tiltak mot skatteunndragelse og kapitalflukt til skatteparadis; behovet for regulering av finansmarkedene; likestilling og styrking av kvinners stilling i utviklingskontekst; klimatilstand uten at det går på bekostning av bistand til utvikling; behovet for å styrke utviklingslandenes innflytelse i den internasjonale finansarkitekturen; samt gjeldslette og spørsmålet om illegitim gjeld.

På høynivåmøtet om finanskrisen fikk Norge gjennomslag for en rekke saker.

For første gang stadfester FN i et fremforhandlet dokument at ulovlig kapitalflukt ifølge beregninger utgjør flere ganger det totale bistandsvolum i verden og derfor har negativ innvirkning på finansiering for utviklingsformål. Dette gir et grunnlag for oppfølging av kampen mot ulovlig kapitalflukt i FN, såvel som i andre fora.

Dokumentet gir uttrykk for støtte til et initiativ fra FNs utviklings-system for å svare på finanskrisen gjennom en felles tilnærming fra FNs fond og programmer, særorganisasjoner og de internasjonale finansinstitusjonene på landnivå.

Et norsk forslag om en sterk oppfordring til det internasjonale samfunn om å yte tilstrekkelig støtte til FNs utviklingssystemers svar på krisen gikk igjennom. Det var opprinnelig motstand mot dette fra flere vestlige land.

Andre norske forslag som ble akseptert handlet om styrking av teksten om at det internasjonale samfunn i svaret på krisen må vektlegge anstendig arbeid, likestilling og økt tilgang på helse og utdanning.

Norge støttet aktivt forslag om at utviklingsland må få sterkere stemme og representasjon i Bretton Woods-institusjonene, at betingelser i långivning fra Bretton Woods-institusjonene må reduseres og at utviklingsland må gis rom til å lansere egne tiltakspakker der det er grunnlag for det. Norge støttet også økt fleksibilitet i långivning.

Norge fikk ikke gjennomslag for at dokumentet skulle nevne og gi positiv omtale av "Delivering as One"-metoden (en reform for effektivisering av FNs bistandsvirksomhet). Utviklingslandene, ledet an av Egypt, viste til at det fremdeles ikke var mellomstatlig enighet om denne reformen. Det var heller ikke aksept for å fastslå hvilke konkrete tiltak som kunne treffes for å bekjempe ulovlig kapitalflukt. Norge vil følge opp disse sakene under 64. generalforsamling.

4.2 Handel og utvikling

(Dagsordenspunkt 53 a)

Bakgrunn

Mange land, særlig utviklingsland, ønsker at FN skal fokusere på sammenhengen mellom handel og utvikling. Dette foregår på tre hovedarenaer: Generalforsamlingen fører den overordnede diskusjonen, ECOSOC har ansvar for koordinering mellom samtlige aktører i FN-systemet, mens FNs konferanse for handel og utvikling, UNCTAD, er hovedorganet for handels- og utviklingsspørsmål. Til diskusjonen hører også tema som involverer aktører utenfor FN-systemet, så som finansiering for utvikling, Doha-forhandlingene i Verdens Handelsorganisasjon (WTO), og betydningen av handelsrettet utviklingssamarbeid ("Aid for Trade").

UNCTAD ble opprettet i 1964 etter krav fra utviklingslandene, som ønsket en global forhandlingsarena som alternativ til GATT. UNCTAD har et bredt mandat som omfatter analysearbeid, mellomstatlig dialog og konsensusbygging samt faglig bistand. Organisasjonen har fra starten av blitt oppfattet som "utviklingslandenes organisasjon" og som talerør for disse landene. Den spilte en fremtredende rolle på 1970-tallet, men har de siste to tiår blitt mindre synlig i forhold til andre internasjonale organisasjoner som WTO og Bretton Woods-institusjonene. Organisasjonen har lenge slitt med et tungrodd sekretariat og manglende prioriteringer i sitt arbeid. Helt siden tidlig på 1990-tallet har derfor industrilandene arbeidet for å reformere og effektivisere UNCTAD for å gjøre den mer relevant i forhold til den aktuelle utviklingsdagsordenen.

Den aktuelle situasjonen

UNCTADs 12. hovedsesjon i 2008 hadde som tema globaliseringens muligheter og utfordringer for utvikling, og en ny ministererklæring (Accra Accord) ble vedtatt. Erklæringen viste til utfordringene u-land møter innenfor handel, økonomi og utvikling, og skisserte et bredt arbeidsprogram videre som omfatter blant annet råvarer, landbruk, handel, gjeld, investeringer og teknologioverføring. Erklæringen tok til orde for at UNCTAD måtte spille en større rolle innenfor nyere tema som klimaendringer, energisikkerhet og migrasjonsspørsmål. Den inneholdt også klare føringer

om reform av det mellomstatlige maskineriet og sekretariatets organisering. Utfordringene består i å omsette Accra-erklæringen i praktisk handling, ikke minst fordi medlemslandene prioriterer ulike deler av de mange anbefalingene, og fordi viljen til reform er variabel innad i sekretariatet.

Norges holdning

Fra norsk side mener man UNCTAD kan ha en viktig rolle å spille i oppfølgingen av globale prosesser på handels- og investeringsområdet, herunder MUL III-konferansen og den pågående Doha-runden i WTO. Det er behov for en institusjon i FN-systemet, utover Generalforsamlingen, hvor man kan drøfte problemstillinger og fremme forslag til politikk knyttet til globaliseringens utfordringer og utviklingslandenes deltagelse i internasjonal handel. Norge ønsker å bidra til at UNCTAD kan fylle en komplementær rolle til det arbeidet som gjøres i WTO, fremme utviklingslandenes interesser gjennom blant annet analysearbeid, og yte etterspurt, handelsrettet bistand i samarbeid med andre institusjoner og i tråd med Paris-erklæringen om bistandseffektivitet.

For å styrke UNCTADs relevans må planlagte reformer iverksettes slik at organisasjonen fremstår som mer målrettet og fokusert innenfor områder der den er gitt et mandat og har komparative fortrinn i forhold til andre. Fra norsk side ønsker man også en sterkere fattigdomsorientering og vektlegging av utviklingslandenes nasjonale ansvar i UNCTADs arbeid.

4.3 FNs tredje konferanse for de minst utviklede land (MUL)

(Dagsordenspunkt 58 a)

Bakgrunn

FNs tredje handlingsprogram for MUL (Brussel Program of Action, PoA) ble vedtatt i Brussel i 2001. Programmet er fattigdomsorientert og gjenspeiler bred enighet om betydningen av nasjonale rammebetingelser og godt styresett. Viktigheten av nasjonalt ansvar/eierskap og styrket partnerskap samt tilgang på økte ressurser og bistand fra giversamfunnet understrekes, spesielt på sentrale områder som handel, gjeld, bistand,

næringsutvikling og investeringer. Som en oppfølging av programmet ble det vedtatt å utnevne en egen høynivårepresentant med et mindre sekretariat i New York for MUL, små øystater og kystløse land, samtidig som de fleste av UNCTADs arbeidsoppgaver for å fremme MULs interesser ble videreført.

Den aktuelle situasjonen

Til tross for økonomisk framgang i enkelte av de 50 minst utviklede landene, er fattigdomsutviklingen i de fleste landene svært alvorlig. Det kreves økt innsats både nasjonalt og internasjonalt for å bidra til økt vekst og fattigdomsreduksjon i disse landene. Utviklingen i internasjonale rammebetingelser når det gjelder bistandsoverføringer, investeringer, gjeld og handel samt utviklingen nasjonalt i MUL, vil følgelig stå sentralt i oppfølgingen av handlingsplanen for MUL. Medlemslandenes oppfølging av sine forpliktelser på disse områdene vil stå i fokus i internasjonale drøftelser og forhandlinger de kommende år. Oppfølgingen innen det mellomstatlige maskineriet, herunder ECOSOC og UNCTADs styremøter, samt styrking av samarbeidet mellom FNs kontor for MUL, små øystater og kystløse land og UNCTAD vil også være viktig i tiden framover.

Norges holdning

Norge holder en høy profil i arbeidet for å bedre de minst utviklede landenes stilling i verdensøkonomien og deltok aktivt i å utarbeide handlingsprogrammet. MUL er en prioritert målgruppe innen norsk utviklings-samarbeid. Norge er ett av fem land som i mange år har oppfylt FNs målsetting om at 0,15–0,20 prosent av ODA/BNI skal gå til de minst utviklede landene, og rundt 40 prosent av den bilaterale bistanden Norge gir, går til MUL. Gjennom strategien for næringsutvikling i sør arbeider Norge for å legge til rette for utvikling av privat sektor og verdiskaping i disse landene. MUL er identifisert som egen målgruppe innen NORFUNDS virksomhet når det gjelder investeringer i utviklingsland, og i henhold til retningslinjene skal 1/3 av fondets investeringer være i MUL. Norge innførte toll- og kvotefri import fra MUL fra 1. juli 2002 og arbeider aktivt for å øke MULs deltakelse i det multilaterale handelssystemet. Arbeidet på handelsområdet følges opp med økt faglig bistand og kompetansebygging for å sette MUL i stand til å delta i WTOs arbeid og forhandlinger samt dra

nytte av de markedsåpninger som gis. Fra norsk side legges det stor vekt på at alle relevante aktører, det vil si de minst utviklede landene selv, giverland og multilaterale institusjoner, føler et ansvar for å følge opp handlingsprogrammet og MUL-prosessen de neste årene.

4.4 Utviklingslandenes gjeldsproblemer

(Dagsordenspunkt 53 c)

Bakgrunn

For utviklingsland med store investeringsbehov er det normalt og naturlig å ha gjeld. Et gjeldsproblem oppstår først når et land ikke er i stand til å betjene sine gjeldsforpliktelser uten at det går ut over viktige samfunnsoppgaver. Gjeldsproblemene er et internasjonalt anliggende som krever internasjonal samordning og politiske løsninger. Med Heavily Indebted Poor Countries Debt Relief Initiative (HIPC-initiativet) har Verdensbanken, Det internasjonale valutafondet (IMF) og kreditorlandene utviklet en internasjonal gjeldslettemekanisme for å søke å gi de fattigste utviklingslandene en ny start. HIPC-initiativet har blitt vesentlig supplert gjennom Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI). MDRI vil gi fattige land ytterligere gjeldsslette fra Verdensbanken, Den afrikanske utviklingsbanken og Det internasjonale valutafondet. Så langt har 34 land fått gjeldsslette under HIPC, og både HIPC og MDRI vil på sikt omfatte 40 land. Med MDRI ble man enig om en kompensasjonsmekanisme ved at gjeldsletten skal finansieres gjennom tilleggsbidrag fra giverlandene i samsvar med allerede omforente byrdefordelingsnøkler.

Den aktuelle situasjonen

Gjeldsletten under HIPC og MDRI fra multilaterale utviklingsbanker reduserer de fattigste landenes tilbakebetalingsforpliktelser dramatisk. I første omgang går dette imidlertid på bekostning av institusjonenes myke lån og gavebistand til de samme landene. Uten kompensasjon, dvs. påfyll av friske giverlandsmidler, vil disse institusjonenes evne til å bistå fattige land med nye midler dermed svekkes. Uten kompensasjon vil de fattigste landene dermed finansiere sin egen gjeldssletting.

Det er fortsatt et stort gap i finansieringen av den multilaterale gjeldsletten under HIPC. Finansieringen av gjeldslette for konfliktrammede land som ennå ikke har startet sin HIPC-sletting, er en særlig utfordring. Verdensbanken og IMF er blitt kritisert for at framdriften i HIPC-initiativet har vært for treg. Dette skyldes imidlertid i stor grad situasjonen i de landene initiativet er ment å hjelpe. Ikke desto mindre er det nå 34 land som har fått gjeldslette under HIPC-initiativet på til sammen 51 milliarder dollar. Det er vanskelig å sikre at landenes gjeldsbyrde forblir håndterbar også etter at de har fått sin gjeldsslette. Mange land som har fått dyp gjeldssletting vil være sterkt fristet til å ta opp nye lån. Behovet for styrket gjeldspolitik i lavinntektsland generelt har medført at Verdensbanken og IMF har utviklet et rammeverk for en bedre analyse av gjeldsbærekraft.

Norges holdning

Gjeldslette utgjør en viktig del av norsk utviklingspolitikk, noe som framgår av St.meld. nr. 35 (2003–2004), «Felles kamp mot fattigdom» og regjeringens handlingsplan «Gjeldslette for utvikling». En uhåndterbar gjeldsbyrde hindrer utvikling og undergraver annen bistand. HIPC-initiativet representerer i norske øyne et epokegjørende multilateralt samarbeid. MDRI gir større effekt av HIPC. Men det er samtidig essensielt at G8 og andre giverland kompenserer utviklingsbankene for gjeldssletten under de to initiativene slik at fattige land ikke indirekte selv må finansiere deler av sin egen gjeldsslette. Uhåndterbare gjeldsbyrder er dessuten også et kreditoransvar.

Norge kan ettergi 100 prosent av fordringene overfor HIPC-landene uten å belaste bistandsbudsjettet. Norsk gjeldslette kommer derfor i tillegg til annen bistand, noe som er unikt. Norsk gjeldslette iverksettes i form av 100 prosent ettergivelse ved forfall etter at landene har kvalifisert seg for HIPC-behandling. Endelig og fullstendig sletting av landenes gjeld skjer etter at landene når gjennomføringspunktet i HIPC-initiativet. Norge finansierer en dialog i FN om staters gjeldsproblemer. Videre har man fra norsk side finansiert studier om «illegitim» gjeld, utført av FN og Verdensbanken. Med norske penger arbeider UNCTAD for å utarbeide kriterier for ansvarlig långivning og illegitim gjeld. Norge er for øvrig også den viktigste støttespiller for UNCTADs bistandsprogram for bedret gjeldshåndtering (DMFAS). Norge har, sammen med fem andre land,

utarbeidet OECDs retningslinjer for ansvarlig långivning. Norge tar i Parisklubben, et kreditorforum bestående av vestlige land og Russland, til orde for mer fleksibilitet med hensyn til gjeldslette.

4.5 Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen

(Dagsordenspunkt 54 d)

Bakgrunn

Globale klimaendringer er en av de største miljømessige og økonomiske utfordringene verden står overfor. Erkjennelsen av problemets størrelse er kommet gradvis, selv om FNs rammekonvensjon om klimaendring (1992) trådte i kraft alt i 1994 og er ratifisert av 192 stater og EU. Konvensjonen har som endelig mål å stabilisere konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som forhindrer farlig menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Industrilandsparter er blant annet forpliktet til å vedta nasjonale klimastrategier og gjennomføre tiltak for å begrense utslipp av klimagasser. Konvensjonen inneholder også finansielle forpliktelser og bestemmelser om blant annet teknologioverføring til utviklingsland samt forskning og klimaovervåking. Øvrige land, hovedsakelig utviklingsland, har ikke tilsvarende utslippsmessige eller finansielle forpliktelser.

Klimakonvensjonen inneholder ikke tallfestede utslippsforpliktelser.

Kyoto-protokollen (1997) er en oppfølging av Klimakonvensjonen. Protokollen inneholder tallfestede utslippsforpliktelser for industrilandene. Målet er å redusere industrilandenenes samlede utslipp av klimagasser med minst fem prosent i forhold til 1990-nivået i perioden 2008–2012. Bruk av Kyoto-mekanismene – internasjonal kvotehandel, felles gjennomføring og den grønne utviklingsmekanismen – muliggjør mer kostnadseffektive klimatiltak. Protokollen trådte i kraft i februar 2005. Per 14. januar 2009 hadde 183 land og EU ratifisert Kyoto-protokollen, blant disse industriland som til sammen stod for 63,7 prosent av industrilandenenes totale CO₂-utslipp i 1990.

Kyoto-protokollen er kun et første beskjedent steg, og det er behov for en mer ambisiøs global klimaavtale med mer omfattende utslippsforpliktelser og deltakelse. Forhandlinger om nye forpliktelser ble igangsatt under protokollens partsmøte i desember 2005 med sikte på ferdigstilling

i 2009. Samtidig ble det under konvensjonen igangsatt en bred dialog om framtidig globalt klimasamarbeid. Partsmøtet på Bali i desember 2007 ga så mandat til en forhandlingsprosess under konvensjonen som skal munne ut i en ny, omfattende klimaavtale på partsmøtet i København i desember 2009. Det er således meningen at begge forhandlingssporene skal produsere resultater i 2009.

Den aktuelle situasjonen

Særlig etter at FNs klimapanel (IPCCs) fjerde hovedrapport (2007) konkluderte med at det ikke lenger er tvil om at hovedårsaken til den globale oppvarmingen som er observert de siste femti årene er menneskelig aktivitet, har klimasaken inntatt førsteplassen på den internasjonale dagsorden. Rapporten indikerer også at temperaturøkningen som følge av menneskeskapte utslipp vil bli større enn tidligere antatt, og at de fattigste landene vil bli hardest rammet av klimaendringene. Den globale oppvarmingen går enda fortere enn vi hittil har trodd.

Hovedutfordringen med klimasaken er å kombinere effektive begrensninger i utslipp med utvikling i fattige land, særlig den forventede sterke vekst i de store folkerike utviklingslandene. Det er på det rene at selv om industrilandene skulle klare å få sine utslipp ned til null, hvilket vi er meget langt fra å klare, så ville det ikke være tilstrekkelig til å forhindre farlig global oppvarming med meget store konsekvenser for liv og helse over hele kloden. Dette skyldes at de store utslippene kommer i stigende grad fra de store u-landene. Derfor må de med i en ny global klimaavtale og utslippene deres må stabilisere seg og etter hvert også gå ned. Utviklingslandene viser på sin side til industrilandene historiske ansvar for å ha skapt problemet, at vi opptar for mye av klodens kapasitet for økonomisk vekst og forbruk, og at vi må kompensere utviklingslandene for det de eventuelt gjør for klima.

Vitenskapen indikerer 2015 som det året hvor trenden i globale utslipp må snu og begynne å reduseres for å kunne oppnå 50% globale kutt i utslipp innen 2050. Et slikt kutt er det som i beste fall vil være tilstrekkelig for å holde global oppvarming under 2 grader C. Fordelingen av kuttene, hva som er riktig og effektiv strategi for utslippskutt i en globalisert økonomi hvor ansvar for et resultat deles av mange, finansiering av tiltak i fattige land, ikke minst for tilpasning til endringene som vil komme, er det klimaforhandlingene i hovedsak dreier seg om.

Mens utslipp fra energibruk og fra samferdsel lenge har stått i fokus i klimasaken, rettes mer og mer innsats inn mot å få skog med i en ny klimaavtale. Potensialet som skogens evne til å binde karbon har for å være en del av løsningen på klimaproblemet er meget stort og større enn tidligere antatt. Bruk av land og jordbruk er også svært viktig, og reiser vanskelige spørsmål om rettigheter, makt, regler og finansiering av klimatiltak.

FNs generalsekretær prioriterer klima svært høyt, og vil, som i 2007, arrangere et høynivåmøte om klima i tilknytning til åpningen av 64. generalforsamling.

Norges holdning

Norge ratifiserte Kyoto-protokollen 30. mai 2002 og er forpliktet til å sørge for at våre totale klimagassutslipp i forpliktelsesperioden ikke er mer enn én prosent høyere enn i 1990. Regjeringen har besluttet å overoppfylle Norges del av Kyoto-protokollen med 10 % innen 2012 ved bruk av Kyoto-protokollens mulighet til å gjennomføre prosjekter for klimakutt i andre land. Norge forplikter seg til å kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 % av Norges utslipp innen 2020 og ta ansvar for å redusere de globale utslipp av klimagasser tilsvarende 100 % av egne utslipp innen 2030.

Norge arbeider aktivt for en ambisiøs avtale i København med sikte på å få med flest mulig land som i dag ikke har påtatt seg utslippsforpliktelser under Kyoto-protokollen, og styrke forpliktelsene til de som er med. Etter et initiativ som Norge tok på klimaforhandlingsmøtet på Bali i 2007, har Norge utviklet en lederrolle når det gjelder å få skog med i ny global klimaavtale. Norges klima- og skogsatsing går opp nye stier, samler erfaringer og bygger samarbeidsformer med FN, de store skoglandene, andre donorer og internasjonale aktører. Dette gir større samlet internasjonal innsats for å beskytte skog, noe som ikke bare har klimapolitisk betydning, men også stor verdi for bevaring av biologisk mangfold, beskytte urfolks levesett og rettigheter, og legge grunnlag for langsiktig verdiskapning og fattigdomsbekjempelse med basis i skogens ressurser.

Et annet stort klimapolitisk område som Norge setter store ressurser inn på, i tillegg til skog, er muligheten for karbonfangst og lagring (CCS) i stor skala. Dette fordrer både utvikling av tekniske løsninger og innsats for å bygge internasjonal politisk aksept for den rolle som CCS kan spille i fremtidens klimapolitikk.

4.6 Konvensjonen om biologisk mangfold og Cartagena-protokollen

(Dagsordenspunkt 55 f)

Bakgrunn

Konvensjonen om biologisk mangfold ble sluttforhandlet i mai 1992 og trådte i kraft 29. desember samme år. I mai 2009 hadde 191 parter tilsluttet seg konvensjonen.

Hovedmålsettingene er vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og rettferdig fordeling av de godene som følger av utnyttelse av genetiske ressurser. For å konkretisere avtalen har det blitt utviklet arbeidsprogrammer for de ulike økosystemene. Konvensjonens arbeid med økosystemtilnærming setter forvaltningen av biologisk mangfold inn i en sosioøkonomisk sammenheng og sikrer en balanse mellom konvensjonens målsettinger. Det er utstrakt samarbeid mellom Konvensjonen om biologisk mangfold og andre internasjonale avtaler og prosesser.

Den globale miljøfasiliteten (GEF) fungerer som finansieringsmekanisme for å dekke tilleggskostnader som utviklingslandene påføres ved gjennomføring av konvensjonen. Under konvensjonen er det framforhandlet en protokoll om levende genmodifiserte organismer (GMO), Cartagena-protokollen. Protokollen ble vedtatt 29. januar 2000 og trådte i kraft 11. september 2003. Per mai 2009 hadde protokollen 153 parter. Gjennom protokollen erkjennes det i en folkerettslig avtale at genmodifiserte organismer krever særbehandling i forhold til andre produkter. Protokollens målsetting er å etablere et globalt regelverk for sikker overføring, håndtering og bruk av GMO med sikte på å hindre skadelige effekter på biologisk mangfold og helse. Den inneholder blant annet krav om forhåndssamtykke fra importlandet, notifikasjon fra eksportland/eksportør, prosedyrer for risikovurdering/risikohåndtering, regler om merking og identifikasjon og oppfordring til samarbeid for å identifisere skadelige virkninger av GMO på biologisk mangfold eller helse.

Den aktuelle situasjonen

Toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg (2002) slo fast at

tapsraten for biologisk mangfold må reduseres innen 2010, og at Konvensjonen om biologisk mangfold er det viktigste globale instrumentet for å sikre bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, samt rettferdig fordeling av utbytte fra bruk av genressurser.

I arbeidet fram mot det 10. partsmøtet for konvensjonen (oktober 2010) er følgende saker særlig prioritert:

(i) Internasjonalt regime om tilgang til og fordeling av utbytte fra bruk av genressurser (access and benefit sharing/ABS). Forhandlingene skal slutføres på partsmøtet, og det er nedsatt en arbeidsgruppe som blant annet vurderer tiltak for å sikre at opprinnelse for genressurser oppgis i patentsøknader og hvorvidt forhåndssamtykke er innhentet før uttak av genressurser (jf. endringer i den norske patentloven som støtter opp om dette), samt utvikle en internasjonal sertifiseringsordning for uttak av genressurser. Det er ikke ennå tatt stilling til hvorvidt et regime skal være bindende eller ikke, men mandatet sier at regimet kan bestå av både bindende og ikke-bindende elementer.

(ii) Etablering av nye mål for konvensjonen etter 2010-målet. Videreutvikling av konvensjonens strategiske plan og nye målformuleringer er viktig. Konvensjonen har behov for ambisiøse mål og visjoner, samtidig som det er nødvendig med mer konkret rapportering om tilstand og utvikling av det biologiske mangfoldet. Den globale utredningen om tilstanden til verdens økosystemer, Millennium Ecosystem Assessment, har vist at tapet av biologisk mangfold er svært stort, og at dette tapet vil ha konsekvenser for våre valg i framtida. Foringelsen av økosystemer utgjør et hinder for å nå FNs tusenårsmål. Både 2010-målet fra Toppmøtet om bærekraftig utvikling (WSSD i 2002) om å redusere tapsraten av biomangfold og konvensjonens bidrag til å oppnå relevante tusenårsmål er for tiden et fast tema på agendaen for partsmøtene. 2010-målet om biomangfold er et konstruktivt delmål for tusenårsmål 7, og spørsmål omkring sammenhengen mellom 2010-målet og tusenårsmål 7 vil trolig fortsatt være en del av debatten under Generalforsamlingen høsten 2009. Det er satt i gang et arbeid for å belyse verdiene knyttet til biologisk mangfold og økosystemtjenester, med Pavan Sukhdev som ansvarlig. Rapportene fra dette arbeidet vil ferdigstilles fram mot neste partsmøte, og vil utgjøre et viktig basisarbeid for å sikre offensive vedtak under konvensjonen.

År 2010 er utpekt til FNs internasjonale biomangfoldår, og det planlegges en spesialsesjon om biologisk mangfold i Generalforsamlingen 22. september 2010.

Under Cartagena-protokollen om GMO pågår det forhandlinger om en tilleggsprotokoll om ansvar og erstatning for skader som skyldes GMO med sikte på vedtakelse på det 5. Partsmøtet i 2010. Det er også vedtatt globale regler under protokollen for identifikasjon av GMO-innholdet i vareforsendelser som skal brukes som mat, fôr og til videreforedling. Dette har vært et stridstema siden protokollen ble fremforhandlet. Vedtaket fra det 3. Partsmøtet var derfor en viktig milepæl for protokollen. Andre viktige temaer er kapasitetsoppbygging for gjennomføring av protokollen i utviklingslandene. Det er etablert en komité som skal overvåke at protokollen etterleves, en såkalt compliance-komité. På neste partsmøte i 2010 skal det for første gang vedtas en strategisk plan for det videre arbeidet med protokollen.

Norges holdning

Norge har deltatt aktivt i oppfølgingen av konvensjonen siden UNCED (1992) og har blant annet arrangert fem konferanser i Trondheim i samarbeid med konvensjonens sekretariat, FNs miljø program (UNEP), andre internasjonale organisasjoner og relevante norske departementer. Den 6.

Trondheimskonferansen vil bli avholdt i februar 2010. Disse konferansene er konstruktive samarbeidsarenaer for å sikre gode beslutninger under konvensjonen. Åpne drøftinger av nye mål og målformuleringer for konvensjonen vil bl.a. være sentralt på neste konferanse.

Norge har arbeidet aktivt for at konvensjonen skal styrke sitt faglige arbeid gjennom bruk av utredningspaneler, og følger aktivt opp arbeidet i UNEP med å etablere et kunnskapspanel for biologisk mangfold og økosystemtjenester. Vi har også holdt en høy profil i arbeidet med å forbedre nasjonal rapportering og implementering av konvensjonen.

Norge arbeider aktivt for å bidra til framgang i forhandlingene om et internasjonalt regime om tilgang til genetiske ressurser og urfolks eierrettigheter og kunnskap, og fordeling av utbytte fra bruk av genressurser og tilhørende tradisjonell kunnskap.

Norge har gått inn for at det utarbeides en bindende protokoll under konvensjonen om dette temaet. Vi prioriterer også arbeidet med å operasjonalisere arbeidet med økosystemtilnærming og bærekraftig bruk.

Norge prioriterer Cartagena-protokollen høyt og vektlegger en effektiv implementering av den bl.a. gjennom å støtte kapasitetsoppbygging i utviklingsland.

4.7 Bosettingsspørsmål

(Dagsordenspunkt 55)

Bakgrunn

FNs kommisjon for bosettingsspørsmål, HABITAT, ble opprettet i 1977. FNs 56. generalforsamling vedtok å styrke Bosettingskommisjonens mandat og arbeid og som et resultat ble HABITAT fra 1. januar 2002 oppgradert til å bli et fullverdig program: United Nations Human Settlements Programme, UN-HABITAT.

UN-HABITATs styrende organ ble samtidig endret fra kommisjon til styremøte (Governing Council). Norge og de øvrige nordiske land har vært medlemmer av styret i en årrekke. Det holdes hvert annet år. UN-HABITAT og FNs miljøprogram, UNEP, er de eneste FN-organisasjoner som er lokalisert i et utviklingsland (Nairobi, Kenya).

Annethvert år, når det ikke er styremøte i UN-HABITAT, arrangerer Programmet møteplassen "World Urban Forum" (WUF) som er et rådgivningssorgan for eksekutivdirektøren. Det første WUF ble holdt i Nairobi i april/mai 2002. Siden er WUF arrangert i Barcelona 2004, i Vancouver 2006 og i Nanjing i 2008. Neste WUF arrangeres i Rio de Janeiro i 2010. WUF har utviklet seg til å bli FNs største "ikke-statlige" arrangement med stor deltakelse fra kommunenivå, sivilsamfunn og akademia. Norge har vært godt representert på forumet.

Den aktuelle situasjonen

UN-HABITAT har tredoblet sitt budsjett siden omorganiseringen i 2002 og har fått økt politisk og faglig betydning som følge av den sterkt økende urbanisering, særlig i utviklingsland. En mellomlang siktig (2008-2013) strategisk og institusjonell plan for programmet ble vedtatt på styremøtet i 2009. Denne settes nå ut i livet bl.a. gjennom en kampanje for bærekraftig urban utvikling. På styremøtet i 2009 ble det satt fokus på programmets styreform. Det ble vedtatt å vurdere dagens ordning med et styre som møtes hvert annet år fram mot neste styremøte i 2011. Et alternativ som er skissert er et eksekutivstyre med møter tre ganger i året etter modell av flere andre FN-organisasjoner.

Eksekutivdirektør Anna K. Tibaijuka fra Tanzania, som har ledet programmet fra 2002, går av i 2010.

Norges holdning

Norge og Sverige er UN-HABITATs største givere og deltar aktivt i drøftingen av bosettingspørsmål i FN. Som reflektert i FNs tusenårs-erklæring, er en av de største utfordringene i begynnelsen av det nye årtuset knyttet til urbanisering av fattigdommen, særlig i utviklingsland i Asia og Afrika. Antallet fattige slumbeboere er forventet å bli fordoblet i løpet av de kommende 20 år til nærmere 2 milliarder mennesker. Byers betydning i klimasammenheng blir også viktigere og viktigere. I dagens situasjon skjer nærmere 80% av alt CO₂ utslipp og 80% av energiforbruket i byer. Dette er en viktig utfordring i Norges samarbeid med UN-HABITAT i tillegg til boligbygging og slumoppgradering for fattige, vann- og sanitær-forsyning, urbane landspørsmål, kjønns- og ungdomsdimensjonen i utviklingsarbeidet.

4.8 Oppfølging av Agenda 21 og FNs toppmøte om bærekraftig utvikling

(Dagsordenpunkt 55 a)

Bakgrunn

FNs konferanse om miljø og utvikling, UNCED, ble avholdt i Rio de Janeiro i 1992, tjue år etter miljøkonferansen i Stockholm og fem år etter at Verdenskommisjonen for miljø og utvikling avga sin rapport «Vår felles framtid». UNCED resulterte i to multilaterale konvensjoner om klimaendringer og biologisk mangfold, en prinsipperklæring om bærekraftig utvikling (Rio-erklæringen), en rekke prinsipper om bærekraftig bruk av skog samt Agenda 21, som er dagsorden for det 21. århundres internasjonale samarbeid om miljø og utvikling.

Etter UNCED vedtok Generalforsamlingen å opprette Kommissjonen for bærekraftig utvikling (CSD) som en funksjonell kommisjon under ECOSOC. CSDs hovedoppgaver er å føre tilsyn med gjennomføringen av Agenda 21, fremme integrering av miljø og utvikling i FN-systemet og vurdere nasjonal oppfølging.

I 2002 ble det avholdt en konferanse i Johannesburg om oppfølgingen av UNCED i form av et toppmøte om bærekraftig utvikling. På det 11. møtet i

CSD ble man enige om et arbeidsprogram fram til 2017. Dette er inndelt i toårssykluser der det første året er «review»-år og det andre «policy»-år. Hovedtema for første toårssyklus (CSD 12 og 13) var vann, sanitære forhold og bosettingsspørsmål. Toårssyklusen CSD 14 og 15 (2006-2007) hadde temaene energi, klima, luftforurensing og næringsutvikling på dagsorden.

Den aktuelle situasjonen

CSD har nylig avsluttet en toårssyklus (CSD 16 og 17) med landsbygd-utvikling, landbruk, landforvaltning, tørke, forørkning og Afrika som hovedtema. Den kommende toårssyklus (2010-2011) skal ta for seg bærekraftig produksjon og forbruk, transport, kjemikalier, gruvedrift og avfallshåndtering. FNs 64. generalforsamling vil også vurdere behovet for et nytt toppmøte om bærekraftig utvikling.

Norges holdning

I den videre oppfølgingen av Agenda 21 og Johannesburg-toppmøtet vil man fra norsk side vektlegge følgende forhold:

CSD skal framstå som FNs sentrale høynivåforum for drøfting av tema knyttet til integrering av de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling.

CSD må ha en reell tilleggsverdi i forhold til andre prosesser i FN-systemet og unngå å duplisere arbeidet i andre internasjonale fora.

CSDs arbeid må koordineres med oppfølgingen av FNs tusenårsmål og de ulike FN-toppmøtene.

CSDs spesielle rolle i FN-systemet med hensyn til å involvere det sivile samfunn må videreutvikles. Næringslivet, frivillige organisasjoner og andre viktige grupper må arbeide sammen med nasjonale myndigheter for å drive prosessen etter Johannesburg videre.

CSD bør ha et mer operativt fokus, utvikle et system for måloppnåelse og overvåke gjennomføringen av resultatene fra Johannesburg.

Et eventuelt nytt toppmøte om bærekraftig utvikling må vurderes med utgangspunkt i hva det kan forventes å bidra til, sees i lys av arbeidsplanen til CSD og andre aktuelle høynivåarrangementer.

4.9 FNs utviklingsaktiviteter

(Dagsordenpunkt 61)

Bakgrunn

FNs utviklingsgruppe (UNDG) arbeider for samordning og integrering av utviklingsaktiviteter i FNs fond, programmer og særorganisasjoner. I tillegg møtes alle FN-ledere, inkludert ledere for særorganisasjonene, i Generalsekretærens Chief Executive Board for coordination (CEB) for å søke tettere samordning og koordinering. Verdensbanken møter også her.

FNs erklæring om tusenårsmålene, som ble vedtatt på Tusenårstoppmøtet i år 2000, markerte en milepæl i FNs utviklingsarbeid. For første gang ble det oppnådd enighet om de viktigste målsettingene for FNs arbeid fram til 2015. Ikke bare stater, men også sentrale globale aktører som Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF) har forpliktet seg til tusenårsmålene. Under FNs konferanse om finansiering for utvikling i Monterrey i Mexico i 2002, og i oppfølgingskonferansen i Doha i 2008, ble også dette slått fast. Tusenårsmålene er godt etablert som retningsgivende for FNs utviklingsarbeid både i FNs fond og programmer og i særorganisasjonene. I FN-systemet er FNs utviklingsprogram (UNDP) satt til å overvåke hvordan medlemslandene oppfyller tusenårsmålene. Dette skjer gjennom egne landrapporter og globale rapporter. UNDP har også fått en sentral rolle i koordineringen av FN-systemet på landnivå som administrator for FNs stedlige representanter (Resident Coordinators). FNs utviklingsgruppe (UNDG) arbeider for samordning og integrering av utviklingsaktivitetene i FNs fond, programmer og særorganisasjoner. UNDG er nå etablert som undergruppe i Generalsekretærens "Chief Executive Board for Coordination" (CEB) der alle FN-ledere, inkludert ledere for særorganisasjonene, møtes for å sikre tettere samordning og koordinering innen FN-systemet som helhet. Verdensbanken har også et sete i CEB som i tillegg til UNDG har en egen undergruppe for administrative spørsmål (High Level Committee for Management) og en undergruppe for programspørsmål (High Level Committee for Policy).

Hvert tredje år har 2. komité i Generalforsamlingen hatt en hovedgjennomgang av FNs bistandsvirksomhet. Målsetningen med gjennom-

gangen er å gi retningslinjer og styringssignaler for hvordan FNs fond, programmer og særorganisasjoner skal samarbeide og tilrettelegge utviklingssamarbeidet med mottakerlandene. Resolusjonen er styrende for FNs fond og programmer og kan sees som en slags "instruks" til styrene. Resolusjonen er bare rådgivende for særorganisasjonene, men behandles som klare oppfordringer til styrende organ i også disse organisasjonene. Resolusjonen fra 2004 la grunnlag for en del av de prosessene som senere ble fulgt opp i høynivåpanelet (felles rammeverk for FNs virksomhet på landnivå (UNDAF), felles programmer, felles kontor m.v.). Siste forhandling fant sted i 2007 og selv om man ikke lykkes med å få inn direkte referanser til høynivåpanelets forslag om "ett FN på landnivå" ble alle viktige deler fra 2004 resolusjonen videreført og framgang på noen områder sikret. I 2008 ble det besluttet at treårsgjennomgangen utvides til hvert fjerde år, og at FNs utviklingsorganisasjoner skal tilpasse sine strategiske planer i tråd med dette. Neste rammeresolusjon skal forhandles først i 2012, men det rapporteres på oppfølgingsresolusjonen hvert år til ECOSOC.

Resolusjonen er omfattende og dekker de fleste områder av FNs utviklingsvirksomhet. Svært mye av resolusjonen omhandler FN-systemets interne koordinering og samordning, men også finansiering, evaluering, sør-sør samarbeid, kvinner og likestilling. FNs arbeid i forebygging og håndtering av kriser omtales selv om de i hovedsak følges opp under andre dagsordenspunkt og andre deler av Generalforsamlingen og FNs arbeid. Behovet for økt samarbeid med regionale aktører og ikke minst de internasjonale finansinstitusjonene, da særlig Verdensbanken, er også understreket.

På det administrative planet framstår FN-sekretariatet som slankere og mer effektivt enn før. Videre har samarbeidet mellom FNs fond og programmer på hovedkvarternivå blitt styrket gjennom opprettelsen av FNs utviklingsgruppe (UNDG), og arbeidet med å fremme integrasjon av FNs virksomhet på landnivå er blitt styrket gjennom UNDAF-prosessen. Et annet viktig spørsmål er forholdet mellom konflikt, humanitær bistand og langsiktig bistand («gap-problematikken»). Dette er viktig for å forebygge nye konflikter og støtte opp om fredsprosesser i situasjoner der kampfhandlingene er opphørt. Den såkalte "klyngetilnærmingen" for koordinering av humanitært arbeid gir UNDP ledelsen for "early recovery" og

UNDG har i samarbeid med Verdensbanken utviklet verktøy for behovsvurdering i en postkonflikt situasjon. Det er fortsatt behov for å se på rollefordelingen i FN-systemet i de forskjellige fasene i en konflikt-situasjon, blant annet gjennom diskusjonen om integrerte operasjoner og fredsbyggingskommisjonens arbeid.

Den aktuelle situasjonen

De mellomstatlige forhandlingene om reformer innenfor FN-systemet er preget av «de små skritts politikk». Enkelte av utviklingslandene mener at reformer og effektivisering av arbeidet i FN ikke har ført til økt ressursoverføring til FNs arbeid i utviklingslandene, og de frykter at en videre rasjonalisering vil føre til reduserte bidrag fra giverlandene. I tillegg frykter de at tverrgående tema som likestilling og menneskerettighetsbasert tilnærming er ny giverkondisjonalitet.

Den såkalte treårsgjennomgangen av FNs utviklingsaktiviteter (TCPR) som angir retningslinjer for FNs utviklingsaktiviteter ble sist behandlet under den 62. generalforsamling. Selv om man ikke lykkes i å få gjennom ønskede forslag fra FN-reformpanelet ga resolusjonen grunnlag for videreføring av tidligere reformer, støtte til en rekke viktige prinsipielle spørsmål og økt trykk på enkelte områder som kvinner og likestilling, land i overgang fra krise og konflikt til utvikling og klare føringer for ytterligere harmonisering av organisasjonenes administrative systemer og – prosedyrer. Resolusjonen inneholdt også en referanse til sammenhengen mellom fred, utvikling, sikkerhet og menneskerettigheter. Flere av de sentrale forslagene fra høynivåpanelets rapport, slik som bedre samordning av FNs virksomhet på landnivå og harmonisering av administrative rutiner mellom FNs organisasjoner gjennomføres, mens andre forslag har møtt stor motstand fra en rekke utviklingsland. Det er en utbredt skepsis til reformer blant utviklingsland, særlig større (og lite bistandsavhengige) land som oppfatter reformene som giverstyrte, at mange av forslagene er motivert ut fra ønsket om å innføre sterkere kontroll, kondisjonalitet og styring med FNs aktiviteter på bekostning av FNs tradisjonelle rolle som nøytral og mottakerorientert aktør. Utviklingslandene har insistert på at reformforslagene fra høynivåpanelet måtte forhandles som en pakke, og det var derfor liten vilje blant utviklingslandene til å ta nye skritt i reformarbeidet gjennom treårsgjennomgangen. Resultatet ble derfor ikke opti-

malt, men gir godt nok grunnlag for å videreføre nødvendige reformer samt ekstra press på en del viktige områder som effektivisering, resultatrapportering og harmonisering. Resolusjonen gir dermed den nødvendige mellomstatlige godkjenningen for å kunne legge press på organisasjonene i oppfølging av forslagene knyttet til "Ett FN på landnivå", særlig når det gjelder harmoniseringsarbeidet og støtte til FNs stedlige representanter på landnivå fra øvrige deler av FN-systemet. Den nære sammenhengen mellom utvikling, fred og sikkerhet og menneskerettigheter ble for første gang erkjent i sammenheng med FNs utviklingsarbeid.

Vedtaket om utvidelse av rammeresolusjonen fra tre til fire år ble tatt under den 63. generalforsamling. Neste resolusjon forhandles i 2012. Det rapporteres hvert år om gjennomføring av resolusjonen til ECOSOCs operasjonelle segment. Under årets ECOSOC ble det i tillegg til oppsummeringsrapporten lagt fram tre særskilte rapporter om FNs personalforvaltning, harmonisering av administrative systemer og rutiner, finansiering av FN-systemet og utfordringer knyttet til forvaltning av og støtte til FNs stedlige representanter. Andre spørsmål knyttet til oppfølging av høynivå-panelets forslag behandles under eget dagsordenspunkt (se tidligere omtale). Framover vil det være avgjørende at organisasjonenes oppfølging av denne resolusjonen følges nøye og at det stilles krav til organisasjonene om gjennomføring. Det legges opp til en uavhengig og grundig gjennomgang av alle delene av resolusjonen i 2012 i forkant av forhandlingene om den nye resolusjonen.

Norges holdning

Norge har, sammen med likesinnede land, ved flere anledninger kommet med ideer til reform av FNs aktiviteter på landnivå. Fra norsk side har vi fulgt opp anbefalingene fra høynivåpanelet om økt koordinering og samordning aktivt i FNs styrende organ og ikke minst på landnivå i pilotlandene gjennom ambassadene. Det erkjennes i økende grad at reformprosessen har gått så langt som mulig på landnivå og at reformer nå må følges opp på hovedkvarternivå, både for å sikre at reformene institusjonaliseres og fordi mangel på samordning på hovedkvarternivå er et hinder for dypere samarbeid på landnivå. Her blir arbeidet i styrene og Generalforsamlingen viktig, og fra norsk side legges det vekt på at det

samme budskapet framføres i alle styrende organ i FN-systemet, med særlig vekt på særorganisasjonene. Norge vil aktivt følge opp de enkelte av FNs fond, programmer og særorganisasjoner for å sikre fortsatt framdrift i reformprosessen. I dette arbeidet blir det viktig å videreføre samarbeidet med programland som støtter reformprosessen og Norge vil videreføre sin brobyggerrolle overfor utviklingslandene. Fra norsk side vil man også søke et tett nordisk samarbeid om FN-reform.

Norge vil fortsette å støtte FNs aktiviteter på landnivå, og arbeide aktivt for at flere land velger å innrette sitt samarbeid med FN i tråd med prinsippene i "Ett FN på landnivå". Vi vil arbeide videre for at UNDAF framstår som et godt samarbeidsverktøy for FN og de enkelte landenes myndigheter. Vi er opptatt av at FN prioriterer godt styresett, kapasitetsbygging og nasjonalt eierskap i sitt samarbeid med de enkelte utviklingslandene og at tusenårsmålene skal danne grunnlaget for FNs utviklingsarbeid i de enkelte landene.

Norge legger vekt på resultater og ønsker raskere gjennomføring av bistandseffektivitetsagendaen fra Paris og Accra. Det må bli en klarere kobling mellom hva som gir resultater og hva vi finansierer.

Finansieringen må fremme effektiv måloppnåelse og samarbeid. Vi vil samarbeide med andre giverland for å gi kjernebudsjettene i FNs fond og programmer et løft og for å vri bistanden fra øremerkede midler over til midler som hele FN-systemet kan trekke på. Norge mener også at FN-systemet er for fragmentert og at det er for mye konkurranse om givermidler mellom en rekke små FN-organ

Det er viktig at FN også samarbeider tett med Bretton Woods-institusjonene, spesielt Verdensbanken, om de nasjonale fattigdomsstrategiene (PRSP – Poverty Reduction Strategy Papers). Videre er det viktig at organisasjonen arbeider for å få til en bedre samordning mellom de bilaterale og multilaterale aktørene på landnivå. FN må støtte opp om de nye finansieringsmekanismene med såkalte sektorprogrammer og budsjettstøtte og må bistå mottakerlandene med å dra nytte av denne nye, koordinerte bistanden.

I oppfølgingen av rammeresolusjonen vil vi legge spesielt vekt på styrking av FNs stedlige representants myndigheter, harmonisering av administrative systemer og rutiner, godkjenning og rapportering på fellesprogram og evaluering av pilotlandene.

5 Saker som behandles i 3. komité

5.1 Menneskerettighetsspørsmål

(Dagsordenspunkt 71)

Bakgrunn

FN-pakten forplikter medlemsstatene til å sikre menneskerettighetene og de grunnleggende frihetene for sine innbyggere og gir FNs organer en del av ansvaret for at dette blir gjennomført. Det internasjonale avtaleverket om menneskerettighetene har vokst betydelig siden FN vedtok

Verdenserklæringen om menneskerettighetene i 1948. I dag omfatter FNs avtaleverk om menneskerettighetene i alt 9 selvstendige konvensjoner som fastsetter plikter for staten og gir rettighetene til individene.

Hovedproblemet i dag er at de universelle rettigheter som er nedfelt i internasjonale konvensjoner ikke respekteres. Spriket mellom forpliktelser og realiteter, og mellom retorikk og handling, er iøynefallende i mange land. FNs paktens artikkel 68 opprettet FNs menneskerettighetskommisjon som har eksistert siden 1946. Som et viktig element i FNs reformprosess vedtok FNs generalforsamling opprettelse av et Menneskerettighetsråd i 2006. Rådet har 47 medlemsland og erstatter Menneskerettighetskommisjonen. Norge ble valgt inn som medlem i Rådet fra juni 2009 for tre år.

Opprettelsen av det nye Menneskerettighetsrådet som et organ direkte underlagt Generalforsamlingen er et signal om økt vekt på denne delen av FNs mandat. Mens Menneskerettighetskommisjonen bare hadde en 6 ukers årlig sesjon, møtes Menneskerettighetsrådet med jevne mellomrom gjennom hele året. Dette har gitt mulighet til å styrke FNs menneskerettighetsarbeid, blant annet gjennom en mer kontinuerlig behandling av dagsaktuelle brudd på menneskerettighetene. Alle land skal nå også være gjenstand for en periodisk landspesifikk gjennomgang av menneskerettighetssituasjonen.

I likhet med Menneskerettighetskommisjonen danner Menneskerettighetsrådets forslag og anbefalinger et viktig grunnlag for behandlingen av menneskerettighetsspørsmål i Generalforsamlingen.

Den aktuelle situasjonen

Arbeidet med menneskerettighetene er politisk sensitivt. Nye institusjoner som Menneskerettighetsrådet har ikke redusert de politiske motsetningene som er en del av menneskerettighetsarbeidets natur. Det er skarpe skillelinjer mellom forkjempere av menneskerettighetene og land som ønsker å unngå kritikk og som avviser dette som innblanding av indre anliggender, mellom vestlige land som tradisjonelt har fokusert mest på politiske og sivile rettigheter, og utviklingsland som primært ønsker fokus på kulturelle, økonomiske og sosiale rettigheter, rasisme og retten til utvikling. Økende oppmerksomhet på religion, livssynsspørsmål og ytringsfrihet og overholdelsen av menneskerettighetene i kampen mot terrorisme, representerer nye utfordringer for arbeidet med menneskerettighetene. Seksti år etter vedtakelsen av Verdenserklæringen om menneskerettighetene vedvarer tradisjonelle skillelinjer i Generalforsamlingens 3. komité mellom Vestgruppen (nord) og G-77 (sør). Behandlingen av tilleggsprotokollen til Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter var et eksempel på dette. Til tross for at protokollen ble vedtatt ved konsensus valgte en rekke land, deriblant Norge, å avgi posisjonsforklaringer i forbindelse med vedtaket. Det imponerende oppmøtet under høynivåmøtet om interreligiøs dialog understreket den allmenne erkjennelsen av behovet for økt forståelse på tvers av religiøse og kulturelle skillelinjer. Frontene i resolusjonsforhandlingene om religionsfrihet og nedsettende omtale av religion viste imidlertid hvor langt Organisasjonen av islamske land og de vestlige land står fra hverandre i disse spørsmålene.

Samtidig var konfliktnivået lavere under 63. generalforsamling enn året før. Arbeidet med å søke størst mulig oppslutning om det tverr-regionale innlegget om lesbiske, homofile, bifile og transpersoners rettigheter ble gjort gjennom det såkalte "stille diplomati" med enkeltland. Forhandlingene om dødsstrafferesolusjonen var både harde og konfrontatoriske, selv om en viss forhandlingstretthet var å spore.

Det norske hovedinnlegget i Generalforsamlingen tok utgangspunkt i Verdenserklæringens 60-årsjubileum, dens universalitet og den manglende etterlevelsen av rettighetene erklæringen inneholder. For øvrig vektla Norge menneskerettighetsforsvareres betydning for fremme og beskyttelse av menneskerettighetene, den økende oppmerksomheten på forholdet mellom religions- og livssynsspørsmål og ytringsfrihet. Dødsstraff, tortur og kampen mot terrorisme ble også omtalt.

Norges holdning

Norge har konsekvent gått inn for å styrke FNs rolle i det internasjonale menneskerettighetsvernet. Krenkelser av menneskerettighetene, uavhengig av hvor de finner sted, angår hele verdenssamfunnet. Arbeidet for å sikre at etablerte menneskerettighetsnormer håndheves internasjonalt har høy prioritet fra norsk side. Vi har aktivt støttet opp om reformprosessen i FN på menneskerettighetsfeltet og vil fortsatt arbeide for å bedre FNs apparat til å reagere på alvorlige og akutte krenkelser av menneskerettighetene.

Fra norsk side er det viktig å bevare Menneskerettighetskommisjonens positive bidrag til det nye Menneskerettighetsrådet, med særlig vekt på å bevare spesialrapportørenes uavhengige stilling, samt den aktive rollen til observatørstater og ikke-statlige organisasjoner.

Norge legger også betydelig vekt på behovet for å styrke traktatorganene og FNs høykommissær for menneskerettigheter og er blant de største frivillige bidragsyterne til Høykommissæren.

Fra norsk side legges det vekt på menneskerettighetenes konfliktforebyggende rolle og deres viktige funksjon i fredsbygging og postkonfliktsituasjoner. Norge er en aktiv deltaker i forhandlinger om resolusjoner og vedtak og vil som tidligere år lede forhandlingene om resolusjonene om menneskerettighetsforsvarere og internt fordrevne personer. Arbeidet med å fremme urfolks, kvinners og barns rettigheter står sentralt i norsk menneskerettighetspolitikk, og vil være sentrale tema under årets generalforsamling. Vi vil fortsette arbeidet med å sikre bredest mulig oppslutning om innføring av et moratorium på dødsstraff og sikre universell respekt for forbudet mot tortur. Vi vil arbeide for å verne grunnleggende prinsipper som ytrings- og forsamlingsfrihet samt frie medier og fortsette arbeidet med bekjempelse av alle former for rasisme og diskriminering.

Målet for Norges engasjement er klart: Å sikre de universelle menneskerettighetene. Enkeltindivider må få bedre beskyttelse mot overgrep og tilgang til disse rettighetene. Norge har gått inn som medlem av Menneskerettighetsrådet for å påvirke. Og med visshet om at engasjementet nytter, at vi kan gjøre en forskjell.

5.2 FNs høyskommisær for flyktninger

(Dagsordenspunkt 43)

Bakgrunn

UNHCRs mandat etter Flyktningkonvensjonen av 1951 er å gi beskyttelse og assistanse til personer som er forfulgt og flykter på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell samfunnsgruppe, samt å finne varige løsninger på verdens flyktningproblemer. Høyskommisæren er også i økende grad engasjert i innsats for internt fordrevne personer, selv om mandatet her krever beslutninger fra FNs styrende organer og baserer seg på de muligheter UNHCR har gjennom allerede etablerte landkontorer. I henhold til FNs nylig etablerte sektortilnærming for å sikre en mer effektiv humanitær innsats, har UNHCR en ledende rolle med hensyn til beskyttelse, husly og administrasjon av leire for både flyktninger og internt fordrevne. UNHCRs mandat omfatter ikke palestinske flyktninger (ca. 4 millioner), som UNRWA har et eget ansvar for.

Organisasjonens virksomhet gjennomgås og overvåkes av Eksekutivkomiteen (76 medlems-land i 2008) som møtes formelt én gang i året, men flere ganger som «arbeidsgruppe» (Standing Committee). UNHCR rapporterer årlig til Generalforsamlingen og ECOSOC. UNHCRs budsjett for 2009 beløper seg på til sammen ca. 2 milliarder kroner. Tradisjonelt har UNHCR hatt god inndekning, men finanskrisen kan slå negativt ut i år. Bare om lag tre prosent av virksomheten finansieres over FNs regulære budsjett. Resten baseres på frivillige bidrag.

Den aktuelle situasjonen

Etter flere år med fallende antall flyktninger i verden, fikk man i 2006 og 2007 en økning. Antall flyktninger ved utgangen av 2008 var på 11,3 millioner, mens antallet internt fordrevne som UNHCR gav en form for beskyttelse eller hjelp var 14,4 millioner. I tillegg kommer ca. 6,6 millioner statsløse og et betydelig antall flyktninger og internt fordrevne som har returnert. Samlet antall "people of concern" for Høyskommisæren lå ved utgangen av 2008 på 34,4 millioner.

Norges holdning

Norge har lenge hatt et sterkt engasjement i flyktningspørsmål, er medlem av Eksekutiv-komiteen og den 6. største bidragsyteren (nest største målt per innbygger). Kjernebidraget til UNHCR i 2009 er på 290 millioner kroner. I tillegg kommer støtte til virksomheten i enkelte land. Dessuten mottar Norge som et av få land «kvoteflyktninger» gjennom UNHCR til gjenbosetting i Norge.

Norge har i flere år arbeidet for å få UNHCR til å styrke kjønnsperspektivet i sitt arbeid. Norge har også vært en pådriver for å sikre UNHCRs mandat og ressurser til å ta ansvar for internt fordrevne, en gruppe som har langt svakere rettsvern enn flyktninger. Reformprosessen i UNHCR har vært bra og har blitt støttet av Norge, som generelt er meget positiv til den innsatsen UNHCR gjør i felt og som talsmann for mennesker på flukt. I forhandlingene om den nordiske resolusjonen om UNHCR, som i 2008 ble ledet av Norge, ble omtalen av internflyktninger et vanskelig punkt. Det ble likevel aksept for at det er behov for at UNHCR, innen sitt mandat, gjør mer for internt fordrevne.

5.3 Narkotikaspørsmål

(Dagsordenspunkt 104-106)

Bakgrunn

Narkotikaspørsmål har lenge stått sentralt i FNs arbeid. I 1946 ble FNs narkotikakommisjon opprettet som et rådgivende organ for ECOSOC. Organet skulle blant annet utarbeide utkast til internasjonale avtaler om kontroll av narkotika. Kommisjonens arbeid har resultert i FN-konvensjonen av 1961 om kontroll med narkotiske stoffer, konvensjonen av 1971 om psykotrope stoffer og konvensjonen av 1988 mot ulovlig omsetning av narkotiske og psykotrope stoffer. Samtlige konvensjoner er ratifisert av Norge. I henhold til Narkotikakonvensjonen av 1961 ble Det internasjonale narkotikarådet (INCB) nedsatt. Rådet skal påse at regjeringene etterlever konvensjonene. FNs narkotikaprogram (United Nations International Drug Control Programme – UNDCP) ble etablert 1. mars 1991. I 1997 ble UNDCP slått sammen med FNs senter for kriminalforebyggende tiltak til

én enhet under navnet United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) med kontor i Wien.

Den aktuelle situasjonen

De viktigste milepælene i FNs historie på dette området er, i tillegg til de tre konvensjonene, den første internasjonale konferansen på ministernivå om narkotikaproblemer, som ble holdt i Wien 1987, og Generalforsamlingens første spesialsesjon om narkotikaproblemer, som fant sted i New York i 1990. I juni 1998 ble det vedtatt et nytt og meget ambisiøst tiårsprogrammet på Generalforsamlingens andre spesialsesjon om narkotikaspørsmål. Tiårsprogrammet hadde som målsetting å få slutt på eller vesentlig redusere all ulovlig produksjon av kokablader, hasjij og opiumvalmuer innen 2008. Programmet fokuserte sterkt på globalt samarbeid mot hvitvasking av penger tjent på ulovlig narkotikahandel. Bekjempelsen av narkotikatrafikken fra Afghanistan ble gitt høy prioritet. Juridisk samarbeid over landegrensene, og kontroll med og begrensning av syntetisk produserte narkotiske stoffer, er sentrale elementer i programmet.

Norges holdning

Norge bidrar til FNs narkotikakontrollprogram (UNDCP), som årlig disponerer om lag 90 millioner USD til sitt arbeid. Til sammenlikning er omsetningsverdien av verdens narkotikahandel på årsbasis beregnet til ca. 500 milliarder USD. (Narkotika er verdens nest største handelsvare etter våpen; større enn olje og gass.)

Siden narkotikaproblemene har nær sammenheng med generelle utviklingstrekk som fattigdom, utdanning og helse, anser man det fra norsk side som viktig at også andre FN-organer enn de som har narkotika som spesialfelt, utvikler et narkotikaperspektiv på sin virksomhet. Spesielt gjelder dette kampen mot hiv/aids. På etterspørselsiden er det, slik Norge ser det, verken mulig eller ønskelig å skille tiltak mot narkotiske stoffer fra tiltak mot alkohol og andre avhengighetsskapende stoffer.

5.4 Spørsmål vedrørende kvinners stilling

(Dagsordenspunkt 64)

Bakgrunn

FNs kvinnekommisjon, Commission on the Status of Women (CSW), ble opprettet i 1946 som en funksjonell kommisjon under ECOSOC.

Kommisjonens mandat er å fremme kvinners stilling i FN's medlemsland. Den har 45 medlemmer og møtes hvert år til en sesjon som går over to uker. Norge har vært medlem i periodene 1996–1999, 1980–1983 og 1969–1975. Kommisjonen rapporterer til Generalforsamlingen gjennom ECOSOC.

Kvinnespørsmål har stått som eget punkt på Generalforsamlingens dagsorden siden 1975. FN har siden den gang arrangert internasjonale kvinnekongresser i Mexico, København, Nairobi og Beijing. I juni 2000 avholdt Generalforsamlingen en spesialsesjon om oppfølgingen av Kvinnekongressen i Beijing: »Women 2000; Gender Equality, Development and Peace for the 21st Century«. Spesialsesjonen vedtok et sluttdokument med tiltak for å styrke gjennomføringen av handlingsplanen fra Beijing. I 2005 ble det holdt en spesialsesjon under CSW-49 for å markere tiårsjubileet til handlingsplanen fra Beijing, der det ble vedtatt et sluttdokument som bekreftet handlingsplanen.

Det er viktig å ivareta kvinners rettigheter i forhold til alle menneskerettighetsmekanismer. Som et ledd i arbeidet med å integrere spørsmål vedrørende brudd på kvinners menneskerettigheter i FN's kommisjon for menneskerettigheter, opprettet kommisjonen en stilling som spesialrapportør for vold mot kvinner. Spesialrapportøren har også et nært samarbeid med Kvinnekommisjonen. Kvinners menneskerettigheter har siden 1999 blitt spesielt behandlet under Menneskerettighetskommisjonen.

FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW) av 1979 trådte i kraft i 1981. 185 stater har nå ratifisert konvensjonen. Bare FN's barnekonvensjon har flere tilsluttede parter enn denne. Mange av reservasjonene til Kvinnekonvensjonen er imidlertid svært omfattende. Norge og andre land har flere ganger protestert fordi reservasjonene ses som uforenlige med konvensjonstekstens innhold og intensjon. Etterlevelse av Kvinnekonvensjonen overvåkes av en ekspertkomité, CEDAW-komiteen, bestående av 23 personer. Norge var sist

representert i komiteen i perioden 1996–1999. Norge leverte sin syvende rapport til CEDAW i 2007 og denne ble behandlet av FN i august 2007.

FNs behandling av kvinnespørsmål er også blitt en del av Sikkerhetsrådets dagsorden. Kvinnespørsmål er dermed også definert som et tema med sikkerhetspolitisk relevans. Gjennom vedtaket av resolusjon 1325 i 2000 har FN understreket behovet for å trekke kvinner mer aktivt med som beslutningstakere i konfliktforebyggende arbeid, fredsprosesser og fredsskapende virksomhet på alle nivåer. Resolusjon 1820 fra 2008 omhandler i stor grad bruken av seksualisert vold som en krigsføringsmetode som i gitte tilfeller kan sidestilles med krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten. Resolusjonen kan ses på som en presisering og spissing av resolusjon 1325.

Den aktuelle situasjonen

Hovedtema for Kvinnekomisjonens årlige møte i mars 2009 var lik ansvarsdeling for menn og kvinner, inkludert omsorgstjenester i forbindelse med hiv og aids. Temaet ble valgt fordi kvinner og jenter i større grad er ofre for hiv-smitte, og at de stadig får en økende og uforholdsmessig stor del av omsorgen for de syke. Temaet er kontroversielt, noe som gjorde det vanskelig å komme fram til omforente konklusjoner.

Noen land har utarbeidet egne handlingsplaner for gjennomføring av resolusjon 1325. Den norske handlingsplanen kom i mars 2006. Arbeidet med gjennomføring av resolusjon 1325 går tregt. Innsatsen for å gjennomføre vedtaket må styrkes på alle nivåer. Generalsekretæren ventes å rapportere til Sikkerhetsrådet om resolusjon 1820 i juli 2009. Det antas at trykket for å gjennomføre denne resolusjonen må bli sterkere. En svakhet ved begge resolusjonene er at de mangler punkter om overvåking og rapportering på gjennomføring noe Generalsekretæren anbefalte å opprette i sin rapport.

Norges holdning

I FN har Norge sammen med øvrige nordiske land holdt høy profil i kvinnespørsmål. For å sikre nær kontakt med FN om disse spørsmålene

har Norge, ofte sammen med de nordiske landene, møte med Generalsekretærens spesialrådgiver for kvinne- og likestillingsspørsmål under Kvinnekommisjonens sesjon. Dette er i tråd med nasjonal politikk og regjeringens prioritering av kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet som en av fire hovedprioriteringer. I forhold til det pågående arbeidet med reform av FN, arbeider Norge, i nært samarbeid med de andre nordiske landene, aktivt for å forbedre den institusjonelle forankringen av kvinne- og likestillingsarbeidet i FN.

Både resolusjon 1325 og resolusjon 1820 representerer milepæler i FNs arbeid for kvinners rettigheter og likestilling. Norge vil arbeide aktivt for gjennomføring av begge på alle relevante nivåer gjennom alliansebygging i relevante multilaterale fora, i regionale organisasjoner og bilateralt.

5.5 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter

(Dagsordenspunkt 67)

Bakgrunn

En rekke internasjonale instrumenter ligger til grunn for behandlingen av barns rettigheter. Konvensjonen om barns rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989 og i år markerer 20 års jubileum.

Med sine 191 parter er konvensjonen den av FNs menneskerettighetskonvensjoner som har størst tilslutning. Den inneholder både sivile og politiske, sosiale og kulturelle rettigheter og omfatter alle under 18 år (hvis ikke myndighetsalderen inntreffer tidligere). Konvensjonen slår fast at hensynet til barnets beste skal være et overordnet prinsipp i behandlingen av barn. Andre viktige prinsipper er ikke-diskriminering, barns rett til overlevelse og utvikling samt barns deltakelse og rett til å bli hørt og tatt med på råd i saker som angår dem.

FNs barnekomité fører tilsyn med statenes etterlevelse av konvensjonen. Statspartene skal hvert femte år rapportere til komiteen. Komiteen forbereder en rekke spørsmål som partene må svare på. "Skyggerapporter" fra NGOer legges også frem. Komiteen avslutter behandlingen ved å framlegge konklusjoner fra gjennomgåelsen og anbefalinger om videre oppfølging. Komiteen har også utarbeidet en rekke tilleggskommentarer, såkalte

General Comments, om fortolkning av forpliktelsene i konvensjonen.

Barnekomitéen anbefalte i sin tid FN studien om barn og væpnet konflikt, den såkalte Machel-studien. Det var også Barnekomiteen som tok initiativ til FN-studien om vold mot barn. De nordiske landene har for tiden ingen medlemmer i komiteen.

I 2000 vedtok FNs generalforsamling en tilleggsprotokoll til Barnekonvensjonen om barn i væpnet konflikt som forplikter statene til ikke å tvangsrekruttere personer under 18 år til væpnede styrker. Når det gjelder frivillig rekruttering, pålegges statene å heve dagens 15-årsgrense til 16 år som et minimum, men protokollen åpner for at stater også kan binde seg til en 17- eller 18-årsgrense for slik rekruttering. Det er et betydelig problem at opprørs- eller frigjøringsbevegelser og andre ikke-statlige, væpnede grupper rekrutterer og bruker personer under 18 år som soldater. Statene forpliktes derfor gjennom protokollen til å treffe tiltak for å forhindre denne praksisen. Norge undertegnet protokollen i 2000. Protokollen ble ratifisert i 2003. I vedtaket om ratifisering stadfestes det at Norge binder seg til en 18-årsgrense for frivillig rekruttering til Forsvaret.

Våren 2000 ble også tilleggsprotokollen til konvensjonen om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi ferdigforhandlet. Norge ratifiserte den i 2001. Protokollen innebærer en styrking av Barnekonvensjonen, særlig fordi den pålegger statene å gjøre en lang rekke handlinger knyttet til salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi straffbare i sin lovgivning. Gjennom protokollen har man kommet til enighet om definisjonen på salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi. Behovet for internasjonalt samarbeid, blant annet i form av gjensidig juridisk bistand, framheves.

FNs barnekomité har tatt til orde for at det for Barnekonvensjonen også etableres en individuell klageordning. I mange land finnes ikke nasjonale mekanismer for det. Menneskerettighetsrådet har besluttet å nedsette en arbeidsgruppe for å drøfte dette forslaget nærmere.

Norges 4. periodiske rapport til FNs barnekomité inneholder også rapportering på de to tilleggsprotokollene og antas å bli behandlet tidlig i 2010. I år 2000 vedtok FNs generalforsamling også en konvensjon om bekjempelse av grenseoverskridende organisert kriminalitet samt to utfyllende protokoller om handel med mennesker, særlig kvinner og barn, og menneskesmugling. Videre ble det i 2001 vedtatt en utfyllende protokoll om ulovlig produksjon og handel med våpen. Norge ratifiserte konvensjonen og

de utfyllende protokollene i juni 2003.

ILOs konvensjon om de verste former for barnearbeid fra 2001 representerer et viktig supplement til FNs barnekonvensjon og ILOs minstealderkonvensjon. Konvensjonen pålegger partene å forby barnearbeid som slavearbeid og andre former for tvangsarbeid, kommersiell seksuell utnyttelse og arbeid som utsetter barn for ulykkes- eller helsefare.

I lys av anbefalingen i FN-studien om barn rammet av væpnet konflikt, utnevnte Generalsekretæren i 1997 en egen spesialrepresentant (SRSG) for barn og væpnet konflikt. I tillegg til å rapportere til Generalforsamling og Menneskerettighetsrådet har Spesialrepresentanten siden 1999 deltatt i Sikkerhetsrådet ved behandlingen av Generalsekretærens årlige rapport om barn i væpnet konflikt og det årlige åpne møtet i Sikkerhetsrådet. SRSGen foretar en rekke landbesøk og fremmer også anbefalinger til Sikkerhetsrådets faste arbeidsgruppe for barn og væpnet konflikt som overvåker landsituasjoner og gir anbefalinger til Sikkerhetsrådet.

Av viktige resolusjoner fremheves særlig Sikkerhetsrådets resolusjon 1539 (2004) med oppfordring til partene i konflikt til bl.a. å utarbeide handlingsplaner for å stanse rekruttering av barnesoldater og 1612 (2005) som etablerte en egen arbeidsgruppe om barn og væpnet konflikt som møtes jevnlig for å behandle konkrete situasjoner med graverende brudd på barns rettigheter; herunder rekruttering og bruk av barnesoldater, bort-føringer, drap og lemlestelse av barn, angrep på skoler og sykehus, voldtekt og grove seksuelle overgrep og mangel på tilgang til humanitær bistand. Tiltak for å beskytte barn i FNs fredsbevarende operasjoner, etablering av barnebeskyttelsesrådgivere, samt nulltoleranse for overgrep mot barn er også blant de spørsmål Sikkerhetsrådet fokuserer på.

Nåværende SRSG for barn og væpnet konflikt, Radhika Coomaraswamy, har en uavhengig talsmannsrolle for barns rettigheter i konfliktsituasjoner og hun bidrar til et kontinuerlig internasjonalt søkelys på problemene på høyt nivå.

FNs generalforsamling anbefalte i resolusjon 62/141 at Generalsekretæren skulle utnevne en spesialrepresentant for å bekjempe vold mot barn som på tilsvarende måte som SRSGen for barn rammet av væpnet konflikt skulle være en uavhengig talsperson og pådriver på høyt nivå for å forebygge og arbeide for å redusere de negative virkningene av ulike typer av psykisk og fysisk vold. Dette var basert på anbefaling fra den første globale FN studien om vold mot barn i 2006. Hovedbudskapet

var at ingen vold kan forsvares og all vold kan forebygges. Den presenterte et dystert bilde av omfanget av vold mot barn i alle deler av verden, og inneholdt en serie overordnede og konkrete anbefalinger mht å forebygge vold mot barn i hjem, skole, andre institusjoner, arbeidssituasjoner og i samfunnet. Det positive er at svært mange land ønsker å gjøre noe med dette. Rapporten er et instrument for handling som skal ligge til grunn for mandatet til SRSGen.

Den anerkjente menneskerettighetseksperten og ekspert på barns rettigheter, Marta Santos Pais, ble utnevnt av FNs generalsekretær våren 2009 med et mandat på en treårsperiode. Stillingen og hennes virksomhet skal finansieres ved frivillige midler.

Norge har på flere måter bidratt til å få spørsmålene om vold mot barn på den internasjonale dagsorden. Man bidro substansielt i forberedelsesprosessen og HKH Kronprins Haakon deltok ved lanseringen i NY. Norge vil aktivt støtte arbeidet til den nye SRSGen som en uavhengig høynivå talsperson, og vil følge opp i ulike fora som Menneskerettighetsrådet og bidra til finansieringen av hennes kontor.

Den aktuelle situasjonen

En kort statusrapport legges årlig frem om FNs Barnekonvensjon og lederen av komiteén inviteres til å gi en muntlig rapport om komiteens arbeid. Barnekomiteen er kjent for sitt meget solide arbeid og etterslepet i behandling av landrapporter er nå sterkt redusert. Barnekomiteen setter stadig søkelys på nye utfordringer. Komiteen arrangerer til høsten, sammen med Høykommissæren for menneskerettigheter, et eget jubileumsarrangement med fokus på "dignity, development and dialogue". Norge deltar i en vennegruppe for dette i Genève.

Generalforsamlingen fikk i 2007 en kortversjon av den såkalte tiårs gjennomgangen av Machel Studien som la flere nye problemstillinger på bordet. Dette resulterte i en større publikasjon som ble lansert i juni i år. Norge har fulgt denne prosessen nært og SRSGen var hovedgjest ved et større seminar i Norge i 2008 med fokus på nye utfordringer. Blant disse er barn og unges deltakelse i fredsbygging og fredsprosser. Dette er et tema som Norge prioriterer og søker å bidra til konkret bla i samarbeid med norske fagmiljøer og NGOer.

Generalsekretærens årlige rapport om barn og væpnet konflikt omhandler

blant annet lister over myndigheter og væpnede grupper som involverer barn i deres militære virksomhet. Blant nye utfordringer er seksuell vold, og det er nære forbindelser mellom Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet og resolusjon 1612 om barn og væpnet konflikt som inneholder en overvåkingsmekanisme for seksuelle overgrep.

På 64. generalforsamling vil spørsmål knyttet til barns deltakelse og barn og unges rolle som del av sivil samfunn bli tema for resolusjonen om barns rettigheter som skal legges frem. Dette vil også prege arrangementer i margen av Generalforsamlingen. Det ventes også særlig oppmerksomhet rundt arbeidet med oppfølging av FN-studien om vold mot barn og den nye spesialrepresentanten som må forutsettes å være på plass. FN-studien har skapt et bredt internasjonalt engasjement og det er store forventninger til oppfølging. Seksualisert vold i væpnet konflikt vil også være særlig aktuelt.

Norges holdning

Fremme av barns rettigheter er et prioritert tema for Norge i FN. Norge har deltatt aktivt i de multilaterale forhandlingsprosessene som har styrket det normative grunnlaget for beskyttelse av barn og bedring av deres levekår. Det viktigste framover blir å bidra til at dette normative grunnlaget gjennomføres og at barns situasjon reelt bedres.

I arbeidet med beskyttelse har Norge vært en pådriver når det gjelder barn og væpnet konflikt, fredsprosesser og post-konfliktsituasjoner. Spørsmål knyttet til barn assosiert med væpnede hærer og grupper er spesielt prioritert. Norge har i denne sammenheng også arbeidet aktivt for at beskyttelse av sivile i konflikt, både barn og voksne, skulle få økt oppmerksomhet i Sikkerhetsrådet. Etter at Norge trådte ut av Sikkerhetsrådet, er dette engasjementet videreført i en uformell vennegruppe i New York og gjennom Human Security Network.

Barn rammet av væpnet konflikt og deres beskyttelse er et hovedområde i oppfølgingen av norsk utviklingsstrategi for barn og ungdom i Sør. Norge har bl.a. støttet opprettelsen av overvåkings- og rapporteringssystemet i henhold til Sikkerhetsråds resolusjon 1612, og bidrar til prosessen med 10 års gjennomgangen av Machel-studien om barn og væpnet konflikt. Norge støtter også de såkalte Parisprinsippene og retningslinjene fra februar 2007 for beskyttelse og reintegrering av barn som har vært assosiert med væpnede hærer og grupper.

Norge var for første gang ikke medforslagsstiller til omnibusresolusjonen om barns rettigheter på 63. generalforsamling. Norge og flere land har sterke innvendinger mot det tradisjonelle forhandlingsopplegget med EU og latinamerikanske land i spissen. Selv om Norge fikk gjennomslag for flere viktige punkter i resolusjonen bla med hensyn til utdanning i konfliktsituasjoner og utdanning som del av beredskap, finner man opplegget utilfredsstillende mht hvor listen legges. Formatet på resolusjonen er dessuten lite egnet. Norge deltar i uformelle konsultasjoner med henblikk å få til endringer og det er håp om at Sverige med sitt EU formannskap kan bidra.

Norge stod i spissen for et eget resolusjonsforslag som vedtok å gi ekstra ressurser til FNs barnekomité's arbeid.

6 Saker som behandles i 4. komité

6.1 FNs fredsoperasjoner

(Dagsordenspunkt 34)

Bakgrunn

Fredsoperativ innsats er en bærebjelke for FN som den globale organisasjon for fred og sikkerhet. Operasjonene hører med blant de mest sentrale tema som behandles i Sikkerhetsrådet. Generalforsamlingens 4. komité behandler de fleste spørsmål vedrørende FNs fredsoperasjoner.

Sikkerhetsrådet gir imidlertid mandat for operasjonene, og finansierings-spørsmål drøftes i 5. komité. Arbeidet i 4. komité forberedes av en egen spesialkomité (C34) som er åpen for land som bidrar eller har bidratt til operasjonene.

FNs fredsoperasjoner har utviklet seg fra å drive med rent militær, fredsbevarende innsats til komplekse, såkalt flerdimensjonal fredsbyg-gende virksomhet med en rekke ikke-militære oppgaver som bl.a. demobilisering og reintegrering av tidligere soldater, gjenoppbygging og reform av rettsvesen, politi og etter hvert også forsvar, tilsyn med at menneskerettighetene overholdes, avholdelse av valg, samt tilrettelegging for humanitær bistand og økonomisk gjenoppbygging.

Den aktuelle situasjonen

Pr april 2009 ledet FN, ved avdelingen for fredsbevarende operasjoner (DPKO) og avdelingen for feltstøtte (DFS), i alt 16 fredsoperasjoner med om lag 113 000 personell: Tre i Europa; Georgia (UNOMIG), Kosovo (UNMIK) og Kypros (UNFICYP). Tre i Midtøsten; Libanon (UNIFIL), Golan (UNDOF) og observatørkorpset UNTSO. Sju i Afrika; Elfenbenskysten (UNOCI), DR Kongo (MONUC), Liberia (UNMIL), Sudan – Darfur (UNAMID), Sudan – Sør (UNMIS), Tsjad og Den sentralafrikanske republikk (MINURCAT) og Vest-Sahara (MINURSO). Én i Sør-Amerika; Haiti (MINUSTAH). To i Asia: India/Pakistan (UNMOGIP) og Timor Leste (UNMIT). I tillegg har DPKO ansvaret for to politiske/fredsbyggende operasjoner; i Afghanistan (UNAMA) og i Burundi (BINUB).

UNOMIG vil bli avviklet etter at Russland 15. juni i år motsatte seg en teknisk forlengelse av det eksisterende mandatet samtidig som man heller ikke lyktes med å bli enige om et nytt mandat.

Det store antall operasjoner, den vedvarende økningen både i antall personell og i de oppgavene de skal gjennomføre representerer betydelige utfordringer for FN. Samtidig er sikkerhetssituasjonen i felt stadig mer krevende, med kamphandlinger og trusler fra grupper som ikke føler seg bundet av fredsavtaler (ref. DR Kongo). En rekke reformtiltak er gjennomført de siste årene for å styrke FNs evne til å håndtere den stadig mer krevende situasjonen. FN sliter imidlertid fortsatt, både med å koordinere sikkerhetsrelatert, humanitær- og utviklingsorientert innsats, og med å skaffe personell med de rette kvalifikasjoner, samt det nødvendige utstyr. Dette begrenser FNs evne til å legge til rette for varig fred og undergraver tilliten til organisasjonen.

Frankrike og Storbritannia (i Sikkerhetsrådet) og FN-sekretariatet har nylig lansert nye reforminitiativ for å møte utfordringene. Sentrale tema er bl.a. utforming av realistiske mandater, styrket ressurstilgang og effektivisering av ressursbruk, bedre opplæring, samt styrket kontakt og samarbeid med de landene som deltar i operasjonene. En hovedmålsetting er å styrke kvaliteten på bidragene til operasjonene, samt utvide kretsen av bidragsytende land i samsvar med FNs universelle mandat. Utviklingsland står i dag for om lag 90 % av de militære bidragene. Økt deltakelse fra vestlige og andre land er viktig for å lette tilgangen på spesialiserte kapasiteter innenfor bl.a. kommando og kontroll, logistikk og samband.

Norges holdning

Norge er aktivt engasjert gjennom støtte til og deltakelse i FNs fredsoperative innsats, med særlig vekt på Afrika. Afrika er det kontinent der FN leder flest operasjoner og har mest personell. Norge støtter opp om FNs handlingsplan for styrking av afrikansk fredsoperasjonskapasitet, bl.a. gjennom "Training for Peace". Gjennom dette programmet har vi utstrakt kontakt med afrikanske land, Den afrikanske union (AU) og de subregionale organisasjonene om trening av afrikansk politi og sivile eksperter til fredsoperasjoner. På militær side er vi i ferd med å utvikle støttetiltak i en nordisk ramme. Vi arbeider for å styrke samarbeidet mellom FN og regionale organisasjoner som NATO, EU og AU.

Vi vil fortsette å arbeide for et best mulig samvirke mellom de sikkerhetsrelaterte, humanitære og utviklingsorienterte elementene i operasjonsområdet, i samsvar med bl.a. anbefalingene fra Norges prosjekt om FNs integrerte operasjoner. Prosjektets sluttrapport ble overlevert til FNs visegeneralsekretær Asha-Rose Migori i oktober 2008. Vektlegging av den helhetlige integrerte tilnærmingen vil inngå i våre innspill til de pågående reformprosessene. Andre prioriterte områder er bl.a. beskyttelse av sivile, nulltoleranse for seksuell utnyttelse fra FN-personell, sikkerhetssektorreform, økt politiinnsats, styrket rekruttering av sivile og nasjonalt eierskap, med særlig vekt på økt deltakelse av kvinner.

Norge deltar i 2009 med militært personell i FNs operasjoner i Afghanistan (2), Kosovo (1), Libanon (5), Sudan (22), i Tsjad (120) og UNTSO (11). Antallet vil stige noe når alt personell er på plass i Tsjad. UNAMA og UNTSO ledes av nordmenn. Vi viderefører samarbeidet med de øvrige nordiske land med sikte på å legge til rette for et felles militært bidrag i en FN-operasjon i Afrika.

Norge deltar i 2009 med sivilt politi i FNs operasjoner i Afghanistan (1), Liberia (9), Sudan (8) og Darfur(6). Når det gjelder deltakelsen i Sudan og Darfur, har antallet variert en del bl.a. på grunn av utsettelse av personellrotasjoner fra FN og at det har tatt lang tid å få visum.

6.2 Øst-Timor

(Dagsordenpunkt 148)

Bakgrunn

Øst-Timor var en portugisisk koloni i nær 450 år. En kort borgerkrig brøt ut i forbindelse med Portugals dekoloniseringsprosess i 1975 og samme år erklærte nasjonalistbevegelsen Fretelin Øst-Timor selvstendig. Indonesia intervenerte, og fra 1976 var Øst-Timor innlemmet i Indonesia.

Den internasjonale oppmerksomheten rundt Øst-Timor tiltok på 1990-tallet, og biskop Belo og Jose Ramos Horta ble tildelt Nobels Fredspris. Det ble igangsatt samtaler mellom FN, Indonesia og Portugal om Øst-Timors fremtidige status, og i mai 1999 ble det undertegnet en avtale som åpnet for en folkeavstemning om Øst-Timors fremtidige status. Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1999 resolusjon 1286 som opprettet UNA-

MET (United Nations Mission to East Timor) og la retningslinjer for organiseringen og gjennomføringen av folkeavstemningen. Avstemningen ble avholdt i august 1999. 78.5 % av befolkningen stemte for uavhengighet, noe som medførte at pro-indonesisk militær støttet av det indonesiske militæret gikk til angrep på sivilbefolkningen og ødela store deler av landets infrastruktur. 250 000 mennesker ble deportert eller flyktet til Vest-Timor.

Sikkerhetsrådet vedtok i september 1999 resolusjon 1262 om opprettelsen av en flernasjonal styrke med mandat til å gjenopprette fred og sikkerhet, beskytte UNAMET og støtte opp om humanitære operasjoner. Resolusjonen ble fulgt opp av Sikkerhetsrådsresolusjon 1272 med mandat for UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor) som administrerte Øst-Timor fram til selvstendigheten 20. mai 2002. Etter selvstendigheten og fram til 20. mai 2006 var FN nærværende gjennom UNMISSET (United Nations Mission of Support in East Timor), som bistod i etableringen av bærekraftige statsinstitusjoner og støttet opp om demokratiseringsprosessen. Sikkerhetsrådet gav i slutten av april 2005 ett års forlengelse av FNs operasjoner til mai 2006 ved et modifisert FN-nærvær gjennom UNOTIL (United Nations Office in East Timor). En ny politisk og humanitær krise ble utløst i april i 2006 etter uroligheter og påstander om diskriminering internt i forsvaret. Krisen førte til at sikkerhetsstrukturen brøt sammen og 150 000 mennesker flyktet fra sine hjem.

På anmodning fra øst-timoresiske myndigheter vedtok Sikkerhetsrådet i august 2006 mandat for en ny FN-operasjonen på Øst-Timor, UNMIT (The United Nations' Integrated Mission in Timor Leste, SR 1703). UNMITs mandat innebar en vesentlig styrking av FNs tilstedeværelse, først og fremst gjennom en betydelig oppgradering av politibidraget. UNMITs mandat er siden blitt forlenget tre ganger, sist i Sikkerhetsrådets resolusjon 1867 som forlenger mandatet fram til februar 2010.

Den aktuelle situasjonen

Øst-Timor avholdt president- og parlamentsvalg i hhv mai og juni 2007, der Ramos Horta ble valgt til ny president og Xanana Gusmao til statsminister. En ny krise oppstod i februar 2008 i forbindelse med attentatforsøkene mot president Ramos-Horta og statsminister Gusmao. De ansvarlige ble pågrepet og situasjonen er rolig, men labil. Internasjonal tilstedeværelse anses imidlertid avgjørende for å opprettholde stabilitet, lov og orden. Den

internasjonale stabiliseringsstyrken (ISF) er forventet å bli på Øst-Timor i flere år og tilbaketrekkingen vil foregå etappevis. Øst-Timor har fortsatt begrenset kapasitet innen styresett og administrasjon og faglig bistand i årene fremover er derfor nødvendig for å videreutvikle godt styresett, sikkerhetssektoren og en velfungerende administrasjon.

Norsk holdning

Norge anerkjente aldri Indonesias okkupasjon av Øst-Timor. Det norske engasjementet for Øst-Timor startet i 1996 og ble trappet opp i forbindelse med folkeavstemmingen og de påfølgende urolighetene i 1999, blant annet i form av humanitær bistand. I Sikkerhetsrådet var Norge blant de første til å støtte datoen for selvstendighet.

Norge har et langsiktig perspektiv på engasjementet i Øst-Timor, og har på oppfordring fra øst-timoresiske myndigheter bistått i den pågående forsoningsprosessen. Norge har også opprettet stedlig representasjon i Dili. I FN har Norge vært en pådriver for at nedtrappingen av FNs nærvær ikke skal skje raskere enn sikkerhetssituasjonen og den lokale kapasiteten tillater. Dette lå også til grunn for Norges støtte til fortsettelsen av UNMISET med ett år fra mai 2004 og fortsettelsen gjennom UNOTIL i en overgangsperiode og nå UNMIT.

6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA

(Dagsordenspunkt 32)

Bakgrunn

Vedtaket av FNs delingsplan for Palestina i 1947 førte til opprettelsen av en jødisk stat i Palestina. De påfølgende krigshandlingene mellom jøder og arabere førte til en palestinsk flyktningstrøm. En ny flyktningstrøm og flere internt fordrevne fulgte etter seksdagerskrigen i 1967. I 1949 ble UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees) opprettet som et «midlertidig» tiltak for å ivareta flyktningenes grunnleggende behov. Siden 1950 har organisasjonen hatt ansvar for undervisning, helsetjenester og sosialhjelp i de palestinske flyktningleirene i Jordan, Libanon, Syria, Vestbredden og Gaza. Da UNRWA ble

opprettet, var det 900 000 registrerte palestinske flyktninger. I 2008 hadde UNRWA registrert ca. 4,6 millioner flyktninger. Av disse bor ca. 1,3 millioner i de 59 flyktningleirene som administreres av UNRWA. Det er store ulikheter mellom vertslandene når det gjelder flyktningenes rettigheter og adgang til lokalt utdanningstilbud og arbeidsmarked. For størsteparten av flyktningbefolkningen er UNRWA viktigste eller eneste tjenesteyter. Som følge av konflikten i det palestinske området er flyktningene på Vestbredden og i Gaza særlig sårbare.

UNRWAs mandat forlenges av FNs generalforsamling med få år om gangen i påvente av en endelig løsning på flyktningproblemet, og løper nå fram til 30. juni 2011. UNRWAs leder (generalkommisjonær) rapporterer direkte til FNs generalforsamling. Hver høst presenterer UNRWAs leder årsrapport, budsjett og regnskap for Generalforsamlingen, som dermed utgjør organisasjonens «styre». Deretter innkalles de givne som ønsker å delta, til en giverkonferanse i forbindelse med Generalforsamlingen, der deres frivillige bidrag annonseres. Disse bidragene utgjør 95 prosent av UNRWAs faste inntekter. Organisasjonen har hovedkvarterer i Amman og Gaza. UNRWA er den langt største FN-organisasjonen i Midtøsten, med 29 000 lokalt ansatte og 120 internasjonalt ansatte. De fleste medarbeiderne er selv flyktninger som arbeider som lærere, leger, sykepleiere eller sosialarbeidere i flyktningmiljøet.

Den aktuelle situasjonen

Under FNs 63. generalforsamling var det i likhet med tidligere år sterk oppslutning om UNRWAs arbeid fra et flertall av FNs medlemsland. Et høyt konfliktnivå i det okkuperte området har sammen med høy befolkningsvekst bidratt til at UNRWAs behov for støtte er økende. Krigføringen i Gaza i desember 2008 og januar 2009 har gjort at behovene i Gaza er spesielt store. De frivillige bidragene har ikke økt i takt med behovene, og dette gjør det vanskelig for UNRWA å opprettholde volum og kvalitet på tjenestene de yter overfor de palestinske flyktningene. Som følge av et høyt konfliktnivå har UNRWA siden 2000 lansert flere større nødhjelpsappeller for å kunne fylle ekstraordinære behov. Nødhjelpsarbeidet omfatter akutthelsetjenester, matvarehjelp og reparasjon av ødelagte veier, bolighus og skolebygninger. Blant palestinere flest har UNRWA en sterk symbolsk betydning. UNRWA oppfattes som det interna-

sjonale samfunnets garanti for at de palestinske flyktingene ikke vil bli glemt. Enhver antydning til reduksjon av UNRWAs tjenester blir derfor oppfattet som tegn på at det internasjonale samfunnet har mistet interessen for å finne en løsning på det palestinske flyktingproblemet. Framtiden til de palestinske flyktingene vil bli avgjort i sluttstatusforhandlinger mellom israelske og palestinske myndigheter. De palestinske lederne framholder at deres krav i disse forhandlingene vil ta utgangspunkt i FNs resolusjon 194 av 11. desember 1948, som sier at alle palestinske flyktinger har rett til å vende tilbake til det stedet de flyktet fra, eller eventuelt til økonomisk kompensasjon.

Norges holdning

Norge har i mange år vært en av de betydeligste bidragsyterne til UNRWA. Det årlige frivillige bidraget har siden 2007 vært på 150 millioner kroner. Som respons på UNRWAs nødhjelpsappeller har Norge i tillegg bidratt med ekstraordinære midler særlig øremerket til Gaza, senest etter krigføringen i Gaza desember 2008-januar 2009. Det israelske stengningsregimet med veisperringer og bygging av en separasjonsmur har sammen med gjentatte militæroperasjoner i det palestinske området gjort UNRWAs arbeid svært vanskelig. Norge har flere ganger tatt opp med israelske myndigheter UNRWA-personnellets arbeidsforhold, personlige sikkerhet og adgang for hjelpesendinger. Norge ble i 2006 innvalgt i UNRWAs rådgivende komité for en tre-årsperiode, og hadde det siste året frem til sommeren 2009 formannskapet i komitéen. Norge støtter det administrative og finansielle reformarbeidet i organisasjonen. Målsettingen er å styrke dialogen mellom UNRWA, vertsland og giverland om organisasjonens ressursituasjon og resultater i en situasjon preget av finansiell knapphet.

7 Saker som behandles i 5. komité

7.1 FNs finansielle situasjon

(Dagsordenspunkt 125)

Bakgrunn

Etter en alvorlig finansiell krise for FN på 1990-tallet er den økonomiske situasjonen fortsatt preget av at en rekke medlemsland er på etterskudd med betaling av sine bidrag. USA står her i en særstilling. Ved revisjonen av FNs bidragsskala i år 2000 krevde USA et tak for sitt bidrag på 22 prosent av det regulære budsjettet. Dette ble godkjent av Generalforsamlingen mot at USA forpliktet seg til å nedbetale sin gjeld til FN. USA skal betale ca 27 prosent av budsjettene for fredsoperasjoner, men den amerikanske kongressen har lenge motsatt seg å utbetale mer enn 25 prosent.

Den aktuelle situasjonen

FNs finansielle situasjon er fortsatt preget av sesongmessige likviditetsproblemer på grunn av sen og manglende innbetaling fra medlemslandene, selv om det har vært en moderat bedring på noen områder. Ved årsskiftet 2008/2009 var medlemslandenes samlede gjeld til FN på omlag USD 3,4 milliarder. Av dette var USD 417 millioner til det regulære budsjettet, USD 2,9 millioner til FNs fredsoperasjoner, USD 26 millioner til krigsforbryterdomstolene og USD 78 millioner til oppgradering av bygningsmassen i FN-hovedkvarteret i New York.

USA er fortsatt den største skyldneren, med over USD 1,3 milliard i gjeld ved utgangen av 2008, mest til fredsoperasjoner, men også med betydelig gjeld på de øvrige områdene. Andre skyldnere til det regulære budsjettet utenom USA stod for mindre enn 5,5 % av de utestående midlene. Til budsjettet for fredsoperasjoner er Japan, de største skyldnerne.

FN vil komme i en vanskelig likviditetssituasjon hvis store bidragsland fortsetter å holde tilbake pliktige bidrag som ris bak speilet for å oppnå sine målsettinger i de pågående reformprosessene og på andre områder.

Dette vil forsterke tendensen til at FN tidvis tyr til lån fra budsjettene til fredsoperasjoner for å dekke kortsiktig gjeld. FNs fredsoperasjonene er også kraftig utvidet i løpet av de siste årene, med store økonomiske konsekvenser. Dette forsterker den negative effekten av at USA rutinemessig holder tilbake en stor andel av sine økonomiske forpliktelser når det gjelder fredsoperasjoner, og kan ha direkte skadevirkninger for gjennomføringen av nye operasjoner. Japan har mye å svare for når det gjelder dette.

Norges holdning

Norge tilstreber å betale sine faste bidrag til FN godt innenfor den fastsatte tidsfristen, fortrinnsvis ved årets begynnelse. Vi fastholder at samtlige medlemsland må overholde sine betalingsforpliktelser i henhold til FN-pakten og betale bidragene i sin helhet og uten vilkår. Fra norsk side er vi kritiske til at større medlemsland pålegger begrensninger og betingelser for bruk av FNs budsjett og knytter dette spørsmålet opp mot reformprosessen i FN, og sågar bevisst pådrar seg gjeld til FN for å bruke det som politisk pressmiddel.

7.2 Programbudsjettet

(Dagsordenspunkt 127-128)

Bakgrunn

FNs budsjetter består av et regulært toårig programbudsjett og separate budsjetter for FNs fredsoperasjoner (ettårige), krigsforbryterdomstolene og de frivillige bidragene til FNs fond og programmer. Videre har FNs særorganisasjoner egne budsjetter (for oversikt over FN-systemet, se vedlegg).

Det regulære FN-budsjettet skal dekke utgifter til lønninger og drift av sekretariatet, regionalkontorer, møtevirksomhet og gjennomføring av programmer. Annethvert år behandler Generalforsamlingen forslaget til det regulære budsjettet, og årene imellom behandles det reviderte budsjettet samt budsjettrammen for det neste toårsbudsjettet.

Den aktuelle situasjonen

Den 63. generalforsamlingen oppjusterte det regulære budsjettet for toårsperioden 2008–2009 til om lag 4,8 milliarder USD (jfr vedlegg 3). En rekke land som er særlig restriktive i budsjettsammenheng, som USA og Japan, men også Canada, Australia og EU, søker å begrense utgiftsveksten og mener at kutt og omdisponeringer er veien å gå. Et foreløpig overslag for det toårige budsjettet for 2010-2011 på USD 4,87 mrd ble vedtatt.

Norges holdning

Fra norsk side anses det som særlig viktig at FN gjennomfører tiltak som styrker organisasjonen og gjør den mer strømlinjeformet og effektiv. Fra norsk side støtter vi Generalsekretæren fullt ut i dette arbeidet. Vi mener organisasjonen må sikres de nødvendige midler for å styrke FNs kjernevirksomheter og å gjennomføre de stadig mer omfattende mandater medlemslandene pålegger organisasjonen. Fra norsk side understreker vi at kjerneaktiviteter, særlig på områdene menneskerettigheter, humanitær virksomhet og utvikling, i større grad bør dekkes av det regulære FN-budsjettet.

7.3 Bidragsskalaen

(Dagsordenspunkt 132)

Bakgrunn

Hovedprinsippet ved fastsettelsen av bidragsskalaen for FNs regulære budsjett er at medlemslandene skal betale etter evne. Skalaen bygges opp rundt ti elementer, som gir særordninger og rabatter for bedre å reflektere betalingsevne, en komplisert formel basert på landets bruttonasjonalprodukt, befolkningens størrelse, gjeldsbyrde, og hvorvidt de tilhører gruppen av minst utviklede land (MUL). Skalaen har et gulv og et tak. Ingen land betaler mer enn 22 prosent (USA) og ingen mindre enn 0,001 prosent. Land som skylder full medlemskontingent for to år kan miste stemmeretten i henhold til artikkel 19 i FN-traktaten.

Den aktuelle situasjonen

Forhandlingene om ny bidragsskala vil bli tatt opp til ny diskusjon under den 64. generalforsamling høsten 2009. Forhandlingene vil bli vanskelige, da en rekke land og ikke minst EU og Japan hevder at skalaen ikke er rettferdig og inneholder flere tekniske skjevheter. USA har vært spesielt opptatt av at de nye store økonomiene, særlig Kina, India og Brasil, bør ta en større andel av budsjettet. G-77 har anført at USA har brutt inngåtte avtaler ved igjen å pådra seg en betydelig gjeld til FN, og derfor ikke fortjener å få beholde begrensningen på 22 prosent.

Under forrige forhandlingsrunde ble det konkludert med at den eksisterende beregningsmåten fortsatt er den eneste som medlemslandene kan samle seg om. USAs «tak» på 22 prosent av det regulære budsjettet ble opprettholdt. Japans andel av ilignede bidrag ble fastsatt til 16,6 prosent. Tyskland er tredje største bidragsyter, med 8,6 prosent. Den store «rabatten» for utviklingsland med stort folketall er gjenstand for mye diskusjon. Kina betaler 2,7 prosent, India 0,45 prosent og Brasil 0,88 prosent. Russland har frivillig påtatt seg å betale 1,2 prosent, mens deres utliknete andel egentlig var under 1 prosent. Til sammenlikning er Norges bidragsandel fastsatt til 0,782 prosent. (Jfr vedlegg 2.)

Norges holdning

Fra norsk side setter vi det som et krav at medlemslandene betaler sine pålagte bidrag i tide, med fullt beløp og uten betingelser. Hovedprinsippet for fastsettelsen av ilignede bidrag må fortsatt være betalingsevne. Vi er skeptisk til mer eller mindre kreative forslag til nye elementer som tar sikte på at særlig rike land og store bidragsytere skal få redusert sine bidrag. Et problem er også at land med særlig stor rabatt etter gjeldende ordning ikke ønsker noen form for endringer. En stor gruppe mellominntektsland søker også å opprettholde sine rabatter og endog redusere bidragene. Fra norsk side avviser vi ikke rimelige, rettferdige og varige endringer av bidragsskalaen. Vi støtter også arbeidet for å gjøre det lettere for land med store restanser å betale bidragene, for eksempel gjennom avbetalingsordninger.

7.4 Finansiering av FNs fredsoperasjoner

(Dagsordenspunkt 142–157)

Bakgrunn

FNs to eldste observatørkorps (UNTSO i Midtøsten og UNMOGIP i Kashmir) finansieres direkte over FNs regulære budsjett. De øvrige fredsoperasjonene har egne ettårige budsjetter. Fordelingen av kostnadene følger en egen bidragsskala der de fem faste medlemmene av Sikkerhetsrådet betaler en større andel enn til det regulære budsjettet, mens utviklingslandene betaler 10–20 prosent av det de betaler til det regulære budsjettet. Fra 2004 og fram til i dag har det vært en meget kraftig økning av budsjettene, i takt med økningen i antall utsendt personell og operasjonenes økende kompleksitet.

Den aktuelle situasjonen

FNs fredsoperasjoner har i løpet av de senere år skiftet karakter fra å være i hovedsak militære operasjoner til flerdimensjonale operasjoner der den sivile del får stadig større betydning. Til rettelegging for humanitære tiltak, demokratibygging, fremme og beskyttelse av menneskerettigheter og ikke minst avvæpning, demobilisering og reintegrering av tidligere soldater er sentrale elementer i dagens operasjoner (ref. kap. 6.1.). Den økte aktiviteten innebærer at budsjettet for FNs fredsoperasjoner har økt kraftig. Budsjettet for 2009-2010 går fra 1. juli til 30. juni, og beløper seg til omlag 7,5 mrd USD.

Nyere operasjoner som i Tsjad, Liberia og Sudan har betydelige sivile komponenter og en humanitær søyle. Dette krever omfattende planlegging og samarbeid mellom FNs forskjellige organer og ikke minst mellom Avdelingen for fredsbevarende operasjoner (DPKO) og FNs humanitære- og utviklingsorganer. Kostnadsdelingen for tiltak i den humanitære søyle, hvorvidt stillinger og tiltak skal belastes det ordinære budsjett, samfinansieres med andre institusjoner (som for eksempel Verdensbanken), ved frivillige bidrag eller over budsjettet for fredsoperasjoner, er for en stor del uavklart.

Det gjenstår fortsatt mye før man får hele systemet, de forskjellige

avdelinger i Sekretariatet, FNs fond og programmer og FNs representasjon på landnivå, til å trekke sammen og bruke sine ressurser effektivt og samlet både i planleggingen og gjennomføringen av operasjonene. Uklare rapporteringsrutiner og instruksjoner, samt forskjellige typer finansiering (ilignede bidrag, frivillige bidrag og samfinansiering) skaper uklarheter både i forhold til planlegging og gjennomføring.

Norges holdning

Norge er opptatt av å støtte opp om FN som global fredsbevarer. Dette er etter vårt syn en av FNs kjerneoppgaver. FN må gis tilstrekkelige ressurser, både sentralt i Sekretariatet og i felt, til å utføre stadig mer krevende og kompliserte operasjoner. Fra norsk side beklager vi sterkt at en rekke medlemsland ikke betaler sine bidrag i tide eller stiller betingelser i forbindelse med innbetalinger. Vi støtter aktivt tiltak for å bedre FNs evne til å planlegge og gjennomføre slike operasjoner. Dette er i tråd med anbefalingene fra Brahimi-rapporten fra 2000, som i hovedsak la grunnlaget for flerdimensjonale, og integrerte operasjoner. I den pågående diskusjonen om kostnadsdeling mellom regulært budsjett, samfinansiering, frivillige bidrag og budsjettet for fredsoperasjoner, mener Norge at tiltak med mandat fra Sikkerhetsrådet i hovedsak bør dekkes over operasjonsbudsjettet når det gjelder stillinger og midler til å få tiltakene i gang og i gjenge. Det begrunnes med at frivillige og andre bidrag for å gjennomføre humanitære og andre tiltak rettet mot sivilbefolkningen sjelden er for hånden ved operasjonsstart. Mobilisering av givere tar tid, særlig når det gjelder kostnadskrevede tiltak som avvæpning, demobilisering og reintegrering. I Generalsekretærens reformprogram er det bl.a. fremmet forslag om å konsolidere fredsoperasjoner i ett samlet budsjett og å øke Generalsekretærens budsjettfleksibilitet. Det er også fremmet forslag om å øke reservefondet for fredsoperasjoner. Norge støtter disse forslagene og arbeider for en bedre og mer integrert planlegging og gjennomføring av operasjonene.

8 Saker som behandles i 6. komité

8.1 FNs folkerettskommisjon

(Dagsordenspunkt 82)

Bakgrunn

FNs folkerettskommisjon ble opprettet i 1947 for å ivareta Generalforsamlingens oppgave etter FN-paktens artikkel 13 om utvikling og kodifisering av folkeretten. Kommisjonen består av 34 medlemmer som velges av Generalforsamlingen for perioder på fem år. Medlemmene velges i personlig egenskap og representerer ikke sine respektive regjeringer. Kommisjonen har utarbeidet utkast til traktater på en rekke sentrale områder og har i nært samspill med Generalforsamlingens 6. komité spilt en nøkkelrolle i videreutviklingen og kodifiseringen av folkeretten.

Folkerettskommisjonen avlegger hvert år rapport til Generalforsamlingen om sitt arbeid. Behandlingen av denne rapporten står sentralt i arbeidet i 6. komité, og betydelig tid går med til å gi føringer og angi prioriteringer for kommisjonens videre arbeid samt drøfte og kommentere tekstforslag som kommisjonen har lagt fram. Når et ferdig utkast til regler for et område i folkeretten foreligger, må det gjennom en endelig behandling i Generalforsamlingen. Her vil et hovedspørsmål være hvorvidt utkastet skal lede til en ny internasjonal konvensjon eller om andre løsninger er mer hensiktsmessig. Behandlingen kan enten skje direkte i Generalforsamlingen, eller forsamlingen kan velge å innkalle til en egen diplomatkonferanse for dette formålet.

Den aktuelle situasjonen

På Folkerettskommisjonens agenda står nå bl.a. reservasjoner til traktater, internasjonale organisasjoners ansvar, delte naturressurser, fragmentering av folkeretten, utvisning av utlendinger, væpnede konflikters virkning på traktater, forpliktelsen til å utlevere eller straffeforfølge (aut dedere aut judicare) og strafferettslig immunitet for statsansatte.

Norges holdning

Norge legger stor vekt på betydningen av Folkerettskommisjonens arbeid. Det må imidlertid erkjennes at arbeidet i kommisjonen ofte kan ta lang tid. Norge støtter derfor tiltak som vil kunne effektivisere kommisjonen og Norge ønsker å tilrettelegge for at kommisjonen kan levere konkrete innspill for statenes vurdering.

Under temaet delte naturressurser har Norge tatt til orde for at arbeidet avgrenses slik at det ikke berører spørsmål vedrørende eierskap og staters suverenitet over naturressurser på eget territorium. For spørsmålet om statsansattes immunitet har det vært viktig å fremheve behovet for klare regler som baserer seg på gjeldende folkerett som utviklet av Den internasjonale domstol i Haag.

8.2 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme

(Dagsordenspunkt 106)

Bakgrunn

På tross av internasjonalt samarbeid representerer terrorisme et stort og vedvarende problem. Terroristorganisasjonenes virksomhet rammer uskyldige mennesker og utgjør en trussel mot fred, sikkerhet og demokratiutvikling. De siste årene har det vært et sterkere fokus internasjonalt og i FN på de utfordringene det internasjonale samfunnet står overfor i kampen mot terrorisme. Arbeidet har av denne grunn blitt intensivert i FN de senere årene. I 1996 ble det nedsatt en ad hoc-komité om bekjempelse av terrorisme, og man har i de senere årene framforhandlet internasjonale konvensjoner om kamp mot terroristbombing (vedtatt 1997) og om finansiering av terrorisme (1999). I april 2005 ble konvensjonen mot kjernefysisk terrorisme vedtatt av Generalforsamlingen. Ad hoc-komiteen har de siste årene arbeidet med utkast til en generell terrorismekonvensjon, men uten å komme frem til enighet. I mai 2006 fremmet FNs generalsekretær forslag til en helhetlig strategi for FNs arbeid med bekjempelse av terrorisme. Strategien ble vedtatt ved konsensus under 61. generalforsamling og arbeidet for implementering av strategien er godt i gang. Debatten har vist at det er et stort ønske blant medlemslandene om å styrke innsatsen mot terrorisme, men det er fremdeles knyttet uenighet til spørsmål om hvordan terrorisme skal defineres.

Den aktuelle situasjonen

Alle FNs medlemsland fordømmer terrorisme på det sterkeste. Likevel er debatten preget av ulik tilnærming mellom vestlige og arabiske stater til en definisjon av terrorhandlinger. Siden 2001 har Generalforsamlingen kunne vedta en resolusjon om terrorisme ved konsensus, men flere av de arabiske landenes tradisjonelle problemer med resolusjonen kommer likevel til overflaten. Mens de vestlige statene fordømmer alle former for terrorisme, fokuserer de arabiske statene mer på de såkalte «underliggende» årsakene til terroraksjoner, som for eksempel kolonialisme og fremmed okkupasjon. De arabiske statene er opptatt av at man må prioritere å komme til enighet om en definisjon av begrepet terrorisme, og påpeker i den forbindelse at det er viktig å finne fram til en definisjon som ekskluderer det man anser som «legitim» frihetskamp mot okkupasjonsmakter. Disse landene gir også uttrykk for at såkalt "statsterrorisme" må omfattes av en definisjon av terrorisme. Hendelsene 11. september 2001 og senere alvorlige terroranslag har også medført et ønske om å forser arbeidet med utarbeiding av en generell terrorismekonvensjon. Det er imidlertid et faktum at arbeidet i ad hoc-komiteen har hatt liten fremgang på grunn av nevnte uenigheter vedrørende spørsmålet om en definisjon av begrepet terrorisme. Det er imidlertid etter ad hoc-komiteens møte sommeren 2009 tilløp til nye forventninger om konkrete resultater om vedtak av en generell terrorismekonvensjon.

Norges holdning

Fra norsk side har man lagt vekt på å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet om bekjempelse av internasjonal terrorisme og er aktive i flere fora. Norge er part i alle eksisterende globale antiterrorkonvensjoner, og norske myndigheter legger stor vekt på at de globale konvensjonene sikres så bred oppslutning som mulig. Bare på denne måten vil de kunne utgjøre effektive instrumenter i kampen mot internasjonal terrorisme. Norge støtter arbeidet med en generell terrorismekonvensjon. En slik konvensjon vil innebære global oppslutning om en anvendelig definisjon av terrorisme og dermed gjøre det mulig å løse en rekke politiske, juridiske og praktiske problemstillinger som i dag bidrar til å svekke den internasjonale innsatsen mot terrorisme. Samtidig vil enighet sende et entydig signal til omverdenen om at FN og FNs medlemsland står samlet i kampen mot terrorismen.

8.3 Straffansvar for FN-tjenestemenn som begår kriminelle handlinger under tjenestegjøring i fredsoperasjoner

(Dagsordenspunkt 79)

Bakgrunn

Det har i lengre tid pågått en debatt rundt spørsmålet om manglende straffeforfølgning av FNs-tjenestemenn som begår seksuelle overgrep under tjenestegjøring i fredsoperasjoner. Rådgiver for FNs generalsekretær avga i 2005 en rapport om problemer knyttet til seksuelle overgrep utført under tjenestegjøring. Det ble konkludert med at videre analyse av temaet var påkrevet og det ble på denne bakgrunn nedsatt en juridisk ekspertgruppe som skulle se på problemet med manglende straffansvar for tjenestemenn som deltar i fredsoperasjoner på generelt grunnlag. I mars 2006 leverte den juridiske ekspertgruppen sin rapport. Gruppen kom med en rekke anbefalinger for å løse utfordringer knyttet til at FN-tjenestemenn som tjenestegjør i fredsoperasjoner ikke holdes ansvarlig for kriminelle handlinger utført i tjeneste. Gruppen anbefalte blant annet at FN skal legge til rette for at det landet hvor den kriminelle handlingen ble begått (vertsstaten) skal straffeforfølge forholdet og at det ikke må tas for gitt at vertsstaten ikke har mulighet til å straffeforfølge kun av den grunn at det er et postkonfliktområde.

Den aktuelle situasjonen

I desember 2006 ble det opprettet en ad hoc-komité under Generalforsamlingens 6. komité for å se nærmere på de juridiske spørsmålene som reises i ekspertgruppens rapport. Det var i komiteen enighet om at det må være en nulltoleransgrense med hensyn til straffrihet for tjenestemenn som begår seksuelle overgrep under tjenestegjøring i operasjoner. I den grad det skulle finnes et vakuum i forhold til å straffeforfølge tjenestemenn for slike overgrep, er det enighet om at dette måtte fylles. Det ble fastslått at det eksisterer et vakuum i forhold til jurisdiksjon i tilfelle hvor vertsstaten ikke har mulighet til å straffeforfølge, f. eks. fordi tjenestemannen allerede har forlatt landet og staten hvor tjenestemannen kommer fra

(senderstaten) mangler jurisdiksjon på grunn av manglende jurisdiksjon utenfor eget territorium. Generalforsamlingen vedtok i 2007 og 2008 resolusjoner som oppfordrer alle stater til å etablere strafferettslig jurisdiksjon over sine borgere som tjenestegjør for FN i slike situasjoner samt oppfordrer til økt samarbeid og informasjonsdeling som ledd i avdekking av eller straffeforfølgning av alvorlige straffbare handlinger begått av nevnte personell. Fordi flere av det aktuelle personellet er militære er det en utbredt skepsis blant en del land til å innrømme andre stater enn senderstaten strafferettslig jurisdiksjon. Debatten om hvorvidt det er behov for en konvensjon vil pågå under kommende generalforsamling.

Norges holdning

Norge tar problemet med manglende straffeforfølgning av tjenestemenn som begår kriminelle handlinger i fredsoperasjoner svært alvorlig og støttet opprettelsen av ad hoc-komiteén så vel som resolusjonene fra 2007 og 2008. Et styrket samarbeid for å forhindre alvorlige forbrytelser begått av FN-personell er avgjørende for å bevare FNs omdømme, upartiskhet, integritet og effektivitet.

8.4 Rettsstatsprinsipper på nasjonalt og internasjonalt nivå (Rule of Law)

(Dagsordenspunkt 84)

Bakgrunn

I kjølvannet av toppmøtet i 2005 har FN intensivert sitt arbeid for styrking av rettsstatsprinsipper. FNs arbeid har her særlig fulgt to spor. For det første er det blitt opprettet nye interne strukturer som arbeider for koordinering og styrking av alle FN-organenes arbeid for rettsstatsprinsipper. Dernest har temaet også blitt et dagsordenspunkt i 6. komité. Rettsstatsprinsipper er et variert og omfattende tema og generalforsamlingen har hatt et ønske om å konkretisere debatten om visse undertema.

Den aktuelle situasjonen

I 2007 kom generalforsamlingen ikke til enighet om hvilke under-tema som fortjente fokus for den kommende debatten. Det ble tidlig klart at enkelte land ønsket å definere "rettsstatsprinsipper", mens andre var mer opptatt av å diskutere sentrale undertema som kunne gi inspirasjon og veiledning for nasjonale myndigheter. Det var derfor gledelig at Generalforsamlingen i 2008 kom frem til en arbeidsplan for de neste tre år. I 2009 vil debatten fokusere på rettsstatsprinsipper på internasjonalt nivå, i 2010 tar en for seg FNs medlemslands nasjonale gjennomføring av internasjonale rettsstatsprinsipper og i 2011 vil debatten omhandle viktigheten av rettsstatsprinsipper ved avslutningen av væpnede konflikter og overgangen til fred.

Norsk holdning

Norge støttet fullt ut at FNs generalforsamling styrker arbeidet for rettsstatsprinsipper, både på nasjonale og internasjonalt nivå. Det er norsk syn at FN er best tjent med en åpen og fri debatt der ulike perspektiver og fremgangsmåter kommer til overflaten, slik at medlemslandene gis anledning til å samle impulser og lære av hverandre. Fra norsk side har man kontinuerlig understreket behovet for fredelig bileggelse av tvister, herunder anvendelse av Den internasjonale domstol i Haag. Vi vil derfor ønske velkommen en debatt som kan bidra til å øke oppslutningen om domstolen så vel som andre tvisteløsningsmekanismer. I lys av norsk engasjement for å forhindre straffrihet for de alvorligste forbrytelser, ser vi også frem til debatten om rettsstatsprinsipper ved overgang til fred. Det er en grunnleggende norsk holdning at en varig fred ikke oppnås uten troverdige rettsoppgjør for de alvorligste forbrytelser.

9 Vedlegg

VEDLEGG 1



General Assembly

Distr.: General
17 July 2009

Original: English

Sixty-fourth session

Provisional agenda of the sixty-fourth regular session of the General Assembly*

**To convene at United Nations Headquarters, New York,
on Tuesday, 15 September 2009, at 3 p.m.**

1. Opening of the session by the President of the General Assembly (rule 31).
 2. Minute of silent prayer or meditation (rule 62).
 3. Credentials of representatives to the sixty-fourth session of the General Assembly (rule 28):
 - (a) Appointment of the members of the Credentials Committee;
 - (b) Report of the Credentials Committee.
 4. Election of the President of the General Assembly (rule 30).
 5. Election of the officers of the Main Committees (rules 30 and 103).
 6. Election of the Vice-Presidents of the General Assembly (rule 30).
 7. Organization of work, adoption of the agenda and allocation of items: reports of the General Committee (rule 21).
 8. General debate (resolution 57/301 and decision 63/553).
- A. Maintenance of international peace and security**
9. Report of the Security Council (rule 13 (b)).
 10. Report of the Peacebuilding Commission (resolution 60/180).
 11. Support by the United Nations system of the efforts of Governments to promote and consolidate new or restored democracies (resolution 62/7).
 12. The role of diamonds in fuelling conflict (resolution 63/134).

* Issued in accordance with rule 12 of the rules of procedure.

13. Prevention of armed conflict.¹
14. Protracted conflicts in the GUAM area and their implications for international peace, security and development.¹
15. The situation in the Middle East (resolutions 63/30 and 63/31).
16. Question of Palestine (resolutions 63/26 to 63/29).
17. The situation in Afghanistan (resolution 63/18).
18. The situation in the occupied territories of Azerbaijan.¹
19. Question of the Comorian island of Mayotte (item proposed by the Comoros (A/64/143)).
20. Necessity of ending the economic, commercial and financial embargo imposed by the United States of America against Cuba (resolution 63/7).
21. The situation in Central America: progress in fashioning a region of peace, freedom, democracy and development (resolutions 63/19 and 63/301).
22. Question of Cyprus (resolution 58/316).²
23. Armed aggression against the Democratic Republic of the Congo (resolution 58/316).²
24. Question of the Falkland Islands (Malvinas) (resolution 58/316).²
25. The situation of democracy and human rights in Haiti (resolution 58/316).²
26. Armed Israeli aggression against the Iraqi nuclear installations and its grave consequences for the established international system concerning the peaceful uses of nuclear energy, the non-proliferation of nuclear weapons and international peace and security (resolution 58/316).²
27. Consequences of the Iraqi occupation of and aggression against Kuwait (resolution 58/316).²
28. University for Peace (resolution 61/108).
29. Assistance in mine action (resolution 62/99).
30. Effects of atomic radiation (resolution 63/89).
31. International cooperation in the peaceful uses of outer space (resolution 63/90).
32. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (resolutions 63/91 to 63/94).
33. Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories (resolutions 63/95 to 63/99).
34. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects (resolution 63/280).

¹ This item, which has not yet been considered by the General Assembly at its sixty-third session, remains on the agenda of that session. Its inclusion in the draft agenda of the sixty-fourth session is subject to any action the Assembly may take on it at its sixty-third session.

² This item remains on the agenda for consideration upon notification by a Member State.

35. Questions relating to information (resolutions 63/100 A and B).
36. Information from Non-Self-Governing Territories transmitted under Article 73 *e* of the Charter of the United Nations (resolution 63/101).
37. Economic and other activities which affect the interests of the peoples of the Non-Self-Governing Territories (resolution 63/102).
38. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples by the specialized agencies and the international institutions associated with the United Nations (resolution 63/103).
39. Offers by Member States of study and training facilities for inhabitants of Non-Self-Governing Territories (resolution 63/104).
40. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples (resolutions 63/105 to 63/110 and decision 63/525).
41. Question of the Malagasy islands of Glorieuses, Juan de Nova, Europa and Bassas da India (decision 63/503 A).
42. Permanent sovereignty of the Palestinian people in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and of the Arab population in the occupied Syrian Golan over their natural resources (resolution 63/201).
43. Report of the United Nations High Commissioner for Refugees, questions relating to refugees, returnees and displaced persons and humanitarian questions (resolutions 428 (V), 63/148 and 63/149).

B. Promotion of sustained economic growth and sustainable development in accordance with the relevant resolutions of the General Assembly and recent United Nations conferences

44. Report of the Economic and Social Council (rule 13 (b); General Assembly resolutions 3281 (XXIX) and 63/8 and Economic and Social Council decision 1982/112).
45. Return or restitution of cultural property to the countries of origin (resolution 61/52).
46. Implementation of the Declaration of Commitment on HIV/AIDS and the Political Declaration on HIV/AIDS (resolutions S-26/2 and 60/262).
47. Sport for peace and development: building a peaceful and better world through sport and the Olympic ideal (resolution 62/4).
48. Global road safety crisis (resolution 62/244).
49. 2001-2010: Decade to Roll Back Malaria in Developing Countries, Particularly in Africa (resolution 63/234).
50. Integrated and coordinated implementation of and follow-up to the outcomes of the major United Nations conferences and summits in the economic, social and related fields (resolutions 60/265, 63/9 and 63/302).

51. Culture of peace (resolutions 63/22 and 63/113).
52. Information and communication technologies for development (resolution 63/202).
53. Macroeconomic policy questions:
 - (a) International trade and development (resolutions 1995 (XIX), 62/183 and 63/203);
 - (b) International financial system and development (resolution 63/205);
 - (c) External debt and development: towards a durable solution to the debt problems of developing countries (resolution 63/206);
 - (d) Commodities (resolution 63/207).
54. Follow-up to and implementation of the outcome of the 2002 International Conference on Financing for Development and the 2008 Review Conference (resolutions 60/188, 63/208, 63/239 and 63/303).
55. Sustainable development (resolution 63/211):
 - (a) Implementation of Agenda 21, the Programme for the Further Implementation of Agenda 21 and the outcomes of the World Summit on Sustainable Development (resolutions 47/191, 61/192, 61/193, 62/190 and 63/212);
 - (b) Follow-up to and implementation of the Mauritius Strategy for the Further Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Island Developing States (resolution 63/213);
 - (c) International Strategy for Disaster Reduction (resolution 63/216);
 - (d) Protection of global climate for present and future generations (resolution 63/32);
 - (e) Implementation of the United Nations Convention to Combat Desertification in Those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa (resolution 63/218);
 - (f) Convention on Biological Diversity (resolution 63/219);
 - (g) Report of the Governing Council of the United Nations Environment Programme on its twenty-fifth session (resolutions 2997 (XXVII) and 63/220);
 - (h) Sustainable mountain development (resolution 62/196);
 - (i) Promotion of new and renewable sources of energy (resolution 62/197).
56. Implementation of the outcome of the United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II) and strengthening of the United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat) (resolution 63/221).
57. Globalization and interdependence:
 - (a) Role of the United Nations in promoting development in the context of globalization and interdependence (resolutions 63/222 to 63/224);

- (b) Preventing and combating corrupt practices and transfer of assets of illicit origin and returning such assets, in particular to the countries of origin, consistent with the United Nations Convention against Corruption (resolution 63/226);
 - (c) Science and technology for development (resolution 62/201).
58. Groups of countries in special situations:
- (a) Third United Nations Conference on the Least Developed Countries (resolution 63/227);
 - (b) Specific actions related to the particular needs and problems of landlocked developing countries: outcome of the International Ministerial Conference of Landlocked and Transit Developing Countries and Donor Countries and International Financial and Development Institutions on Transit Transport Cooperation (resolution 63/228).
59. Eradication of poverty and other development issues (resolution 63/142):
- (a) Implementation of the Second United Nations Decade for the Eradication of Poverty (2008-2017) (resolution 63/230);
 - (b) Women in development (resolutions 59/248 and 62/206);
 - (c) Human resources development (resolution 62/207).
60. Operational activities for development:
- (a) Operational activities for development of the United Nations system (decision 63/545);
 - (b) South-South cooperation for development (resolutions 62/209 and 63/233).
61. Towards global partnerships (resolutions 58/316 and 62/211).
62. Agriculture development and food security (resolution 63/235).
63. Social development (resolutions 62/126, 62/128 and 63/150):
- (a) Implementation of the outcome of the World Summit for Social Development and of the twenty-fourth special session of the General Assembly (resolutions 56/177 and 63/152);
 - (b) Social development, including questions relating to the world social situation and to youth, ageing, disabled persons and the family (resolution 62/129);
 - (c) Follow-up to the International Year of Older Persons: Second World Assembly on Ageing (resolution 63/151).
64. Advancement of women:
- (a) Advancement of women (resolutions 34/180, 39/125, 45/124, 62/132, 62/136, 62/218, 63/155, 63/157 and 63/159);
 - (b) Implementation of the outcome of the Fourth World Conference on Women and of the twenty-third special session of the General Assembly (resolutions 50/203, 52/100 and 62/137).

C. Development of Africa

65. New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support:
 - (a) New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support (resolution 63/1);
 - (b) Causes of conflict and the promotion of durable peace and sustainable development in Africa (resolution 57/296).

D. Promotion of human rights

66. Report of the Human Rights Council (resolution 60/251).
67. Promotion and protection of the rights of children:
 - (a) Promotion and protection of the rights of children (resolutions 44/25, 62/140, 62/141 and 63/241);
 - (b) Follow-up to the outcome of the special session on children (decision 63/537).
68. Indigenous issues (resolution 63/161):
 - (a) Indigenous issues (decision 63/537);
 - (b) Second International Decade of the World's Indigenous People (decision 63/537).
69. Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance:
 - (a) Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance (resolutions 2106 A (XX), 3381 (XXX) and 63/162);
 - (b) Comprehensive implementation of and follow-up to the Durban Declaration and Programme of Action (resolution 63/242).
70. Right of peoples to self-determination (resolutions 63/163 and 63/164).
71. Promotion and protection of human rights (resolutions 62/171, 63/173 and 63/192):
 - (a) Implementation of human rights instruments (resolutions 2200 A (XXI), 39/46, 63/166 and 63/167);
 - (b) Human rights questions, including alternative approaches for improving the effective enjoyment of human rights and fundamental freedoms (resolutions 62/150, 62/152, 62/153, 62/155, 62/158, 62/163, 62/165, 62/166, 63/171, 63/172, 63/176 to 63/182, 63/184 to 63/187 and 63/244);
 - (c) Human rights situations and reports of special rapporteurs and representatives (resolutions 63/190, 63/191 and 63/245);
 - (d) Comprehensive implementation of and follow-up to the Vienna Declaration and Programme of Action (resolutions 48/121 and 48/141).

E. Effective coordination of humanitarian assistance efforts

72. Strengthening of the coordination of humanitarian and disaster relief assistance of the United Nations, including special economic assistance (resolutions 46/182 and 63/138):
 - (a) Strengthening of the coordination of emergency humanitarian assistance of the United Nations (resolutions 61/220, 63/139 and 63/141);
 - (b) Assistance to the Palestinian people (resolution 63/140).
73. Assistance to survivors of the 1994 genocide in Rwanda, particularly orphans, widows and victims of sexual violence (resolution 62/96).

F. Promotion of justice and international law

74. Report of the International Court of Justice (rule 13 (b)).
75. Report of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (Security Council resolution 955 (1994) and General Assembly decision 63/505).
76. Report of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (Security Council resolution 827 (1993) and General Assembly decision 63/506).
77. Report of the International Criminal Court (resolution 63/21).
78. Oceans and the law of the sea:
 - (a) Oceans and the law of the sea (resolution 63/111);
 - (b) Sustainable fisheries, including through the 1995 Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks, and related instruments (resolutions 61/105 and 63/112).
79. Criminal accountability of United Nations officials and experts on mission (resolution 63/119).
80. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its forty-second session (resolution 2205 (XXI)).
81. United Nations Programme of Assistance in the Teaching, Study, Dissemination and Wider Appreciation of International Law (resolution 62/62).
82. Report of the International Law Commission on the work of its sixty-first session (resolution 63/123).

83. Report of the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization (resolution 63/127).
84. The rule of law at the national and international levels (resolution 63/128).

G. Disarmament

85. Report of the International Atomic Energy Agency (resolutions 1145 (XII) and 63/6).
86. Reduction of military budgets:
 - (a) Reduction of military budgets (resolution 35/142 B);
 - (b) Objective information on military matters, including transparency of military expenditures (resolution 62/13).
87. Implementation of the Declaration of the Indian Ocean as a Zone of Peace (resolution 62/14).
88. African Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty (resolution 62/15).
89. Verification in all its aspects, including the role of the United Nations in the field of verification (resolution 62/21).
90. Review of the implementation of the Declaration on the Strengthening of International Security (decision 62/512).
91. Developments in the field of information and telecommunications in the context of international security (resolution 63/37).
92. Establishment of a nuclear-weapon-free zone in the region of the Middle East (resolution 63/38).
93. Conclusion of effective international arrangements to assure non-nuclear-weapon States against the use or threat of use of nuclear weapons (resolution 63/39).
94. Prevention of an arms race in outer space (resolution 63/40).
95. Role of science and technology in the context of international security and disarmament (decision 63/518).
96. General and complete disarmament:
 - (a) Notification of nuclear tests (resolution 42/38 C);
 - (b) Follow-up to nuclear disarmament obligations agreed to at the 1995 and 2000 Review Conferences of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (resolution 62/24);
 - (c) Treaty on the South-East Asia Nuclear-Weapon-Free Zone (Bangkok Treaty) (resolution 62/31);
 - (d) Prohibition of the dumping of radioactive wastes (resolution 62/34);
 - (e) Preventing the acquisition by terrorists of radioactive materials and sources (resolution 62/46);
 - (f) Regional disarmament (resolution 63/43);

- (g) Conventional arms control at the regional and subregional levels (resolution 63/44);
- (h) Confidence-building measures in the regional and subregional context (resolution 63/45);
- (i) Nuclear disarmament (resolution 63/46);
- (j) Reducing nuclear danger (resolution 63/47);
- (k) Implementation of the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction (resolution 63/48);
- (l) Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons* (resolution 63/49);
- (m) Promotion of multilateralism in the area of disarmament and non-proliferation (resolution 63/50);
- (n) Observance of environmental norms in the drafting and implementation of agreements on disarmament and arms control (resolution 63/51);
- (o) Relationship between disarmament and development (resolution 63/52);
- (p) Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments (resolution 63/58);
- (q) Measures to prevent terrorists from acquiring weapons of mass destruction (resolution 63/60);
- (r) Problems arising from the accumulation of conventional ammunition stockpiles in surplus (resolution 63/61);
- (s) The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (resolution 63/64);
- (t) Nuclear-weapon-free southern hemisphere and adjacent areas (resolution 63/65);
- (u) Assistance to States for curbing the illicit traffic in small arms and light weapons and collecting them (resolution 63/66);
- (v) Transparency and confidence-building measures in outer space activities (resolution 63/68);
- (w) Transparency in armaments (resolution 63/69);
- (x) The illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects (resolution 63/72);
- (y) Renewed determination towards the total elimination of nuclear weapons (resolution 63/73);
- (z) Towards an arms trade treaty: establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (resolution 63/240);
- (aa) Convening of the fourth special session of the General Assembly devoted to disarmament (decision 63/519);

- (bb) United Nations conference to identify appropriate ways of eliminating nuclear dangers in the context of nuclear disarmament (decision 63/520).
97. Review and implementation of the Concluding Document of the Twelfth Special Session of the General Assembly:
- (a) United Nations Regional Centre for Peace, Disarmament and Development in Latin America and the Caribbean (resolution 63/74);
 - (b) Convention on the Prohibition of the Use of Nuclear Weapons (resolution 63/75);
 - (c) United Nations regional centres for peace and disarmament (resolution 63/76);
 - (d) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Asia and the Pacific (resolution 63/77);
 - (e) Regional confidence-building measures: activities of the United Nations Standing Advisory Committee on Security Questions in Central Africa (resolution 63/78);
 - (f) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Africa (resolution 63/80).
98. Review of the implementation of the recommendations and decisions adopted by the General Assembly at its tenth special session (resolutions 38/183 O and 39/148 H):
- (a) Report of the Conference on Disarmament (resolution 63/82);
 - (b) Report of the Disarmament Commission (resolution 63/83).
99. The risk of nuclear proliferation in the Middle East (resolution 63/84).
100. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects (resolution 63/85).
101. Strengthening of security and cooperation in the Mediterranean region (resolution 63/86).
102. Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (resolution 63/87).
103. Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction (resolution 63/88).

H. Drug control, crime prevention and combating international terrorism in all its forms and manifestations

- 104. Crime prevention and criminal justice (resolutions 63/193 to 63/196).
- 105. International drug control (resolutions 61/183 and 63/197).
- 106. Measures to eliminate international terrorism (resolution 63/129).

I. Organizational, administrative and other matters

107. Report of the Secretary-General on the work of the Organization (rules 13 (a) and 48; resolutions 47/120 B and 51/241).
108. Report of the Secretary-General on the Peacebuilding Fund (resolutions 60/287 and 63/282).
109. Notification by the Secretary-General under Article 12, paragraph 2, of the Charter of the United Nations (rule 49).
110. Elections to fill vacancies in principal organs:
 - (a) Election of five non-permanent members of the Security Council (rule 142; decision 63/403);
 - (b) Election of eighteen members of the Economic and Social Council (rule 145; decision 63/404).
111. Elections to fill vacancies in subsidiary organs and other elections:
 - (a) Election of seven members of the Committee for Programme and Coordination (decisions 63/414 A and B);
 - (b) Election of the United Nations High Commissioner for Refugees (decision 59/420);
 - (c) Election of thirty members of the United Nations Commission on International Trade Law (decision 61/417);
 - (d) Election of the Executive Director of the United Nations Environment Programme (decision 60/409);
 - (e) Election of twenty-nine members of the Governing Council of the United Nations Environment Programme (decision 62/406);
 - (f) Election of the Executive Director of the United Nations Human Settlements Programme (decision 60/421);
 - (g) Election of two members of the Organizational Committee of the Peacebuilding Commission (resolutions 60/180 and 63/145 and decision 63/415);
 - (h) Election of fourteen members of the Human Rights Council (decision 62/415).
112. Appointments to fill vacancies in subsidiary organs and other appointments:
 - (a) Appointment of members of the Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions (rule 155; decision 63/407);
 - (b) Appointment of members of the Committee on Contributions (rule 158; decisions 63/408 A and B);
 - (c) Confirmation of the appointment of members of the Investments Committee (resolution 155 (II) and decision 63/409);
 - (d) Appointment of a member of the Board of Auditors (resolutions 74 (I) and 55/248 and decision 62/411);

- (e) Appointment of members of the International Civil Service Commission (resolution 3357 (XXIX) and decision 63/410):
 - (i) Appointment of members of the Commission;
 - (ii) Designation of the Vice-Chairman of the Commission;
 - (f) Appointment of members of the Committee on Conferences (decisions 63/405 A and B);
 - (g) Appointment of members of the Joint Inspection Unit (decision 62/402);
 - (h) Appointment of members of the Consultative Committee of the United Nations Development Fund for Women (decision 62/414);
 - (i) Appointment of the Under-Secretary-General for Internal Oversight Services (decision 59/418).
113. Admission of new Members to the United Nations (rule 136).
114. Follow-up to the outcome of the Millennium Summit (resolutions 60/265, 62/214, 63/23, 63/281 and 63/302).
115. The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy (resolution 62/272).
116. Follow-up to the commemoration of the two-hundredth anniversary of the abolition of the transatlantic slave trade (resolution 63/5).
117. Implementation of the resolutions of the United Nations (decision 63/507).
118. Revitalization of the work of the General Assembly.³
119. Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters.³
120. Strengthening of the United Nations system.³
121. United Nations reform: measures and proposals (resolution 55/285).
122. Multilingualism.¹
123. Follow-up to the recommendations on administrative management and internal oversight of the Independent Inquiry Committee into the United Nations Oil-for-Food Programme.¹
124. Global health and foreign policy (resolution 63/33).
125. Financial reports and audited financial statements, and reports of the Board of Auditors (resolutions 52/212 B and 63/246 A and B):
- (a) United Nations peacekeeping operations;
 - (b) Voluntary funds administered by the United Nations High Commissioner for Refugees;
 - (c) Capital master plan.

126. Review of the efficiency of the administrative and financial functioning of the United Nations (resolutions 41/213, 63/265, 63/266 and 63/276).
127. Programme budget for the biennium 2008-2009 (resolutions 62/236 to 62/239, 63/259 to 63/264 A to C, 63/269 and 63/270 and decisions 63/550 B and C).
128. Proposed programme budget for the biennium 2010-2011 (resolutions 62/236 to 62/239, 63/259 to 63/264 A to C, 63/266 and 63/268).
129. Programme planning (resolution 63/247).
130. Improving the financial situation of the United Nations (resolution 47/215).
131. Pattern of conferences (resolutions 63/248 and 63/284).
132. Scale of assessments for the apportionment of the expenses of the United Nations (resolutions 61/237 and 63/4 and decision 63/550 B).
133. Human resources management (resolutions 63/250 and 63/271).
134. Joint Inspection Unit (resolutions 55/230 and 63/272).
135. United Nations common system (resolution 63/251).
136. Report on the activities of the Office of Internal Oversight Services (resolutions 48/218 B, 54/244, 59/272 and 63/265).
137. Review of the implementation of General Assembly resolutions 48/218 B, 54/244 and 59/272 (resolution 59/272).
138. Administration of justice at the United Nations (resolution 63/253 and decision 63/531).
139. Financing of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (resolutions 55/226, 63/254 and 63/256).
140. Financing of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (resolutions 55/225 A, 63/255 and 63/256).
141. Scale of assessments for the apportionment of the expenses of United Nations peacekeeping operations (resolutions 55/235, 55/236 and 61/243).
142. Administrative and budgetary aspects of the financing of the United Nations peacekeeping operations (resolutions 49/233, 62/250 to 62/252 and 63/285 to 63/287 and decision 63/550 C).
143. Financing of the United Nations Operation in Burundi (resolution 63/288).
144. Financing of the United Nations Operation in Côte d'Ivoire (resolution 63/289).
145. Financing of the United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (resolution 63/290).

146. Financing of the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (resolution 63/291).
147. Financing of the United Nations Mission in East Timor.¹
148. Financing of the United Nations Integrated Mission in Timor-Leste (resolution 63/292).
149. Financing of the United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (resolutions 63/257 A and B).
150. Financing of the United Nations Observer Mission in Georgia (resolution 63/293).
151. Financing of the United Nations Stabilization Mission in Haiti (resolution 63/294).
152. Financing of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (resolution 63/295).
153. Financing of the United Nations Mission in Liberia (resolution 63/296).
154. Financing of the United Nations peacekeeping forces in the Middle East:
 - (a) United Nations Disengagement Observer Force (resolution 63/297);
 - (b) United Nations Interim Force in Lebanon (resolution 63/298).
155. Financing of the United Nations Mission in the Sudan (resolutions 63/273 A and B).
156. Financing of the United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (resolution 63/300).
157. Financing of the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (resolutions 63/258 A and B).
158. Financing of the United Nations Mission in the Central African Republic and Chad (resolutions 63/274 A and B).
159. Report of the Committee on Relations with the Host Country (resolution 63/130).
160. Financing of the activities arising from Security Council resolution 1863 (2009) (resolutions 63/275 A and B).
161. Cooperation between the United Nations and the Shanghai Cooperation Organization (item proposed by China, Kazakhstan, Kyrgyzstan, the Russian Federation, Tajikistan and Uzbekistan (A/64/141)).
162. Observer status for the International Humanitarian Fact-Finding Commission in the General Assembly (item proposed by Switzerland (A/64/142)).
163. Observer status for the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria in the General Assembly (item proposed by the United Republic of Tanzania (A/64/144)).
164. Observer status for the International Olympic Committee in the General Assembly (item proposed by Italy (A/64/145)).

VEDLEGG 2

FN sine medlemsland og bidragsskalaen

Tabell 5.1 Medlemslanda sin opptaksdato, plassering i valgrupper og prosentvis bidrag til FN's regulære budsjett i 2007 - (Forkortingar: afr=afrikanske, ar=arabiske, as=asiatiske, la=latinamerikanske, weog=vesteuropeiske og andre statar, aust=austeuropiske statar)

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i prosent 2005–2007	2007–2009
Afghanistan	19. november 1946	as	0,002	0,001
Albania	14. desember 1955	aust	0,005	0,006
Algerie	08. oktober 1962	afr(ar)	0,076	0,085
Andorra	28. juli 1993	weog	0,005	0,008
Angola	01. desember 1976	afr	0,001	0,003
Antigua og Barbuda	11. november 1981	la	0,003	0,002
Argentina	24. oktober 1945	la	0,956	0,325
Armenia	02. mars 1992	aust	0,002	0,002
Aserbajdsjan	02. mars 1992	aust	0,005	0,005
Austerrike	14. desember 1955	weog	0,859	0,887
Australia	01. november 1945	weog	1,592	1,787
Aust-Timor	27. september 2002	as	0,001	0,001
Bahamas	18. september 1973	la	0,013	0,016
Bahrain	21. september 1971	as(ar)	0,030	0,033
Bangladesh	17. september 1974	as	0,010	0,010
Barbados	09. desember 1966	la	0,010	0,009
Belarus (Kviterussland)	24. oktober 1945	aust	0,018	0,020
Belgia	27. desember 1945	weog	1,069	1,102
Belize	21. september 1971	as	0,001	0,001
Benin	20. september 1960	afr	0,002	0,001
Bhutan	21. september 1971	as	0,001	0,001
Bolivia	14. november 1945	la	0,009	0,006
Bosnia-Hercegovina	22. mai 1992	aust	0,003	0,006
Botswana	17. oktober 1966	afr	0,012	0,014
Brasil	24. oktober 1945	la	1,523	0,876
Brunei Darussalam	21. september 1984	as	0,034	0,026
Bulgaria	14. desember 1955	aust	0,017	0,020
Burkina Faso	20. september 1960	afr	0,002	0,002
Burundi	18. september 1962	afr	0,001	0,001
Canada	09. november 1945	weog	2,813	2,977
Chile	24. oktober 1945	la	0,223	0,161
Colombia	05. november 1945	la	0,155	0,105
Costa Rica	02. november 1945	la	0,030	0,032
Cuba	24. oktober 1945	la	0,043	0,054
Danmark	24. oktober 1945	weog	0,718	0,739
Dei samainte arabiske emirata	09. desember 1971	as(ar)	0,235	0,302
Den demokratiske folkerepublikken Korea (Nord-Korea)	17. september 1991	as	0,010	0,007
Den demokratiske republikken Kongo (tidl. Zaïre)	20. september 1960	afr	0,003	0,003
Den dominikanske republikk	24. oktober 1945	la	0,035	0,024

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i prosent	
			2005-2007	2007-2009
Den sentralafrikanske republikk	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Den tsjekkiske republikken	19. januar 1993	aust	0,183	0,281
Djibouti	20. september 1977	afr	0,001	0,001
Dominica	18. desember 1978	la	0,001	0,001
Ecuador	21. desember 1945	la	0,019	0,021
Egypt	24. oktober 1945	afr(ar)	0,120	0,088
Ekvatorial-Guinea	12. november 1968	afr	0,002	0,002
Elfenbeinskysten	20. september 1960	afr	0,010	0,009
El Salvador	24. oktober 1945	la	0,022	0,020
Eritrea	28. mai 1993	afr	0,001	0,001
Estland	17. september 1991	aust	0,012	0,016
Etiopia	13. november 1945	afr	0,004	0,003
Fiji	13. oktober 1970	as	0,004	0,003
Filippinane	24. oktober 1945	as	0,095	0,078
Finland	14. desember 1955	weog	0,533	0,564
Frankrike	24. oktober 1945	weog	6,030	6,301
Gabon	20. september 1960	afr	0,009	0,008
Gambia	21. september 1965	afr	0,001	0,001
Georgia	31. juli 1992	aust	0,003	0,003
Ghana	08. mars 1957	afr	0,004	0,004
Grenada	17. september 1974	la	0,001	0,001
Guatemala	21. november 1945	la	0,030	0,032
Guinea	12. desember 1958	afr	0,003	0,001
Guinea-Bissau	17. september 1974	afr	0,001	0,001
Guyana	20. september 1966	la	0,001	0,001
Haiti	24. oktober 1945	la	0,003	0,002
Hellas	25. oktober 1945	weog	0,530	0,596
Honduras	17. desember 1945	la	0,005	0,005
India	30. oktober 1945	as	0,421	0,450
Indonesia	28. september 1950	as	0,142	0,161
Irak	21. desember 1945	as(ar)	0,016	0,015
Iran	24. oktober 1945	as	0,157	0,180
Irland	14. desember 1945	weog	0,350	0,445
Island	19. november 1946	weog	0,034	0,037
Israel	11. mai 1949	weog	0,467	0,419
Italia	14. desember 1955	weog	4,885	5,079
Jamaica	18. september 1962	la	0,008	0,010
Japan	18. desember 1956	as	19,468	16,624
Jemen	20. september 1947	afr(ar)	0,006	0,007
Jordan	14. desember 1955	as(ar)	0,011	0,012
Kambodsja	14. desember 1955	as	0,002	0,001
Kamerun	20. september 1960	afr	0,008	0,009
Kapp Verde	16. september 1975	afr	0,001	0,001
Kasakhstan	02. mars 1992	as	0,025	0,029
Kenya	16. desember 1963	afr	0,009	0,010
Kina	24. oktober 1945	as	2,053	2,667

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i prosent	
			2005–2007	2007–2009
Kirgisistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001
Kiribati	14. september 1999	as	0,001	0,001
Komorane	12. november 1975	afr	0,001	0,001
Kongo, Brazzaville	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Kroatia	22. mai 1992	aust	0,037	0,050
Kuwait	14. mai 1963	as(ar)	0,162	0,182
Kypros	20. september 1960	as	0,039	0,044
Laos	14. desember 1955	as	0,001	0,001
Latvia	17. september 1991	aust	0,015	0,018
Lesotho	17. oktober 1966	afr	0,001	0,001
Libanon	24. oktober 1945	as(ar)	0,024	0,034
Liberia	02. november 1945	afr	0,001	0,001
Libya	14. desember 1955	afr(ar)	0,132	0,062
Liechtenstein	18. september 1990	weog	0,005	0,010
Litauen	17. september 1991	aust	0,024	0,031
Luxembourg	24. oktober 1945	weog	0,077	0,085
Madagaskar	20. september 1960	afr	0,003	0,002
Makedonia (FYROM)	08. april 1993	aust	0,006	0,005
Malawi	01. desember 1964	afr	0,001	0,001
Malaysia	17. september 1957	as	0,203	0,190
Maldivane	21. september 1965	as	0,001	0,001
Mali	28. september 1980	afr	0,002	0,001
Malta	01. desember 1964	weog	0,014	0,017
Marokko	12. november 1956	afr(ar)	0,047	0,042
Marshalløyane	17. september 1991	as	0,001	0,001
Mauretania	27. oktober 1961	afr(ar)	0,001	0,001
Mauritius	24. april 1968	afr	0,011	0,011
Mexico	07. november 1945	la	1,883	2,257
Mikronesiaføderasjonen	17. september 1991	as	0,001	0,001
Moldova	02. mars 1992	aust	0,001	0,001
Monaco	28. mai 1993	weog	0,003	0,003
Mongolia	27. oktober 1961	as	0,001	0,001
Montenegro	28. juni 2006	aust	-	0,001
Mosambik	16. september 1975	afr	0,001	0,001
Myanmar (Burma)	19. april 1948	as	0,010	0,005
Namibia	23. april 1990	afr	0,006	0,006
Nauru	14. september 1999	as	0,001	0,001
Nederland	10. desember 1945	weog	1,690	1,873
Nepal	14. desember 1955	as	0,004	0,003
Nicaragua	24. oktober 1945	la	0,001	0,002
Niger	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Nigeria	07. oktober 1960	afr	0,042	0,048
Noreg	27. november 1945	weog	0,679	0,782
Ny-Zealand	24. oktober 1945	weog	0,221	0,256
Oman	07. oktober 1971	as(ar)	0,061	0,073
Pakistan	30. september 1947	as	0,055	0,059

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i prosent	
			2005-2007	2007-2009
Palau	15. desember 1944	as	0,001	0,001
Panama	13. november 1945	la	0,019	0,023
Papua Ny-Guinea	10. oktober 1975	as	0,003	0,002
Paraguay	24. oktober 1945	la	0,012	0,005
Peru	31. oktober 1945	la	0,092	0,078
Polen	24. oktober 1945	aust	0,461	0,501
Portugal	14. desember 1945	weog	0,470	0,527
Qatar	21. september 1971	as(ar)	0,064	0,085
Republikken Korea (Sør-Korea)	17. september 1991	as	1,796	2,173
Romania	14. desember 1955	aust	0,060	0,070
Russland	24. oktober 1945	aust	1,100	1,200
Rwanda	18. september 1962	afr	0,001	0,001
Salomonøyane	19. september 1978	as	0,001	0,001
Samoa	15. desember 1976	as	0,001	0,001
San Marino	02. mars 1992	weog	0,003	0,003
São Tomé og Príncipe	02. mars 1992	afr	0,001	0,001
Saudi-Arabia	24. oktober 1945	as(ar)	0,713	0,748
Senegal	28. september 1960	afr	0,005	0,004
Serbia	1. november 2000	aust	0,019	0,021
Seychellane	21. september 1976	afr	0,002	0,002
Sierra Leone	27. september 1961	afr	0,001	0,001
Singapore	21. september 1965	as	0,388	0,347
Slovakia	19. januar 1993	aust	0,051	0,063
Slovenia	22. mai 1992	aust	0,082	0,096
Somalia	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Spania	14. desember 1955	weog	2,520	2,968
Sri Lanka	14. desember 1955	as	0,017	0,016
St. Kitts og Nevis	23. september 1983	la	0,001	0,001
St. Lucia	12. september 1979	la	0,002	0,001
St. Vincent og Grenadinane	16. september 1980	la	0,001	0,001
Storbritannia	24. oktober 1945	weog	6,127	6,642
Sudan	12. november 1956	afr(ar)	0,008	0,010
Surinam	04. desember 1975	la	0,001	0,001
Sveits	10. september 2002	weog	1,197	1,216
Sverige	19. november 1946	weog	0,998	1,071
Swaziland	24. september 1968	afr	0,002	0,002
Syria	24. oktober 1945	as(ar)	0,038	0,016
Sør-Afrika	07. november 1945	afr	0,292	0,290
Tadsjikistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001
Tanzania	14. desember 1961	afr	0,006	0,006
Tchad	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Thailand	16. desember 1946	as	0,209	0,186
Togo	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Tonga	14. september 1999	as	0,001	0,001
Trinidad og Tobago	18. september 1962	la	0,022	0,027
Tunisia	12. november 1956	afr(ar)	0,032	0,031

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i prosent	
			2005-2007	2007-2009
Turkmenistan	02. mars 1992	as	0,005	0,006
Tuvalu	05. september 2000	as	0,001	0,001
Tyrkia	24. oktober 1945	weog	0,372	0,381
Tyskland	18. september 1973	weog	8,662	8,577
Uganda	25. oktober 1962	afr	0,006	0,003
Ukraina	24. oktober 1945	aust	0,039	0,045
Ungarn	14. desember 1955	aust	0,126	0,244
Uruguay	18. desember 1945	la	0,048	0,027
USA	24. oktober 1945	weog	22,000	22,000
Usbekistan	02. mars 1992	as	0,014	0,008
Vanuatu	15. september 1981	as	0,001	0,001
Venezuela	15. november 1945	la	0,171	0,200
Vietnam	20. september 1977	as	0,021	0,024
Zambia	01. desember 1964	afr	0,002	0,001
Zimbabwe	25. august 1980	afr	0,007	0,008

VEDLEGG 3

Programbudsjettet 2008–2009

FNs programbudsjett for to-årsperioden 2008–2009 som vedteke på den 63. generalforsamlinga.

Tabell V3.1 A. Utgifter

Budsjett-seksjon	Kap.	Tekst	USD
I	1-2	Generell politisk verksemd, leing og kordinering	756 823 200
II	3-6	Politiske saker, fredsbevarande operasjonar	1 098 473 200
III	7-8	Internasjonal lov og rett	92 835 900
IV	9-16	Internasjonalt samarbeid for utvikling	420 011 000
V	17-22	Regionalt utviklingsamarbeid	508 494 700
VI	23-26	Menneskerettar og humanitære saker	282 290 600
VII	27	Informasjon	189 374 600
VIII	28	Administrasjon og fellestenester	566 750 000
IX	29	Internt tilsyn	37 482 700
X	30-31	Særlege administrative utgifter	112 828 100
XI	32	Investeringsutgifter	62 199 400
XII	33	Sikkerhet	207 925 900
XIII	34	Utviklingskontoen	18 651 300
XIV	35	Utbetalingar frå skatteutjammingsfondet	510 939 600
		SUM	4 865 080 200

Tabell V3.2 B. inntekter

Kapittel	Tekst	USD
1	Inntekter til skatteutjammingsfondet	515 545 500
2	Generelle inntekter	37 751 000
3	Publikumstenester	1 979 900
	Til saman	555 276 400
	Pliktige bidrag frå medlemslanda for toårsperioden vedteke av Generalforsamlinga	4 309 803 800
	SUM	4 865 080 200

VEDLEGG 5

Forkortingar

AALCC	The Asian-African Legal Consultative Committee		tural Research
	Den asiatiske-afrikanske juridiske rådgjevande komiteen	CHR	Samrådsgruppa for internasjonal landbruksforskning
ABM-avtalen	Anti-Ballistic Missile Treaty	CIEM	Commission on Human Rights
	Avtale mellom Sovjetunionen og USA frå 1972 om avgrensingar i anti-raketforsvaret		Menneskerettskomisjonen
ACABQ	Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions	CMI	Committee on International Investment and Multinational Enterprises
	Den rådgjevande komiteen for administrative og budsjettmessige spørsmål	CND	Komiteen for internasjonale investeringar og multinasjonale selskap
ACC	Administrative Committee on Coordination	CPC	Comité Maritime International
	Den administrative samordningskomiteen		Den internasjonale maritime komiteen
AfDB	African Development Bank		Commission on Narcotic Drugs
	Den afrikanske utviklingsbanken		FNs narkotikakommisjon
AsDB	Asian Development Bank		Committee for Programming and Coordination
	Den asiatiske utviklingsbanken	CSBM	Komiteen for programplanlegging og samordning
ASEAN	Association of South East Asian Nations	CSD	Confidence and Security Building Measures
	Samanslutning av søraust-asiatiske statar (medl.: Brunei, Filippinane, Indonesia, Kambodsja, Laos, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailand og Vietnam)	CSD	Tillits- og tryggleiksskapande tiltak
		CSW	Commission for Social Development
AU	The African Union		Sosialkomisjonen
	Den afrikanske Unionen		Commission on Sustainable Development
BONUCA	FNs fredsbyggingskontor i Den sentral-afrikanske republikken	CTBT	Kommisjonen for berekraftig utvikling
	Bretton Woods-institusjonane Verdsbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF)	CTC	Commission on the Status of Women
CARICOM	Caribbean Community and Common Market		FNs kvinnekommisjon
	Den karibiske fellesskapen og fellesmarknaden	CWC	Comprehensive Test Ban Treaty
CAS	Committee on Assurances of Supply		Fullstendig kjernefysisk prøvestansavtale
	IAEAs komité for leveringstryggleik		Centre on Transnational Corporations
CAT	Committee Against Torture		FNs senter for fleirnasjonale selskap (under UNCTAD)
	FNs komité mot tortur		Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their destruction
CCPC	Committee on Crime Prevention and Control	DAM	Konvensjonen om forbod mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt om øydelegging av dei
	Komiteen for kriminalitetsforebygging og kontroll		Department of Administration and Management
CD	Conference on Disarmament		FN-sekretariatet si avdeling for administrative spørsmål
	Nedrustingskonferansen i Genève	DESA	Department of Economic and Social Affairs
CDE	sjå KNE		FN-sekretariatet si avdeling for økonomiske og sosiale spørsmål
CDP	Committee on Development Planning		Department of Political Affairs
	Komiteen for utviklingsplanlegging	DPA	FN-sekretariatet si avdeling for politiske spørsmål
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination against Women	DPI	Department of Public Information
	Komiteen for avskaffing av kvinneskimmingering		FN-sekretariatet si informasjonsavdeling
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination	DPKO	Department of Peacekeeping Operations
	Komiteen for avskaffing av rasediskriminering		FN-sekretariatet si avdeling for fredstrygkjande operasjonar
CESI	Centre for Economic and Social Information	DSG	Deputy Secretary General
	Senteret for økonomisk og sosial informasjon	ECA	FNs visegeneralsekretær
CFE	Conventional Forces in Europe	ECE	Economic Commission for Africa
	Konvensjonelle styrkar i Europa		FNs økonomiske kommisjon for Afrika
CFS	Committee on World Food Security		Economic Commission for Europe
	Komiteen for matvaretryggleik	ECLAC	FNs økonomiske kommisjon for Europa
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research		Economic Commission for Latin America

	and the Caribbean		former Yugoslavia
	FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika og Karibia		Den internasjonale straffedomstolen for det tidlegare Jugoslavia
ECOMOG	ECOWAS' Peace Monitoring Group	IDA	International Development Association
	ECOWAS sin regionale fredstryggjande styrke		Det internasjonale utviklingsfondet (under Verdsbanken)
ECOSOC	Economic and Social Council	IEA	International Energy Agency
	FNs økonomiske og sosiale råd		Det internasjonale energibyrået
ECOWAS	Economic Community of West African States	IFAD	International Fund for Agricultural Development
	Økonomisk samanslutning for land i Vest-Afrika		Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling
ECWA	Economic Commission for Western Asia	IFC	International Finance Corporation
	FNs økonomiske kommisjon for Vest-Asia		Det internasjonale finansieringsinstituttet
ENMOD	Convention on the Prohibition of Military and any other Hostile use of Environmental Modification Techniques	IGAD	Intergovernmental Authority on Development
	FNs konvensjon om forbod mot bruk av miljøpåverknad til militære formål (Miljøkrigskonvensjonen)		Organisasjon for tørke og utvikling på Afrikas horn
		ILC	International Law Commission
			Folkerettskommisjonen
ERC	Emergency Relief Coordinator	ILO	International Labour Organization
	FNs nødhjelpskordinator		Den internasjonale arbeidsorganisasjonen
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific	IMF	International Monetary Fund
	FNs økonomiske og sosiale kommisjon for Asia og Stillehavsområdet		Det internasjonale valutafondet
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet	IMO	International Maritime Organization
			Den internasjonale sjofartsorganisasjonen (før 1982: IMCO)
FAO	Food and Agriculture Organization	INCB	International Narcotics Control Board
	FNs organisasjon for ernæring og landbruk		Det internasjonale narkotikakontrollrådet
G-77	Utviklingslanda si samordningsgruppe for handsaming av utviklings spørsmål under Generalforsamlinga	INF	Intermediate-range Nuclear Forces
			Kjernefysiske mellomdistanse våpen
		INMARSAT	International Maritime Satellite Organization
			Den internasjonale organisasjonen for maritime telekommunikasjonar via satellitt
HIPC	Highly Indebted Poor Countries	INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women
	Fattige land med høg gjeldsbyrde		Det internasjonale forskings- og utdanningsinstituttet for kvinner
IAEA	International Atomic Energy Agency		International Telecommunication Satellite Organization
	Det internasjonale atomenergibyrået	INTELSAT	Den internasjonale telekommunikasjonssatellittorganisasjonen
IATA	International Air Transport Association		Intergovernmental Oceanographic Commission
	Den internasjonale organisasjonen for lufttransport		Den mellomstatlege oseanografiske kommisjonen
IBRD	International Bank of Reconstruction and Development	IOC	International Programme for the Development of Communication
	Den internasjonale banken for gjenreising og utvikling (Verdsbanken)		Det internasjonale programmet for kommunikasjonsutvikling
ICAO	International Civil Aviation Organization	IPDC	International Police Force Task
	Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart		FNs internasjonale politistyrke
ICARA	International Conference on Assistance to Refugees in Africa	IPTF	International Security Assistance Force
	Internasjonal konferanse om bistand til flyktningar i Afrika		FNs internasjonale sikkerhetsstyrke
ICJ	International Court of Justice	ISAF	International Trade Center
	FNs mellomfolkelege domstol		Det internasjonale handelssenteret
ICRC	International Committee of the Red Cross	ITU	International Telecommunication Union
	Den internasjonale raudekrosskomiteen		Den internasjonale teleunionen
ICSAB	International Civil Advisory Board	IUOTO	International Union of Official Travel Organizations
	Den rådgjevande komiteen for Den internasjonale tenestemannskommisjonen		Den internasjonale reiselivsorganisasjonen
ICSC	International Civil Service Commission	JIU	Joint Inspection Unit
	Den internasjonale tenestemannskommisjonen		FNs inspektørgruppe
ICSU	International Council of Scientific Unions	KNE	Conference on Confidence and Security
	Vitskapsunionen sitt internasjonale råd		Building Measures and Disarmament in
ICTY	International Criminal Tribunal for the		

	Europe (CDE)		Latin-Amerika
	Konferansen om tillits- og tryggleiksska	OPEC	Organization of Petroleum Exporting
	pande tiltak og nedrusting i Europa		Countries
MICIVIH	Civilian Mission of the United Nations and		Organisasjonen av oljeeksporterande land
	the Organization of American States in Haiti	OSSE	Organization for Security and Cooperation in
	Det internasjonale sivile korps på Haiti		Europe (OSCE)
MINUGUA	United Nations Mission for the Verification		Organisasjonen for tryggleik og samarbeid i
	of Human Rights and of Compliance with the	PBC	Europa
	Commitment of the Comprehensive Agree		Peace Building Commission
	ment on Human Rights in Guatemala		FNs fredsbyggingskommisjon
	FNs verifikasjonskorps for menneskerettar og	POLISARIO	Frente Popular para la Liberación de Saguia
	etterleving av pliktene etter den omfattande		el Hamra y Rio de Oro
	menneskerettsavtalen i Guatemala		Frigjeringsrørslø i Vest-Sahara
MINURSO	Mission des Nations Unies pour le Référer	PLO	Palestine Liberation Organization
	dum au Sahara Occidental		Den palestinske frigjeringsorganisasjonen
	FNs operasjon for overvaking av folkerøyst	PUNE	United Nations Conference for the Promotion
	ing i Vest-Sahara		of International Co-operation in the Peaceful
MINUSAL	Mission de las Naciones Unidas en El		Uses of Nuclear Energy
	Salvador		FNs konferanse om fredelig utnytting av
	FNs operasjon i El Salvador		kjernekraft
MISAB	Inter-African Mission to Monitor the Bangui	SADC	Southern African Development Community
	Agreements		Den regionale samarbeidsorganisasjonen i
	Interafrikansk fredstryggjande styrke i Den		det sørlege Afrika (medl. (1997): Angola,
	sentral-afrikanske republikken		Botswana, Lesotho, Malawi, Mauritius,
MONUA	United Nations Observer Mission in Angola		Mosambik, Namibia, Swaziland, Sør-Afrika,
	FNs observatorstyrke i Angola		Tanzania, Zambia, Zimbabwe)
MONUC	United Nations Organization Mission in the	SALT (I & II)	Strategic Arms Limitation Treaty
	Democratic Republic of the Kongo		Avtalar mellom USA og Sovjetunionen om
	FN-styrken i Den demokratiske republikken		avgrensingar av strategiske våpen
	Kongo	SDI	Strategic Defence Initiative
MUL	Least Developed Countries (LDC)		Strategisk forsvarsinitiativ (det amerikanske
	Dei minst utvikla landa		romvåpenprogrammet)
NAM	Non Aligned Movement	SFOR	Stabilisation Force
	Den alliansefrie rørsla		Multilateral stabiliseringsstyrke i Bosnia-
NATO	North Atlantic Treaty Organization		Hercegovina leidd av NATO
	Den nordatlantiske traktatorganisasjonen	SG	Secretary General
NEPAD	New Partnership for Africa's Development		FNs generalsekretær
	Nytt partnerskap for Afrikas utvikling	SHIRBRIG	Multi-National Stand-by High Readiness
NGO	Non-Governmental Organization		Brigade for UN Operations
	Ikkje-statleg organisasjon	SIDS	Small Island Developing States
NPT	Non-Proliferation Treaty		Små utviklingsøystatar
	Ikkje-spreiingsavtalen	SIS	Special Industrial Service
OAS	Organization of American States		Det særlege industrifondet
	Organisasjonen av amerikanske statar	SSOD (I, II & III)	Special Session on Disarmament
OAU	Organization of African Unity		Hovudforsamlinga sine spsialsesjonar om
	Organisasjonen for afrikansk einenskap		nedrusting
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian	START	Strategic Arms Reduction Talks
	Affairs		Forhandlingar mellom USA og Sovjetu
	Kontoret for samordning av humanitære		nionen om reduksjonar av strategiske våpen
	aktivitetar	TCDC	Technical Co-operation among Developing
OECD	Organization for Economic Co-operation and		Countries
	Development	TDB	Fagleg samarbeid mellom utviklingsland
	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og		Trade and Development Board
	utvikling		Handels- og utviklingsstyret (UNCTADs
OECS	Organization of East Caribbean States		styre)
	Organisasjonen av austkaribiske statar	UN	United Nations
OIC	Organization of the Islamic conference		Dei sameinte nasjonane (FN)
	Organisasjonen for Den islamske	UNAMIR	United Nations Assistance Mission for
	konferansen		Rwanda
OIOS	Office of International Oversight Services		FNs styrke i Rwanda
	FNs kontor for internt tilsyn	UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone
OPANAL	Organisacion para la Proscripcion des Armas		FN-styrken i Sierra Leone
	Nucleares en America Latina	UNCDF	United Nations Capital Development Fund
	Organisasjonen for forbod mot atomvåpen i		FNs kapitalutviklingsfond

UNCED	United Nations Conference on Environment and Development FNs konferanse om miljø og utvikling (Rio-konferansen)	UNIDO	FNs institutt for nedrustingsstudium United Nations Industrial Development Organization
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law FNs kommisjon for internasjonal handelsrett	UNIFEM	FNs organisasjon for industriell utvikling United Nations Development Fund for Women
UNCOPUOS	United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space FNs komité for fredelig utnyttning av det ytre verdensrommet	UNIFIL	FNs utviklingsfond for kvinner United Nations Interim Force in Lebanon FNs fredstryggjande styrke i Libanon
UNCTC	United Nations Committee for Transnational Corporations FNs komité for fleirnasjonale selskap	UNISPACE (I & II)	United Nations conference on the Exploration and Peaceful Uses of Outer Space FNs konferansar om utforskning og fredelig utnyttning av verdensrommet
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development FNs konferanse for handel og utvikling	UNITA	União Nacional para a Independência Total de Angola Opprørsrørsle i Angola
UNCURK	United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea FNs kommisjon for samling og gjenoppbygging av Korea	UNITAR	United Nations Institute for Training and Research FNs institutt for opplæring og forskning
UNDAF	United Nations Development Aid Framework FNs rammeverk for bistand	UN-NADAF	United Nations New Agenda for the Development of Africa in the 1990's FNs nye program for utvikling i Afrika i 1990-åra
UNDC	United Nations Disarmament Commission FNs nedrustingskommisjon	UNMEE	United Nations Mission in Etiopia and Eritrea FN-styrken i Etiopia og Eritrea
UNDG	United Nations Development Group FNs utviklingsgruppe	UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo FN-styrken i Kosovo
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force FNs observatørstyrke i Midtausten	UNMIL	United Nations Mission in Liberia FN-styrken i Liberia
UNDP	United Nations Development Programme FNs utviklingsprogram	UNMISSET	United Nations Mission of Support in East Timor FN-styrken i Aust-Timor
UNEP	United Nations Environment Programme FNs miljøvernprogram	UNMOGIP	United Nations Military Observer Group in India and Pakistan FNs militære observatørgruppe i India og Pakistan
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur	UNMOT	United Nations Mission of Observers in Tajikistan FNs observatørkorps i Tadsjikistan
UNETPSA	United Nations Educational Training Programme for Southern Africa FNs utdannings- og opplæringsprogram for det sørlege Afrika	UNOMIG	United Nations Observer Mission in Georgia FNs observatørkorps i Georgia
UNFDAC	United Nations Fund for Drug Abuse Control FNs fond for kontroll med narkotikamisbruk	UNPSG	United Nations Civilian Police Support Group FNs støttegruppe for sivile politifolk
UNFICYP	United Nations Force in Cyprus FN-styrken på Kypros	UNRISD	United Nations Research Institute for Social Development FNs forskingsinstitutt for sosial utvikling
UNFPA	United Nations Population Fund FNs befolkningsfond	UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East FNs organisasjon for hjelp til Palestinaflyktingar i Midtausten
UNGASS 19	United Nations General Assembly Nineteenth Special Session FNs generalforsamling sin 19. spesialsesjon for oppfølging av Rio-konferansen	UNSCEAR	United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation FNs vitenskaplege komité for verknadene av radioaktiv stråling
UN-HABITAT	United Nations Human Settlements Programme FNs busettjingsprogram	UNSCOM	United Nations Special Commission FNs spesialkommisjon (som skal overvake avskaffinga av irakiske masseødeleggingsvåpen)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees FNs høgkommissær for flyktingar	UNSCOM	United Nations Special Mission to Afghanistan FNs spesialkorps til Afghanistan
UNICEF	United Nations Children's Fund FNs barnefond	UNSD	
UNIDF	United Nations Industrial Development Fund FNs fond for industriell utvikling	UNSD	
UNIDIR	United Nations Institute for Disarmament Research	UNSD	

UNSOC	United Nations Staff Officers Course	WGUNS	Open-ended High-level Working Group on the Strengthening of the United Nations System
UNTSO	FNs stabsoffiserkurs United Nations Truce Supervision Organization		Arbeidsgruppa for styrking av FN-systemet (Essy-gruppa)
UNU	FNs observatørkorps i Midtausten United Nations University	WHO	World Health Organization
UNV	FN-universitetet United Nations Volunteers	WIPO	Verdshelseorganisasjonen World Intellectual Property Organization
UPU	FNs fredskorps Universal Postal Union	WMO	Verdsorganisasjonen for åndsverkrett World Meteorological Organization
WEOG	Verdspostunionen West European and Other States Group	WTO	Den meteorologiske verdsorganisasjonen World Tourism Organization
WFC	Gruppa av vesteuropeiske og andre statar World Food Council	WTO	Verdsturismeorganisasjonen World Trade Organization
WFP	Verdas matvareråd World Food Programme		Verdshandelsorganisasjonen
	Verdsmatvareprogrammet		

